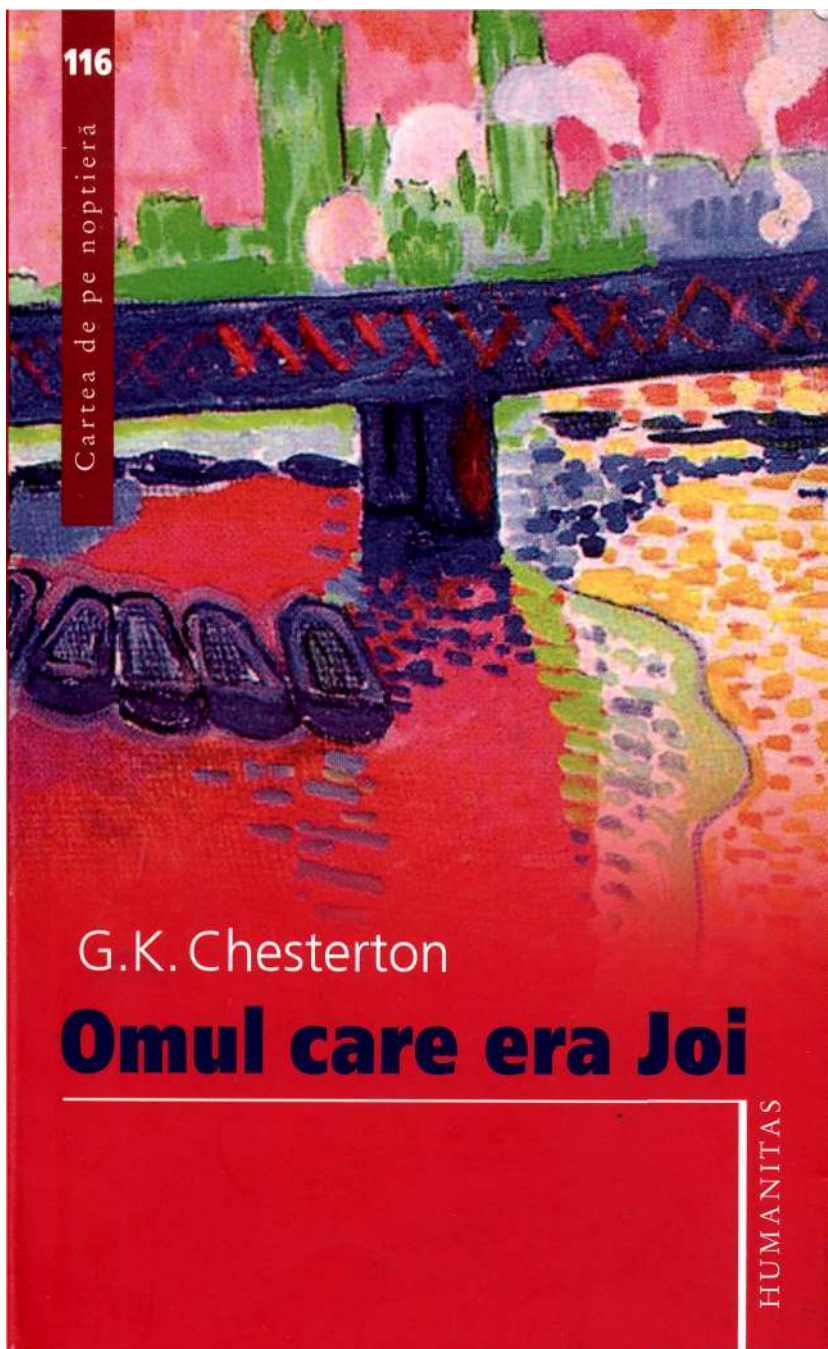

116

Cartea de noptieră

G.K. Chesterton

Omul care era Joi

HUMANITAS

„O cameră fără criere ca un trup fără suflet”, credea G.K. CHESTERTON (1864-1936), scriitor britanic supranumit *prin ul paradoxului*. Chesterton se naște la Londra și urmează cursurile unui colegiu de artă, în ideea de a deveni ilustrator de criere. Face apoi studii de literatură la University College din Londra. Devine nu ilustrator, ci autor de criere. Unul dintre cei mai prolifici ai literaturii britanice, pentru că bibliografia lui numără 80 de volume (romane, biografii, studii critice, criere cu tematică religioasă), câteva sute de poeme, peste două sute de povestiri scurte, 4 000 de eseuri, la care se adaugă și piese de teatru... Thriller metafizic, *Omul care era Joi* este cea mai citită carte a lui. Pentru a obține portretul unui personaj suficient de ocupat, adăugăm și faptul că avea rubrici constante în presa vremii și că a scris articole pentru *Encyclopedia Britannica*.

Scrie și multe romane *de tip detectiv*, inventând, cu toată pioșenia lui, un personaj pe care l-a și crede imposibil, deși are un aer foarte *british* - Father Brown, preotul detectiv. Multe dintre scrierile sale, inclusiv povestiri cu acest detectiv în sutană foarte iubit de public, sunt încă în manuscris nepublicate.

În epocă, Chesterton era celebru și pentru statura lui impunătoare - 1,93 metri și de 123 kg. Nemaipomenit pretext pentru anecdote. Se spune că între el și mult mai scundul și mai slabul George Bernard Shaw ar fi avut loc următorul schimb de replici - Chesterton: „Cine se uită la dumneavoastră crede precis că Anglia este cuprinsă de foamete”; George Bernard Shaw: „Cine se uită la dumneavoastră tie precis care este cauza ei.”

SCRIERI PRINCIPALE:

Charles Dickens (1903); *The Napoleon of Notting Hill* (1904); *Heretics* (1905); *The Man Who Was Thursday* (1907); *Orthodoxy* (1908); *The Ballad of the White Horse* (1911); *Father Brown*; *The Everlasting Man* (1925) etc.

Traducătorul, C T LIN STURZA, a absolvit Facultatea de Litere a Universității din București, secția română-engleză. Publică diverse articole în presa culturală și cotidiană.

G.K. CHESTERTON

OMUL CARE ERA JOI

Un co,mar

Traducere din englez de

C. T. LIN STURZA

HUMANITAS

BUCURE TI

I

Cei doi poezii din Saffron Park

Suburbia Saffron Park se afla în partea apuseană a Londrei, roșie și inegală ca un nor în asfințitul soarelui. Era construit pe de-a-ntregul din cărmidă aparentă; conturul acoperișurilor ei pe cer era bizar și chiar străzile însele erau dispuse cam sâlbatic. Se ridicase din elanul unui constructor speculativ cu o ușoară spoială de cultură, care în numea arhitectura uneori elizabetană, alteori Queen Anne, având probabil impresia că cele două suverane au fost identice. Era descris oarecum justificat drept o colonie artistică, deși nu a produs niciodată ceea ce se poate numi artă. Și cu toate că pretențiile de centru intelectual erau cumva confuze, pretențiile deloc agreabile erau greu de contestat. Străzile care se uita pentru prima dată la ciudatele case roșii se gândea doar la cât de bizar sunt modelații oamenilor care le locuiesc. Nici când întâlnea oameni nu era dezamăgit. Locul nu era doar agreabil, ci perfect, dacă l-ai percepe o dată nu ca impostură, ci mai degrabă ca vis. Chiar dacă oamenii nu erau „artiști”, ansamblul era totuși artistic. Acel tânăr cu păr lung, castaniu-roșu călăreț impertinent — acel tânăr nu era cu adevărat poet, dar era cu siguranță un poet. Acel domn bătrân cu barbă albă răsărită, cu plămânie albă romantică — acel venerabil arlatan

nu era cu adevărat un filozof, clar că el pu în era cauza filozofiei altora. Acel domn cu alură de om de tiin , chel, cu capul ca un ou și gâtul gola ca de pasare, nu era îndreptățit să-și dea aere tiinifice. Nu descoperise nimic nou în biologie, dar ce altă creatură biologică mai neobișnuită decât el însuși ar fi putut descoperi? În acest fel, numai în acest fel, trebuia privit întregul loc, el trebuia considerat nu atât un atelier pentru artiști, cât o operă de artă fragilă, încheiată. Un om care intra în atmosfera lui social se simțea de parcă s-ar fi infiltrat în textul unei comedii.

Această himeră ademenitoare era evident mai ales odată cu lăsarrea serii, când acoperirile extravagante pe reau negre pe fundalul luminii după-amiezii și când tot târgul alienat pe reau izolat ca un nor în derivă. Lucrul era și mai pregnant în neune ratele nopții de sărbători locale, când micile grădini erau deseori luminate și marile lampioane chinezești străluceau în arborii pitici precum niște fructe înfloritoare și monstruoase. Astăzi s-a simțit cel mai puternic într-o seară anume, a cărei amintire stăruia vag în localitate, al cărei erou era poetul cu păr castaniu-roșcat. Nu era nicidecum singura seară în care el fusese eroul. În multe nopți, cei care treceau pe lângă grădina lui doșnic îi puteau auzi vocea ridicată, didactică, expunându-le „legea” bărbăților, dar în special femeilor. Atitudinea femeilor în asemenea cazuri era desigur unul dintre paradoxurile locului. Cele mai multe erau socotite vag emancipate și ridicau anumite obiecții față de superioritatea masculină. Dar aceste femei de tip nou îi făceau întotdeauna unui bărbat complimentul extravagant pe care nici o femeie obișnuită nu-și face, și anume, îl ascultau în timp ce vorbește. Și dom-

nul Lucian Gregory, poetul cu p r ro u, era cu ade-
v rat (într-un anumit sens) un om care merita s
fie ascultat, chiar dac la sfâr it râdeai de ce spu-
nea. El sus inea vechea platitudine a amoralit ii
artei i a artei amoralit ii cu o anume prospe îme
impertinent care, cel pu in, oferea o pl cere de mo-
ment. Era ajutat într-o oarecare m sur de ciud -
enia frapant a înf i rii sale, pe care o exploata
la întreaga valoare. P rul ro u-închis, cu c rare la
mijloc, era literalmente ca al unei femei, ondulân-
du-se în buclele line ale fecioarelor din tablourile
prerafaelite. Dar din acest oval aproape sacru, fa a
ie ea brusc în relief, lat i brutal , b rbia fiind îm-
pins înapoi cu un aer de dispre get-beget london-
nez. Aceast combina ie gâdila i în acela i timp
îngrozea nervii unei lumi nevrotice. P rea o blas-
femie pe dou picioare, o combina ie de înger i
maimu .

Aceast sear anume, dac nu va fi re inut pen-
tru alte motive, va fi re inut acolo pentru apusul
de soare bizar. Era ca un peisaj de sfâr it de lume.
Tot firmamentul p rea acoperit cu un penaj foarte
viu i palpabil: î i venea s spui c cerul era plin
de pene, de pene care aproape periau fa a. De-a
curmezi ul p r ii mari a bol ii cere ti erau cenu ii,
cu cele mai ciudate nuan e de violet i mov, de-un
roz nefiresc sau de verde-pal; dar spre vest, ima-
ginea dep ea orice putin de descriere, era trans-
parent i pasional , iar ultimele pene ro ii-intens
acopereau soarele ca pe ceva prea bun pentru a fi
v zut. Imaginea era atât de apropiat de p mânt,
încât sugera pur i simplu o puternic disimulare.
Empireul însu i p rea un secret: exprima acea mici-
me splendid care este sufletul patriotismului local.
Cerule însu i p rea mic.

Cred că mai sunt localnici care îmi amintesc această seară fie și numai datorită cerului apăsător. Sunt alții care și-o amintesc datorită faptului că a marcat prima apariție în acel loc a celui de-al doilea poet din Saffron Park. Revoluționarul cu păr roșu domnișe mult timp furtiv; în noaptea care a urmat celui apăsător de soare și s-a încheiat brusc statutul de unicat. Noul poet, care s-a prezentat sub numele de Gabriel Syme, era un muritor cu înfrângere foarte blândă, avea o barbă blondă și ascuțită și păr galben, rar. Treptat s-a conturat impresia că era mai puțin blând decât pare. Și-a semnalat intrarea contraziționându-se cu Gregory, poetul consacrat, despre natura reală a poeziei. Spunea că el (Syme) este un poet al legii, un poet al ordinii; mai mult, spunea că este un poet al respectabilității. Drept care, toți locuitorii din Saffron Park îl priveau de parcă în clipa aceea ar fi căzut din acel cer imposibil.

De fapt, domnul Lucian Gregory, poetul anarhist, a făcut legătura dintre cele două evenimente.

— S-ar putea foarte bine că, zise el în maniera lui lirică și impetuoasă, s-ar putea foarte bine că într-o asemenea noapte cu nori și culori crude să se ivească pe pământ un asemenea semn precum un poet respectabil. Zice că sunt și un poet al legii; eu susțin că sunt și o contradicție în termeni. Mă întreb numai cum de n-au fost comete și cutremure în noaptea în care a ieșit în această grădina.

Barbatul cu ochi blânzi și albastru, cu barbă decolorată și ascuțită, răbdă aceste tunete cu o anume solemnitate supusă. A treia membră a grupului, Rosamund, sora lui Gregory, care avea să urmeze de puțin ale fratelui ei, dar o făcea mai binevoitoare sub ele, râse cu acel amestec de admirație și dezaprobare cu care întâmpina de obicei profețiile familiei.

Gregory îi reluă spusele cu o superioară bună dispoziție oratorică .

— Artistul este identic cu anarhistul, strigă el. Poți să transpui aceste cuvinte oriunde. Un anarhist este un artist. Omul care aruncă o bombă este un artist deoarece preferă un moment mare oricărui alt lucru. El vede imensă diferență de valoare dintre explozia de lumină a flăcării, bubuitul tunetului perfect și trupurile banale ale câtorva polițiști informi. Un artist nu acordă atenție nici unui guvern, el abrogă toate convențiile. Poetul se delectează doar cu dezordinea. Dacă n-ar fi așa, cel mai poetic lucru din lume ar fi calea ferată subterană .

— Așa este, spuse domnul Syme.

— Prostii! zise Gregory, care era foarte rațional când altcineva făcea apel la paradox. De ce toți funcționarii și lucrătorii de la căile ferate sunt atât de triști și de obosiți, atât de nespus de triști și de obosiți? Să vă spun eu de ce. Pentru că tu că acel tren merge înainte. Pentru că tu că oricare ar fi locul pentru care au cumpărat bilet, vor ajunge în acel loc. Pentru că, după ce au trecut de Sloane Square, tu că următoarea stație trebuie să fie Victoria — și numai Victoria. Vai de extazul lor slabitic! Vai de ochii lor ca stelele și de sufletele lor întoarse în Eden dacă următoarea stație ar fi, în mod inexplicabil, Baker Street!

— Dumneavoastră sunteți cel lipsit de poezie, răspușe poetul Syme. Dacă tot ce spunei despre funcționari este adevărat, ei sunt la fel de prozaici ca poezia dumneavoastră . Faptul rar și ciudat este să nimerești întâi; faptul comun și evident este să o ratezi. Consideră-mă atunci când un om înarmat cu o săgeată rudimentară nimerește o pasare

aflat la distan ăine de epic . Nu ăine oare de epi-
c ăi faptul c ăun om transportat de o locomotiv
rudimentar ănimere te ăîntr-o sta ăie aflat ăla distan-
? Haosul este plictisitor deoarece ăîn haos, trenul
poate s ăajung ăoriunde, ăîn sta ăia Baker Street sau
la Bagdad. Dar omul este un magician, ăi ăntrea-
ga-i magie st ăîn faptul c ăspune Victoria — ăi iat ,
e ăîn Victoria! Lua i-v ăc r ăile, care nu sunt decăt po-
ezie ăi proz , ăil sa i-m s ăv citesc cu lacrimi de
mândrie un mers al trenurilor. Lua i-vi-l pe Byron,
care comemoreaz ăînfrângerile omului; da i-mi-l pe
Bradshaw, care ăîi aniverseaz ăvictoriile. Da i-mi-l
pe Bradshaw, repet!

— Pleca i? ăntreb Gregory cu sarcasm.

— S ăti i, continu Syme ăînfl ăc rat, c ăde fieca-
re dat ăcând vine trenul, simt c ăa str ăpuns cor-
doane de asediatori ăi c ăomul a c ătigat b ăt lia cu
haosul. Afirma ăi cu dispre ăc atunci c ănd cineva
pleac ădin Sloane Square trebuie s ăajung ăîn Vic-
toria. Eu zic c ăputem face o mie de alte lucruri ăîn
schimb, ăi c ăori de c ăte ori ajung chiar acolo, am
senza ăia c ăam sc ăpat ca prin urechile acului. Iar
atunci c ănd aud conductorul strig ănd „Victoria”,
cuvântul nu e lipsit de semnifica ăie. Pentru mine
este strig ătul crainicului care veste te cucerirea.
Pentru mine e chiar „Victoria”: este victoria lui
Adam.

Gregory ăi i cl ătin capul greu ăi ro ău cu un z ăm-
bet plictisit ăi trist.

— ăi chiar atunci, spuse el, noi, poe ăii, punem
din nou ăntrebarea: „Ce reprezint ăVictoria dup
ce ai ajuns acolo?” Crede ăi c ăVictoria este Noul
Ierusalim. ătim c ăNoul Ierusalim va fi precum
Victoria. Da, poetul va fi nemul ăumit chiar pe str ă-
zile raiului. Poetul este un revoltat etern.

— Pe de altă parte, zise Syme iritat, ce anume este poetic în a fi revoltat? Poți la fel de bine să spui că este poetic să ai rău de mare. A fi bolnav e o formă de revoltă. A fi atât bolnav, cât și rebel pot fi lucrul cel mai sănătos în anumite situații disperate; și mor dacă în elegde ce sunt poetice. A te revolta în abstract este... revoltător. Este de-a dreptul vomitiv!

Fata tresări o fracțiune de secundă la acest cuvânt neplăcut, dar Syme era prea aprins pentru a o lua în seamă.

— Lucrurile care merg bine, strigă el, sunt cele poetice! Digestia noastră, de exemplu, care funcționează cu sfîrșenie, silențios și așa cum trebuie — acesta este fundamentul întregii poezii. Da, cel mai poetic lucru, mai poetic decât florile, mai poetic decât stelele — cel mai poetic lucru din lume este să nu fii bolnav.

— Chiar așa, spuse Gregory disprețuitor, exemplele pe care le alegeți...

— Îmi cer iertare, zise Syme sever, credeam că am abrogat toate convențiile.

Pentru prima oară, pe fruntea lui Gregory apăru o pată roșie.

— Doar nu vă așteptați să revoluționați societatea pe această peluză! spuse.

Syme îl privi direct în ochii zâmbi blând.

— Nu, nici vorba, zise; dar presupun că dacă vă a lua în serios anarhismul, ați face exact asta.

Ochii mari, bovini, ai lui Gregory clipiră brusc precum ai unui leu furios, și aproape că și puteai imagina cum își se zburlește coama roșie.

— Prin urmare, nu credeați, spuse cu voce ameninătoare, că vorbesc serios în privința anarhismului?

— Poftim? zise Syme.

— Nu vorbesc serios în privin a anarhismului meu? strig Gregory cu pumnii strâni.

— Drag amice, spuse Syme i se îndrept spre ie ire.

Cu surprindere, dar cu o ciudat pl cere, o descoperi pe Rosamond Gregory al turi.

— Domnule Syme, zise ea, oare oamenii care vorbesc ca dumneavoastr i ca fratele meu cred deseori ce spun? Chiar vorbi i serios?

Syme zâmbi.

— Dar dumneavoastr ? întreb el.

— Ce vre i s spune i? întreb fata cu ochii gravi.

— Draga mea domni oar Gregory, spuse Syme cu blânde e, sunt multe feluri de sinceritate. Când spui „mul umesc" pentru sare, crezi ce spui? Nu. Când spui „p mântul e rotund", crezi ceea ce spui? Nu. Este adev rat, dar nu crezi: Ei bine, uneori, un om ca fratele dumneavoastr descoper realmente un lucru în care crede. Poate fi doar o jum tate de adev r, un sfert sau o zecime de adev r; i atunci spune mai mult decât ce vrea s spun ... prin îns i for a faptului c crede în acel lucru.

Îl privea de sub sprâncenele orizontale; fa a ei era grav i deschis , peste ea c zuse umbra acelei responsabilit i ira ionale care se afl în adâncul celei mai frivole femei — protec ia matern , veche de când lumea.

— Atunci e chiar anarhist? întreb ea.

— Numai în sensul despre care vorbesc, r spune Syme; sau, dac vre i, numai în acel nonsens.

Ea î i uni sprâncenele groase i zise brusc:

— N-ar folosi cu adev rat... bombe sau genul sta de lucruri?

Syme izbucni într-un imens hohot de râs, care p re a prea puternic pentru silueta-i firav i cam dichisit .

— Pentru Dumnezeu, nu! spuse el. Asta se face sub protec ia anonimatului.

La care col urile gurii ei se r sfrânser într-un zâmbet; se gândi cu pl cere atât la absurditatea lui Gregory, cât i la siguran a lui.

Syme se duse cu fata spre o banc din col ul gr dinii, continuând s emit p reri. Era un om sincer i, în ciuda superficialei atitudini afectate, în adâncul sufletului era modest. Întotdeauna cel care vorbe te prea mult este modest; omul mândru se supravegheaz cu prea mult aten ie: î i ap r respectabilitatea cu violen i lips de m sur . Deveni pasional l udând ordinea i convenien ele. În tot acel timp, în jurul s u plutea mirosul de liliac. La un moment dat auzi foarte slab, pe o strad îndep rtat , o flaret , i i se p ru c vorbele sale eroice trec într-un cântecel de sub sau de dincolo de lume.

Vorbea, uitându-se fix la p rul ro u i la chipul amuzat al fetei, timp de, dup p rerea sa, câteva minute; apoi, sim ind c într-un asemenea loc grupurile trebuie s se amestece, se ridic în picioare. Spre uimirea lui, descoperi c gr dina era complet goal . Toat lumea plecase cu mult timp în urm , a a c se gr bi s-o fac i el, încropind o scuz . Se îndep rt cu acea senza ie de ampanie suit la cap, pe care nu i-a putut-o explica ulterior. În cursul evenimentelor violente care aveau s surmeze, fata nu avea nici un rol; n-a mai v zut-o pân când povestea lui s-a sfâr it. i totu i, într-un mod greu de descris, ea a continuat s revin ca un motiv

muzical în toate aventurile sale nebune ti de mai târziu, iar splendoarea p rului ei bizar a str b tut precum un fir ro u tapiseriile întunecate i stângaci desenate ale nop ii. C ci ce a urmat a fost atât de imprevizibil, încât ar fi putut s treac drept vis.

Când Syme ie i în strada luminat de stele, o g si pentru moment pustie. Apoi î i d du seama (într-un fel ciudat) c lini tea era mai degrab vie decât moart . Chiar în fa a u ii se afla un felinar a c rui lic rire poleia frunzele copacului aplecat peste gardul din spatele s u. Cam la treizeci de centimetri de stâlpul felinarului st tea o siluet aproape la fel de rigid i de nemi cat ca stâlpul însu i. P l ria înalt i redingota lung erau negre; fa a, în umbr , era aproape la fel de întunecat . Doar uvi a de p r ro u ca focul din fa a luminii i aerul agresiv al atitudinii îl anun au pe poetul Gregory. Avea ceva din aspectul unui uciga mascat, pl tit, care- i a teapt cu sabia în mân du manul.

Schi un fel de salut fals, pe care Syme i-1 întoarse într-o manier mai formal .

— V a teptam, spuse Gregory. Putem vorbi câteva clipe?

— Desigur. Despre ce? întreb Syme cu un soi de mirare neconving toare.

Gregory lovi cu bastonul s u stâlpul felinarului, apoi copacul.

— Despre *asta* i *asta*, strig el; despre ordine i anarhie. Iat pre ioasa dumneavoastr ordine, acest felinar, s rac, de fier, urât i steril; i iat anarhia, bogat , tr ind, reproducându-se — iat anarhia, splendid , în verde i aur.

— Cu toate acestea, r spuse Syme cu r bdare, vede i copacul doar în lumina felinarului. M întreb dac a i putea vedea felinarul în lumina co-

pacului. După o pauză, spuse: A putea oare să vă întreb dacă a stat aici în întuneric doar pentru a ne relua mica dispută?

— Nu, strigă Gregory cu o voce care răsună în josul străzii, nu am rămas aici pentru a ne relua disputa, ci pentru a-i pune capăt pentru totdeauna.

Se lăsa din nou tăcere, iar Syme, deși nu pricepea nimic, își dădu instinctiv seama că e vorba despre ceva serios. Gregory începu pe un ton liniștit, schișând un zâmbet cam derutant.

— Doamnă Syme, spuse el, în seara asta a ieșit să realizezi ceva oarecum remarcabil. Mi-ai făcut un lucru pe care nici un alt bărbat n-aș fi putut face din femeie n-a reușit vreodată să-l facă.

— Chiar așa!

— Ei bine, îmi amintesc, reluă Gregory reflectând, că a mai reușit o persoană acest lucru. Căpitănelul unui vapor de doi bani (dacă îmi amintesc bine)... în Southend. M-ai enervat.

— Îmi pare foarte rău, răspunse Syme grav.

— Mi-e teamă că furia mea vă insultă dumneavoastră sunt prea ocante pentru a fi anulate numai cu o scuză, spuse Gregory foarte calm. Nici un duel n-ar putea să-o anuleze. Nici dacă v-a omorât n-a putea să-o anulez. Există un singur mijloc prin care acea insultă ar putea fi ștearsă — și aleg acel mijloc. Intenționez, cu posibilul sacrificiu al vieții și onoarei mele, să dovedesc că ai greșit în ceea ce ai afirmat.

— În ceea ce am afirmat?

— Ai afirmat că nu vorbesc serios când spun că sunt anarhist.

— Există grade de seriozitate, răspunse Syme. N-am pus niciodată la îndoială faptul că sunteți cu desăvârșire sinceri în acest sens; credeți că tot ce ai

spus merit spus; sunte i de p rere c un paradox poate deschide oamenilor ochii asupra unui adev r ignorat.

Gregory se uita la el ferm i amar.

— i în nici un alt sens, întreb el, nu m crede i serios? M crede i un *flâneur* care las s -i scape adev ruri ocazionale. Nu crede i c la un nivel mai profund, mai fatal, sunt serios.

Syme î i lovi cu violen bastonul de pietrele caldarâmului.

— Serios! strig el. Pentru Dumnezeu, oare strada asta este serioas ? Oare aceste afurisite de lampioane chineze ti sunt serioase? Oare toat ga ca asta este serioas ? Oamenii vin aici, debiteaz o gr -mad de prostii i, probabil, câteva lucruri de tepte, dar nu-1 pre uiesc pe cel care n-ar p stra în fundul sufletului un „ceva” mai serios decât toat vorb ria asta — un ceva mai serios... chiar despre religie sau numai despre b utur .

— Foarte bine, spuse Gregory întunecându-se, ve i vedea ceva mai serios decât b utura sau religia.

Syme r mase în a teptare cu obi nuitu-i aer de blânde e pân când Gregory deschise gura.

— Vorbea i chiar acum despre religie. E oare adev rat c sunte i credincios?

— Ah, spuse Syme cu un zâmbet radios, acum suntem to i catolici.

— Atunci pot s v cer s jura i pe oricare dintre zeii sau sfin ii pe care-i implic religia dumneavoastr c nu ve i dezv lui ce v voi spune nici unui fiu al lui Adam — i în special poli iei? Jura i! Dac v ve i lua asupra dumneavoastr această renunare îngrozitoare, dac ve i consim i s v împov -ra i sufletul cu un jur mânt pe care n-ar trebui s -l

face i niciodat i cu o cunoa tere la care n-ar tre-
bui s visa i niciodat , v voi promite în schimb...

— îmi ve i promite în schimb? se interes Syme
când cel lalt se opri.

— V voi promite o sear foarte amuzant .

Syme î i scoase brusc p l ria.

— Oferta dumneavoastr , spuse el, este mult
prea stupid pentru a fi refuzat . Sus ine i c un
poet e întotdeauna un anarhist. Nu sunt de acord;
dar sper cel pu in c e întotdeauna un tip care se
comport cu sportivitate. Permite i-mi, aici i
acum, s jur ca cre tin i s promit ca bun cama-
rad i coleg de breasl c nu voi dezv lui nimic,
indiferent ce-ar fi, poli iei. i acum, pe Colney
Hatch¹, despre ce este vorba?

— Cred c o s chem o birj , spuse Gregory
calm, f r nici o leg tur cu subiectul.

Scoase dou fluieturi lungi i pe drum ap ru
o tr sur , huruind. Cei doi urcar în lini te. Gre-
gory d du prin ferestruic adresa unui local public
obscur de pe malul Chiswick al râului. Birja se f cu
nev zut i, în interiorul ei, cei doi excentrici p -
r sir excentricul cartier.

¹ Colney Hatch, district londonez în care se afla un ce-
lebru azil de nebuni (*n. trad.*).

II

Secretul lui Gabriel Syme

Birja trase în fa a unei berri deosebit de lugu-
bre și de slinoase, în care Gregory își conduse
rapid însoțitorul. Se așeză într-un fel de salon-bar
izolat și întunecos, la o masă de lemn pătat, care
avea un singur picior din lemn. Încă perea era atât
de mic și de întunecat, încât, din silueta chelne-
rului chemat se putea distinge foarte puțin, dinco-
lo de o impresie vagă și obscură de individ masiv
și bărbos.

— Mâncați ceva la cin? întrebă Gregory poli-
ticos. *Pâté-ul de foie gras* nu e bun aici, dar vă recom-
mand vânatul.

Syme primi observația impasibil, imaginându-și
că e o glumă. Acceptând nota de umor, spuse cu
indiferență omului bine-crescut:

— Oh, adu-mi niște homar cu maioneză.

Spre mirarea sa de nedescris, bărbatul spuse
doar „Desigur, domnule” și plecă, după toate proba-
bilitățile, să-l aducă.

— Ce beți? reluă Gregory cu același aer nepăsător și conciliant. Eu iau doar o *crème de menthe*; am cinat deja. Campania e într-adevăr imbatabilă. Permite-mi să comand, pentru început, cel puțin jumătate de sticlă de Pommery...

— Mul umesc, spuse Syme fără să fac vreun gest. Sunteți foarte amabil.

— Încercările ulterioare de a face conversație, oarecum disparate, au fost în cele din urmă curmate de apariția uluitoare a homarului. Syme îl gustă și îl găsi deosebit de bun. Începu brusc să mănânce foarte repede și cu poftă.

— Ierta-mă dacă mă delectez atât de vizibil, îi spuse lui Gregory zâmbind. Nu prea am norocul să văd ceva. Pentru mine este o noutate ca un comar să meargă la un homar. De obicei se întâmplă invers.

— Nu dormiți, vă asigur, zise Gregory. Dimpotrivă, vă ați apropiat de cel mai real și mai incitant moment din existența dumneavoastră. Ah, iată și compania! Recunosc, poate există o ușoară nepotrivire, știți, între aranjamentul interior al acestui excelent hotel și exteriorul lui simplu, lipsit de pretenții. Dar toate acestea în de modestia noastră. Noi suntem cei mai modeste oameni de pe pământ.

— Cine sunt acești *noi*? întrebă Syme golind paharul de companie.

— Foarte simplu, răspunse Gregory. *Noi* suntem anarhiști serioși în care dumneavoastră nu credeți.

— Ah, spuse scurt Syme. Vă descurcați bine la capitolul bătăuiri.

— Da, suntem serioși în toate privințele, răspunse Gregory.

După o pauză, adăugă:

— Dacă peste câteva momente masa începe să se învârtască puțin, nu puneți asta pe seama companiei. Nu vreau să vă nedrețesc.

— Ei bine, dacă nu sunt beat, sunt nebun, răspunse Syme cu un calm desvârșit; dar sunt incredul că tu poți să porți ca un gentleman în orice situație. Pot să fumez?

— Desigur, spuse Gregory, sco ând o cutie cu trabucuri. Încearca i unul de la mine.

Syme lu trabucul, îi t ie cap tul cu un cu it pen-
tru trabucuri pe care îl scoase din buzunarul vestei,
îl puse în gur , îl aprinse încet i scoase un nor
lung de fum. Spre cinstea lui, a îndeplinit aceste ri-
tualuri cu mare st pânire de sine, c ci cu puțin vre-
me înainte, masa la care st tea a început s se
roteasc ... mai întâi încet, apoi repede, ca la o nes-
buit edin de spiritism.

— Nu trebuie s-o lua i în seam , spuse Gregory,
este un fel de urub.

— Chiar a a, zise Syme placid, un fel de urub!
Ce simplu!

în clipa urm toare, fumul trabucului, care plu-
tise prin camer în spirale erpuitoare, merse drept
în sus ca printr-un co de fabric , iar cei doi, cu mas
i scaune cu tot, o luar -n jos prin podea, de par-
c i-ar fi înghi it p mântul. Coborâr hurduc in-
du-se printr-un fel de horn huruitor, la fel de repede
ca un lift c ruia i s-au t iat cablurile, i ajunser ,
cu o izbitur brutal , la temelie. Pe când Gregory
deschise larg cele dou u i, l sând s între o lumi-
n subteran ro ie, Syme continua s fumeze, stând
picior peste picior; nu i se clintise un fir de p r.

Gregory îl conduse printr-un culoar scund i
boltit la cap tul c ruia lic rea o lumin ro ie. Era
un enorm felinar purpuriu, aproape cât un emi-
neiu, fixat deasupra unei u i grele de fier. În u se
afla un fel de trap cu grilaj în care Gregory b tu
de cinci ori. O voce groas cu accent str în întreb-
b cine e. Îi d du un r spus mai mult sau mai
pu in nea teptat: „Domnul Joseph Chamberlain.”
Balamalele grele se puser în mi care; evident, era
un fel de parol .

Dincolo de cadrul uii, culoarul lucea de parcă era cptu it cu plas de o el. La a doua privire, Syme observ c re eaua str lucitoare era într-adev r alc tuit din mai multe iruri de pu ti i revolvere, legate laolalt sau intercalate.

— V rog s m ierta i pentru toate aceste formalit i, spuse Gregory. Aici trebuie s fim foarte riguro i.

— Oh, nu v cere i scuze, spuse Syme. tiu ce pasiune ave i pentru lege i ordine — i intr în culoarul c ptu it cu arme de o el. Cu p rul lung i blond, cu redingota cam sclivisit , p rea o persoan extrem de fragil i bizar în timp ce p ea pe acel bulevard str lucitor al mor ii.

Trecur prin mai multe asemenea culoare i, în cele din urm , ajunser într-o înc pere neobi nuite de o el, cu pere i curba i, aproape sferici, având ceva din aspectul unui amfiteatru pentru prelegeri tiin ifice, datorit rândurilor de b nci. Nu existau pu ti sau pistoale în apartament, îns de-a lungul pere ilor atârnau ni te forme dubioase i însp imânt toare, obiecte care sem nau cu bulbii unor plante de metal sau cu ou le unor p s ri de fier. Erau bombe, camera îns i p rea interiorul unei bombe. Syme strivi scrumul trabucului de perete i intr .

— Iar acum, drag domnule Syme, spuse Gregory întinzându-se pe banca aflat sub cea mai mare dintre bombe, acum c st m foarte confortabil, s trecem la subiect. Ei bine, nu pot explica în cuvinte omene ti de ce v-am adus aici. A fost una dintre acele emo ii cât se poate de arbitrare, a fost ca atunci când sari de pe o stânc sau când te îndr -goste ti. E de-ajuns s spun c era i un tip nespus de enervant i, ca s-o zic pe-a drept , continua i

s fi i. A înc lca dou zeci de jur minte de confidențialitate pentru pl cerea de a v umili. Felul în care aprinde i trabucul l-ar face pe orice preot s încalce taina spovedaniei. Ei bine, spunea i c sunte i foarte sigur c nu sunt un anarhist serios. Oare acest loc v d senza ia de seriozitate?

— Mi se pare c ascunde o inten ie sub tot pitorescul lui, consim i Syme. Dar pot s v pun dou întreb ri? Nu trebuie s v teme i s -mi da i informa ii, pentru c , doar v aminti i, mi-a i smuls într-un mod foarte în elept o promisiune, s nu anun poli ia, o promisiune pe care, desigur, o voi respecta, întreb rile mele vin din pur curiozitate. întâi de toate, despre ce este, de fapt, vorba? Ce v nemulumete? Vre i s da i jos guvernul?

— Vrem s -l d m jos pe Dumnezeu! spuse Gregory deschizând ni te ochi de fanatic. Nu vrem doar s r sturn m câteva orânduiri despotice i regulamente poli iene ti; acel fel de anarhism existent , dar este un biet deziderat al nonconformi tilor. S p m mai adânc i v arunc m mai sus. Dorim s neg m toate distinc iile arbitrar dntre viciu i virtute, onoare i tr dare, pe care se bazeaz rebelii de rând. Sentimentali tii stupizi ai Revolu iei Franceze vorbeau despre Drepturile Omului! Noi avem Drepturile i urâm Nedrept ile. Am abolit Dreptatea i Nedreptatea.

— i Dreapta, i Stânga, spuse Syme cu înfl -c rare neafectat . Sper c le ve i aboli i pe ele. Mie îmi par i mai sup r toare.

— Vorbea i despre o a doua întrebare, rosti sec Gregory.

— Cu pl cere, relu Syme. În întreg comportamentul dumneavoastr , în tot ce v înconjoar , exist o tentativ tiin ific de t inuire. Am o m tu

care a locuit deasupra unui magazin, dar este prima dată când descoper oamenii care prefer să trăiască sub un local public. Avei o ureche de fier. Nu poți să te crezi de ea fără să presupunem că i umilin ei de a vă numi domnul Chamberlain. Vă înconjurăm cu instrumente de oțel care dau locului un aer, dacă mi dai voie, mai degrabă înduioșător decât familiar. Poți să întreb de ce — după tot acest deranj de a vă baricada în mruntaiele pământului — faci paradă de secretul dumneavoastră vorbind despre anarhism oricui prostovane din Saffron Park?

Gregory zâmbi.

— Răspunsul este simplu, spuse el, v-am spus că sunt un anarhist serios — și nu m-ați crezut. Nici ele nu mă cred. Dacă nu le-a aduce în această încăpere infernală, nu mă crede.

Syme fuma îngândurat și îl privea cu interes. Gregory continuă.

— Istoria poveștii ar putea să vă amuze, spuse el. La început, când am devenit unul dintre noii anarhiști, am încercat tot felul de deghizări respectabile. M-am îmbrăcat în episcop, am citit tot ce-am găsit despre episcopi în pamfletele noastre anarhiste, în *Vampirul-supernatural* și *Preoții de pradă*. Am înțeles din ele că episcopii sunt niște bătăni ciudați și îngrozitori care poartă un secret cumplit față de oameni. Eram dezinformată. Când mi-am făcut prima dată apariția în ghetre episcopale într-un salon și am strigat cu voce tare „Jos! Jos cu înfumurarea omenească!”, i-au dat imediat seama că nu eram nicidecum episcop. Am fost luat imediat pe sus. Apoi m-am dat drept milionară, dar am apărut *Capitalul* cu atâtă inteligență, încât orice neghiob i-a putut da seama cât de părlit eram. După care am făcut pe maiorul. E adevărat, sunt un om cu

convingeri umanitare, dar am, sper, o minte suficient de deschis pentru a în elege poziția celor care, precum Nietzsche, admiră violența — r zboiul mândru și dement al naturii și a a mai departe...
ti și dumneavoastră. M-am identificat cu maiorul. Am tras sabia și am fluturat-o fără oprire. Strigam „Sânge!” în mod abstract, cum se strigă după vin. Spuneam deseori: „Fie ca cei slabi să piară! Asta este Legea!” Ei bine, se pare că majorii nu procedează așa. Am fost luat din nou pe sus. În cele din urmă, disperat, m-am dus la președintele Consiliului Central al Anarhiștilor, adică la cel mai mare om din Europa.

— Cum îl cheamă? întrebă Syme.

— N-aveți cum să-l cunoașteți, răspunse Gregory. În asta stă marea lui. Cesar și Napoleon și-au folosit întreaga genialitate pentru a se auzi de ei, și s-a auzit de ei. El își folosește întreaga genialitate pentru a nu se auzi de el, și nu se aude de el. Dar nu poți sta cinci minute în aceeași cameră cu el fără să simți că Cesar și Napoleon ar fi fost, în mâinile lui, niște copii.

Pentru o clipă deveni tăcut, chiar palid, după care continuă:

— Ori de câte ori discutăm, spune mereu ceva surprinzător ca o epigramă, dar la fel practic precum Banca Națională a Angliei. I-am zis: „Ce deghizare mă va ascunde de ochii lumii? Ce poate impune mai mult respect decât episcopii și majorii?” M-a privit cu fața lui mare, de neptruns: „Vrei o deghizare sigură, nu-ți așa? Vrei un veșmânt care să-ți garanteze inocența, un veșmânt în care nimeni nu va căuta o bombă?” Am dat din cap afirmativ. Bruscă și-a ridicat vocea de leu: „Atunci îmbracă-te în anarhist, neghiobule!” a răgănit de să zdruncinat

camera. „Nimeni nu se va a tepta s faci vreoda-
t ceva periculos." i mi-a întors spatele lat f r a
mai rosti un cuvânt. I-am urmat sfatul i n-am re-
gretat niciodat . Am predicat zi i noapte sângele
i crima în fa a acelor femei, iar ele—jur pe Dum-
nezeu! — m-au l sat s le împing c rucioarele cu
copii.

Syme îl privea cu o doz de respect în ochii s i
mari i alba tri.

— M-a i p c lit, spuse el. Este într-adev r un
truc inteligent!

Dup o pauz ad ug :

— Cum îi spune i acestui formidabil pre edin-
te al vostru?

— În general îi spunem Duminic , r spuse
simplu Gregory. Vede i, sunt apte membri în Con-
siliul Central al Anarhi tilor, numi i dup zilele
s pt mâinii. Lui i se spune Duminic , iar unii ad-
miratori îi spun Duminica Sângeroas . E curios c
a i adus vorba despre asta, deoarece seara în care
a i sosit (dac m pot exprima a a) e chiar seara în
care ramura noastr din Londra — care se adun
în aceast înc pere — trebuie s - i aleag propriul
reprezentant pentru pozi ia liber din Consiliu.
Domnul care a jucat pentru o vreme, cu decen i
aprecieri unanime, rolul dificil al lui Joi a murit des-
tul de subit. în consecin , am convocat o întruni-
re chiar în aceast sear pentru a alege un succesor.

Se ridic în picioare i se plimb prin înc pere
cu un fel de zâmbet jenat.

— M simt de parc mi-a i fi propria mam ,
Syme, continu el indiferent. Simt c v pot încre-
din a orice, din moment ce a i promis c nu ve i
spune nim nui. De fapt, v voi încredin a ceva ce
nu voi spune în atât de multe cuvinte anarhi tilor

care vor intra în cameră în aproximativ zece minute. Vom trece, desigur, printr-un fel de alegeri; dar nu mă feresc să vă spun că rezultatul este practic o certitudine. Se uită în jos pentru o clipă, cu modestie. Este aproape un lucru stabilit că eu voi fi Joi.

— Dragă prietene, spuse Syme cu entuziasm. Vă felicit. O carieră mare !

Gregory zâmbi superior și porni prin cameră, vorbind repede.

— De fapt, totul este pregătit pentru mine pe această masă, zise el; ceremonia va fi probabil cât se poate de scurtă.

Syme se duse și el spre masă și găsi pe ea un baston care, la o examinare mai atentă, se dovedi un baston-sabie, precum și un revolver Colt de dimensiuni mari, o cutie pentru sendvi-uri și o formidabilă sticlă de brandy. Pe scaun, lângă masă, era aruncată o pelerină sau mantie care părea rea.

— Trebuie doar să termin cu formalitățile alegerii, continuă zelos Gregory; înha apoi mantia și bastonul, îmi îndes celelalte lucruri în buzunare, ies din această pețită ușă care se deschide spre râu, unde mă așteaptă un remorcher cu aburi, și apoi — o, bucuria inimaginabilă de a fi Joi! — și îmi împreună mâinile.

Syme, care continua să rămână apatic și insolent, se ridică în picioare cu un aer neobișnuit de ovălnic.

— De ce oare, întrebă puțin în confuz, am impresia că, în linii mari, sunteți un om de treabă? De ce îmi place de dumneavoastră, Gregory? Se opri un moment, după care spuse cu un fel de nouă curiozitate: Oare pentru că sunteți un asemenea netrebnic?

Se lăsă din nou o tăcere meditativă, după care strigă :

— Ei, la naiba cu toate! Asta este cea mai caraghioasă situație prin care am trecut în viață, și am de gând să acționez ca atare. Gregory, v-am făcut o promisiune înainte de a intra în acest loc. Voi respecta promisiunea chiar sub amenințarea unor clești înroșiți în foc. Pentru siguranța mea, vreți să-mi faceți o mică promisiune de același fel?

— O promisiune? întrebă Gregory nedumerit.

— Da, spuse Syme foarte serios, o promisiune. Am jurat în fața lui Dumnezeu că nu mă duc la poliție să vă dau de gol secretul. Vreți să jurăți, pe umanitate sau pe orice lucru afurisit în care credeți, că nu le veți spune anarhiștilor secretul meu?

— Secretul dumneavoastră? întrebă Gregory făcând ochii mari. Aveți vreun secret?

— Da, zise Syme. Am un secret. Apoi, după o pauză: Jurați?

Gregory îl fixă cu gravitate câteva momente și spuse brusc:

— Trebuie să mă fi vădit, dar simt o curiozitate turbată în ce vă privește. Da, jur să nu le spun anarhiștilor nimic din ce-mi veți spune. Dar fiți cu ochii-n patru, vor fi aici în câteva minute.

Syme se ridică în picioare și își înfundă mâinile/lungile albe în buzunarele pantalonilor lungi și cenușii. Pe când făcea acest lucru, în grilajul exterior se auziră cincisecizeci de nituri anunțând sosirea primului conspirator.

— Ei bine, zise Syme încet, nu știu cum să vă spun adevărul mai pe scurt decât afirmând că terțitul de a vă deghiza în poezie înțeles nu e doar apanajul dumneavoastră sau al președintelui vostru. Cunoaștem și noi, la Scotland Yard, irtelnicul de ceva vreme.

Gregory încercă să sară în picioare, dar se clătina de trei ori.

— Ce spune î? întreb cu o voce neomenească .

— Da, zise simplu Syme, sunt detectiv de poliție.
Mi se pare că -i aud pe prietenii dumneavoastră .

Din cadrul uii se auzi în oaptă un „Domnul Joseph Chamberlain”. A fost repetat de două și de trei ori, apoi de treizeci de ori, și mulțimea de Joseph Chamberlaini (un gând solemn) se auzi înaintând pe coridor.

III

Omul care era Joi

Înainte ca una din noile fe se să apară în cadrul lui, Gregory se trezi din ochii surprizei. Ajunse dintr-un salt lângă masă ... cu un hârâit de animal slab batic în gât. În fața revolverului Colt își întinse spre Syme. Syme nu se clinti din loc, dar ridică o mână palidă și politicoasă.

— Nu fi așa de neghiob, zise cu demnitatea efeminată a unui diacon. Nu vedeți că nu e cazul? Nu vedeți că suntem amândoi în aceeași barcă? Da, și avem un râu de mare de toată frumusețea!

Gregory nu putu nici să deschidă gura, nici să apese pe trăgaci — și întrebă din priviri.

— Nu vă dați seama că ne-am făcut ah-mat unul pe celălalt? strigă Syme. Nu pot spune poliției că sunteți anarhist. Nu puteți spune anarhistilor că sunt poliști. Nu pot decât să vă urmăresc știind ce sunteți; nu puteți decât să mă urmăriți știind ce sunt. Pe scurt, este un duel mental singular între capul meu și capul dumneavoastră. Eu sunt un poliști lipsit de ajutorul poliției. Dumneavoastră, bietul meu tovarăș, sunteți un anarhist lipsit de sprijinul legii și organizației, atât de important în anarhie. Singura diferență este în favoarea dumneavoastră: nu sunteți înconjurat de poliști și iscoditori; eu sunt înconjurat de anarhiști iscoditori. Nu pot

să vă trdez, dar mă pot trda singur. Ei, lăsa i... A tepta i, o să vede i cum mă trdez singur. O să o fac atât de delicat...

Gregory lăsa înceti or pistolul jos, fixându-l în continuare pe Syme, de parcă ar fi fost un monstru marin.

— Nu cred în nemurire, spuse în cele din urmă, dar dacă după toate astea vă încălca i cuvântul dat, Dumnezeu va inventa un infern numai pentru dumneavoastră, un infern în care să urla i ve nic.

— Nu-mi voi încălca cuvântul dat, zise Syme cu severitate, i nici dumneavoastră nu vă ve i încălca cuvântul. Dar iată -i pe prietenii dumneavoastră ...

Mulțimea de anarhiți întrănevoie în cameră, târându-i picioarele cam istovite. Un omule cu barbă neagră i ochelari — un om care aducea oarecum cu domnul Tim Healy² — se desprinsese grăbit de grup, agitând câteva hârtii.

— Camarade Gregory, spuse el, presupun că acest om este un delegat...

Gregory, luat prin surprindere, privi în pământ i băigui numele lui Syme. Syme însă r spuse aproape obraznic:

— Mă bucur să constat că poarta dumneavoastră este destul de bine puzită, îngreunând accesul, în acest loc, al oricărui ne-delegat.

Sprânceană omuleului cu barbă neagră continua să fie ridicat cu un soi de neîncredere.

— Ce ramură reprezenta i? întrebă tios.

— Năprea putea să o numesc ramură, zise Syme râzând, ci, în cel mai bun caz, rădăcină.

² Timothy Michael Healy (1855-1931), politician irlandez; a militat pentru formarea statului irlandez independent (*n. trad.*).

— Ce vre i s spune i?

— De fapt, zise Syme senin, adev rul e c sunt sabbatist. Am fost trimis aici special pentru a verifica dac respecta i cum se cuvine... duminica.

Omule ul sc p din mân una din hârtii, i o und de team str b tu toate fe ele din grup. Evident, groaznicul pre edinte, al c rui nume era Duminic , trimitea din când în când astfel de soli la unele întruniri de ramur .

— P i... camarade, spuse omul cu hârtiile dup o pauz , presupun c ar fi mai bine s v oferim un scaun la această întrunire.

— Dac vre i un sfat prietenesc, zise Syme cu bun voim grav , i eu cred c ar fi mai bine.

Când Gregory auzi sfâr itul acestui dialog amenin tor care-i pune a dintr-odat în siguran rivalul, se ridic brusc în picioare i m sur cu pasul podeaua, fr mântat de gânduri. Se afla într-adev r în criz de diploma ie. Evident, impertinen a inspirat a lui Syme avea toate ansele s -l scoat din toate impasurile, fie i accidentale. Nu prea putea s - i pun speran e în ele. La rândul lui, nu putea s -l tr deze, pe de o parte din onoare, iar pe de alta pentru c , dac l-ar tr da i, dintr-un motiv sau altul, n-ar reu i s -l distrug , Syme, odat sc pat, ar fi eliberat de toate constrângerile secretului i s-ar duce direct la cea mai apropiat sec ie de poli ie, în definitiv, era numai o discu ie de sear , i doar un detectiv tia despre ea. O s -i dezv luie la noapte cât mai pu ine lucruri despre planurile lor, dup care îl va l sa pe Syme s plece, asumându- i riscul.

Se duse cu pa i mari spre grupul de anarhi ti, care se împ r ise pe b nci.

— Cred c e timpul s începem, spuse. Remorcherul cu aburi a teapt pe râu. Propun: Camaradul Buttons s deschid întrunirea.

Propunerea fiind aprobat prin ridicare de mâini, omule ul cu hârtii se strecur în fotoliul prezidențial.

— Camarazi, începu strident ca un foc de pistol, întrunirea din seara asta este important , dar nu trebuie s fie lung . Această ramură a fost mereu onorată s -i aleag pe Joi-i pentru Consiliul Central al Anarhi tilor din Europa. Am ales mul i i str luci i Joi. Cu to ii deplângem tristul deces al eroicului lucr tor care a ocupat postul pân s p t mâna trecut . Cum ti i, a adus cauzei servicii însemnate. A organizat marele atentat cu dinamit din Brighton, care, în circumstan e mai fericite, ar fi trebuit s -i ucid pe to i cei de pe chei. Moartea lui a fost la fel de altruist ca via a pe care a dus-o, i s-a tras de la credin a într-un amestec igienic de cret i ap ca substitut al laptelui, b utur pe care o considera pe cât de barbar , pe atât de generatoare de cruzime fa de orice vac . Cruzimea, sau orice lucru asem n tor cruzimii, l-a revoltat întotdeauna. Nu pentru a-i aplauda virtu ile ne-am întâlnit, ci pentru o sarcin mai dificil . Este greu s -i apreciezi cum se cuvine calit ile, dar este i mai dificil s le înlocuie ti. Camarazi, în seara asta v revine sarcina de a-l alege dintre cei prezen i pe omul care va fi Joi. Dacă vreun camarad sugerează un nume, îl voi supune la vot. Dacă nici un camarad nu sugerează un nume, nu-mi r mâne decât s spun c iubitul nostru dinamitar care a plecat dintre noi a dus cu sine în abisurile insondabile ultimul secret al virtu ii i inocen ei sale.

A urmat un fream t de aplauze abia perceptibile, cum se aud uneori în biseric . După care, un b trân corpulent cu o lung i venerabil barb alb , poate singurul autentic om al muncii prezent, se ridic greoi i zise:

— Propun: Camaradul Gregory să fie ales Joi, și se așează la fel de greoi.

— Sus în cineva propunerea? Întreb președintele.

Un omule cu haină de catifea și barbă ascuțită a susținut-o.

— Înainte de a supune propunerea la vot, îl rog pe camaradul Gregory să facă o declarație.

Gregory se ridică în mijlocul unui ropot puternic de aplauze. Fața lui avea paloarea morții, a cărei, prin contrast, bizarul proroșirea aproape stăcojiu. Dar zâmbea și se simțea cu totul în largul său. Luase o hotărâre: cea mai bună tactică o vedea limpede înaintea precum un drum de culoare albă. Cea mai bună soluție era să înăuntru un discurs moderat și ambiguu, care să dea detectivului impresia că fraternitatea anarhistă este până la urmă o chestiune foarte îngustă. Credea în forța sa literară, în capacitatea de a sugera nuanțe subtile și de a alege cuvinte potrivite. Credea că, în ciuda tuturor oamenilor din jur, putea transmite despre instituție o impresie care să fie în mod subtil și delicat falsă. Syme crezuse cândva că anarhiștii, în ciuda bravurii, făceau pe proștii. N-ar putea acum, în acest ceas de cumpănă, să-l facă pe Syme să creadă din nou acest lucru?

— Camarazi, începu Gregory cu voce gravă, printr-un trunz toare. Nu e nevoie să vă spun care este strategia mea, pentru că este și strategia dumneavoastră. Credința noastră a fost calomniată, a fost desfigurată, a fost peste măsură de confuză și disimulată, dar n-a fost niciodată zdruncinată. Cei care vorbesc despre anarhism și despre riscurile lui se duc în toate părțile, merg peste tot după informații, dar nu vin la noi, nu vin la sursă. Aflați despre anarhiști

din romane de doi bani; află despre anarhiști din ziarele negustorilor; află despre anarhiști din *Ally Sloper's Half-Holiday* și din *Sporting Times*. Nu află despre anarhiști de la anarhiști. Nu avem nici o ansă să negăm calomniile monumentale adunate peste capetele noastre de la un capăt la altul al Europei. Cel care a auzit mereu că suntem un flagel ambulant nu ne-a ascultat niciodată replica. Sunt conștient că nu o va auzi astăzi seară, deși revolta mea este strigătoare la cer. Deoarece persecuția îi auvoie să se întrunească numai în adânc, numai la mare adâncime sub pământ, la fel cum cretinii se întruneau în catacombe. Dar dacă, printr-un accident incredibil, în această seară s-ar afla aici un om care toată viața ne-a înțeles total greșit, i-a adresat această întrebare: „Când acei cretini se întâlneau în acele catacombe, ce reputații morale aveau ei pe străzile de deasupra? Ce povești îi spuneau romanii educați unii altora despre atrocitățile comise? Să presupunem” (i-a spus acelui om), „să presupunem că nu facem decât să repetăm acel paradox al istoriei, paradox învins încă în mister. Să presupunem că prărim la fel de îngrozitori ca acei cretini, deoarece suntem, de fapt, la fel de inofensivi. Să presupunem că prărim la fel de fanatici ca acei cretini, pentru că suntem, de fapt, la fel de blajini.”

Aplauzele care salutaser propozițiile de la începutul bisericii treptat în intensitate, și la ultimul cuvânt s-au oprit brusc. Într-o clipă care se lăsa dintr-odată, omul cu veston de catifea spuse cu voce ridicată și piigiat :

— Eu nu sunt blajin!

— Camaradul Witherspoon ne spune, reluă Gregory, că nu e blajin. Oh, cât de puțin se cunoaște! Vorbele lui sunt de-a dreptul absurde; înfrâniți area

lui este feroce, chiar neatrăgătoare (pentru gustul comun). Numai ochiul prieteniei, atât de profunde și delicate cum e cea pe care i-o port poate să perceapă temelia adâncă, de blândețe trainică, de la baza ființei sale, chiar prea adâncă pentru a o putea vedea. Repet, suntem primii creștini autentici, doar că venim prea târziu. Suntem puri, puri cum erau ei — privi-i-l pe camaradul Witherspoon! Suntem modești, modești cum erau ei — uita-i-vă la mine! Suntem milostivi...

— Nu, nu! strigă Witherspoon, domnul în veston de catifea.

— Sus în cămin suntem milostivi, repetă Gregory furios, milostivi cum erau primii creștini. Dar asta nu a împiedicat să fie acuzați că se hrănesc cu carne de om. Noi nu mâncăm carne de om...

— Rușine! zbiră Witherspoon. De ce nu?

— Camaradul Witherspoon, zise Gregory cu veselie iritată, este nerăbdător să afle de ce nimeni nu-l mănâncă (*râsete*). În societatea noastră care, orice s-ar întâmpla, îl iubește cu sinceritate, care este întemeiată pe dragoste...

— Nu, nu! spuse Witherspoon, jos cu dragostea!

— Care este întemeiată pe dragoste, repetă Gregory scrâmbind din dinți, nu va exista nici o dificultate când va veni scopurile pe care le vom urmări ca grup, pe care le-a urmări dacă a fi ales reprezentantul acelui grup. Total nepăsători față de calamitățile care ne prezintă ca asasini și dușmani ai societății omenești, vom urmări cu bărbăție morală și încreștere intelectuală imperturbabil idealurile permanente ale înfrângerii și simplității.

— Gregory își reluă locul și își trecu mâna peste frunte. Liniștea era neașteptat și stingheritoare;

pre edintele se ridic asemenea unui automat și spu-
se cu voce plat :

— E cineva contra alegerii camaradului Gregory?

Adunarea p re a vag și subcon tinent dezam git ,
iar camaradul Witherspoon se mi ca f r -ncetare
pe scaun, morm ind în barba-i stufoas . Din pri-
cina grabei și rutinei, mo iunea ar fi fost supus la
vot și adoptat . Dar, când pre edintele deschise
gura s-o supun la vot, Syme se ridic brusc în pi-
cioare și spuse cu voce slab și calm :

— Da, domnule pre edinte, eu sunt contra.

Cel mai eficient truc în oratorie este modifica-
rea nea teptat a vocii. Evident, domnul Gabriel
Syme se pricepea la oratorie. Dup ce a spus ace-
ste prime cuvinte formale pe ton moderat și cu natu-
rale e concis , a f cut ca urm toarele s r sune și
s umple subterana — de parc s-ar fi desc rcat una
din arme.

— Camarazi! url el cu o voce care îi f cu pe to și
s tresar , oare pentru asta ne-am adunat aici?
Tr im sub p mânt ca obolanii ca s auzim aseme-
nea vorbe goale? Vorbe de-astea auzim când mân-
c m chifle cu stafide la bufetul colii de duminic .
Oare c ptu im ace ti pere i cu arme și z vorâm u a
aceea cu moarte ca s nu intre cineva și s -l aud
pe camaradul Gregory spunându-ne: „Fi și buni și
ve și fi ferici și”, „Cinstea este cea mai bun tactic ”
și „Virtutea nu are nevoie de r splat ”? N-a exis-
tat un cuvânt în mesajul camaradului Gregory pe
care orice diacon s nu-l asculte cu pl cere (*a a el*).
Eu nu sunt un diacon (*ova îi puternice*) și nu l-am
ascultat cu pl cere (*iar și ova îi*). Omul care e po-
trivit s devin un bun diacon nu este apt s de-
vin un ferm, puternic și eficient Joi (*a a el*).

— Camaradul Gregory ne-a zis, pe un ton mult prea conciliant, că nu suntem dușmanii societății. Eu susțin că suntem dușmanii societății, și cu atât mai rău pentru societate. Suntem dușmanii societății, deoarece societatea este dușmanul umanității, cel mai vechi și cel mai nemilos dușman al său (*à a el*). Camaradul Gregory ne-a spus (tot conciliant) că nu suntem criminali. De acord. Nu suntem criminali, suntem cîlci (*ova ii*).

Când Syme se ridicase în picioare, Gregory rămânese pe scaun, uitându-se fix la el cu o expresie tâmpă, uluit. Acum, în pauză, buzele-i de lut se deschiseră; spuse cu o claritate automată, lipsit de vlag:

— Ipocrit blestemat!

Syme se uită în acei ochi înspăimântători cu ochii săi albi tri-deschiși și zise cu demnitate:

— Camaradul Gregory mă acuză de ipocrizie. El ține la fel de bine ca mine că îmi respect toate angajamentele, că nu-mi fac decât datoria. Eu spun lucrurilor pe nume, nu pretind că o fac. Susțin că Gregory este nepotrivit să fie Joi în ciuda tuturor calităților sale împătimitoare. Este nepotrivit să fie Joi din pricina calităților sale împătimitoare. Nu dorim ca acest Consiliu Suprem al Anarhiștilor să fie viciat de o milă plângăcioasă (*à a el*). Nu e momentul pentru polite-uri formale, nici vremea pentru modestie formală. Mă ridic împotriva camaradului Gregory cum mă ridic împotriva tuturor guvernelor Europene, deoarece anarhistul care s-a consacrat anarhiei a uitat de modestie în aceeași măsură în care a uitat de mândrie (*ova ii*). Nu sunt câtuși de puțin omenească. Sunt o cauză (*iar și ova ii*). Mă ridic împotriva camaradului Gregory la fel de impersonal și de calm cum a lua un pistol în

loc de alt pistol din rastelele de pe perete. Ii sus in c decata s -1 avem pe Gregory, cu metodele sale miorl ite, in Consiliul Suprem, m autopropun spre a fi ales...

Decizia lui a fost inecat intr-o cascada asurzitoare de aplauze. Fe ele, aprobatoare, devenite i mai feroase pe m sur ce tirada lua o turnur mai intransigent , erau deformate de ranjete premonitorii sau de strig te extaziate. in clipa in care a anun at c este gata s candideze la postul lui Joi, a izbucnit un vuiet de entuziasm i de incuviin are de necontrolat — i in aceea i clip , Gregory s-a ridicat brusc in picioare, cu spume la gur , i a strigat acoperind urlatul:

— Opri i-v , demen i blestema i! r cni cu o voce care-i sfâ ia gâtlejul. Opri i-v ...

Dar mai tare decât strig tul lui Gregory, mai r - sun tor decât vuietul camerei se distingea vocea lui Syme, care continua s vorbeasc precum un buibuit nemilos de tunet:

— Nu m duc in Consiliu ca s combat calomnia care ne nume te criminali; m duc ca s o dobândesc (*ova ii lungi, prelungite*). Preotului care afirm c oamenii ace tia sunt du manii religiei, judec torului care afirm c oamenii ace tia sunt du manii legii, parlamentarului imbuibat care afirm c oamenii ace tia sunt du manii ordinii i buneicuviin e, tuturor le r spund: „Sunte i regi fal i, dar profe i autentici. Am venit s v distrug i s v îndeplinesc profe iile.”

Larma asurzitoare se stinse treptat, dar înainte de a înceta, Witherspoon s ri in picioare, cu p rul i barba zbârlite, i spuse:

— Propun... ca amendament: Camaradul Syme s fie numit in post.

— Oprește-te, ce naiba! strigă Gregory, cu fața în mâinile nestângite. Oprește-te, totul este...

Vocea președintelui îi reteză discursul pe un ton glacial:

— Susține cineva acest amendament? întrebă.

Un om înalt și istovit, cu ochi melancolici și barbă americană, a fost vădit ridicându-se încet în picioare de pe banca din spate. Gregory încetase să vorbească; în vocea lui se petrecu o schimbare mai oștă decât orice altă.

— Voi pune capăt acestor lucruri, zise cu o voce grea ca piatra. Acest om nu poate fi ales. El este...

— Da, spuse Syme fără să clipească... Ce este el?

Gura lui Gregory se deschise de două ori fără să scoată un sunet; apoi, încet, sângele reveni în față-i de mort.

— Este un om total lipsit de experiență în activitatea noastră, spuse și se așeză grăbit pe scaun.

Înainte de asta, lunganul uscat și cu barbă americană se ridică din nou în picioare și repetă monoton, într-o manieră americană superioară:

— Solicit să susțin candidatura camaradului Syme.

— Amendamentul va fi, ca de obicei, pus mai întâi la vot, spuse domnul Buttons, președintele, repede și mecanic. Problema este... Camaradul Syme...

Gregory se ridică iar în picioare; era furios, respira greu:

— Camarazi, strigă el, nu sunt nebun!

— Vai, vai, spuse domnul Witherspoon.

— Nu sunt nebun, repetă Gregory cu o sinceritate înspăimântătoare ce descumpăni o clipă asistentul, dar vă dau un sfat pe care-l puteți considera, dacă vreți, nebunesc. Nu, nu-l voi numi sfat, pentru

c nu v pot da vreun temei pentru el. Îl voi numi ordin. Numi i-l ordin nebunesc, dar urma i-l. Lovi i, dar nu fi i surzi! Omorâ i-m , dar da i-mi ascultare. Nu-l alege i pe acest om!

Adev rul este atât de cumplit chiar în c tu e, încât, pentru o clip , victoria firav i nes built a lui Syme se îndoii ca o trestie. Asta nu se putea citi în ochii alba tri i pustii ai lui Syme. Se mul umi s spun :

— Camaradul Gregory ordon ...

Apoi vraja se rupse, i un anarhist strig spre Gregory:

— Cine e ti dumneata? Nu e ti Duminic .

Iar altul ad ug pe un ton mai ap sat:

— i nu e ti nici Joi.

— Camarazi, strig Gregory cu vocea unui martir care, cople it de durere, a trecut dincolo de durere. N-are importan dac m urâ i ca tiran sau m urâ i ca sclav. Dac nu-mi asculta i ordinul, accepta i-mi umilin a. Cad în genunchi în fa a voastr , m arunc la picioarele voastre. V implor. Nu-l alege i pe acest om!

— Camarade Gregory, spuse pre edintele dup o pauz dureroas , ce faci nu e, de fapt, un lucru foarte demn.

Pentru prima oar în timpul dezbaterii se l s , pre de câteva clipe, o t cere real . Gregory se reaez pe scaun, o epav uman palid , iar pre edintele repet , ca piesa unui mecanism de ceasornic care a repornit:

— Problema este dac urmeaz s fie ales Camaradul Syme pentru postul de Joi în Consiliul Central.

Murmurul crescua precum vuietul m rii, mâini-le se ridicau precum o p dure i, dup trei minute, domnul Gabriel Syme de la Serviciul Secret al

Poli iei a fost ales în postul de Joi în Consiliul Central al Anarhi tilor din Europa.

To i cei din înc pere p reau s „simt " remorcherul care a tepta pe râu, bastonul-sabie i revolverul care a teptau pe mas . În secunda în care alegerea a fost încheiat i socotit irevocabil , iar Syme a primit documentul care-i consfin ea alegerea, toat lumea a s rit în picioare, iar grupurile înfierbântate s-au urnit i s-au amestecat în înc pere. Syme ajunse în fa a lui Gregory, care continua s se uite fix la el cu o ur buimac . R maser t cu i timp de câteva minute.

— Sunte i un diavol, spuse Gregory în cele din urm .

— Iar dumneavoastr sunte i un gentleman, zise Syme grav.

— Dumneavoastr sunte i cel care m-a prins în capcan , începu Gregory tremurând din cap pâ-n picioare, m-a i prins în capcan ca s ...

— Fi i rezonabil, spuse Syme scurt. În ce fel de parlament diabolic m-a i prins — dac tot vorbim despre asta? M-a i f cut s jur înainte ca eu s v fac s jura i. Poate c amândoi facem ce credem c e bine. îns ce credem c e bine e atât de al naibii de diferit, încât între noi nu poate exista nimic de tipul unei concesi. Între noi nimic nu este posibil: doar onoarea i moartea. î i trase pelerina larg pe umeri i lu sticla de pe mas .

— Barca e preg tit , spuse domnul Buttons afe-rat. Fi i atât de bun i lua i-o pe-aici.

Cu un gest care-l tr da pe cel pl tit s îndrume clien ii într-un magazin, îl conduse pe Syme printr-un culoar scurt armat cu fier, cu un Gregory la fel de agonici de agitat c lcând pe urmele lui. La cap tul culoarului era o u pe care Buttons o deschise

repede, l sând brusc s se întrevad tabloul albas-
tru-argintiu al râului sub clar de lun , sem nând
cu un decor de teatru. Aproape de ie ire se afla o
alup cu aburi, neagr i pipernicit ca un pui de
dragon cu un ochi ro u.

Tocmai când punea piciorul pe bord, Gabriel
Syme se întoarse spre Gregory, care privea cu gura
c scăt :

— V-a i inut de cuvânt, spuse blând, cu fa a în
umbr . Sunte i un om de onoare, v mul umesc.
A i f cut-o respectând chiar un anume detaliu. A
fost un lucru special pe care mi l-a i promis la în-
ceput i pe care, desigur, mi l-a i oferit aproape de
final.

— La ce v referi i? ip debusolatul Gregory.
Ce v-am promis?

— O sear foarte amuzant , zise Syme i f cu
un salut milit resc cu bastonul-sabie în timp ce va-
pora ul o lua din loc.

IV

Povestea unui detectiv

Gabriel Syme nu era doar un detectiv care se pretindea poet; era, de fapt, un poet care devenise detectiv. Nici ura lui față de anarhie nu era ipocrită. Era unul dintre cei care sunt împinși de timpuriu spre o atitudine ultraconservatoare de absurditatea confuză a celor mai mulți revoluționari. Nu o dobândise prin tradiție familială. Respectabilitatea lui era spontană și impetuoasă, o revoltă împotriva revoltei. Provenea dintr-o familie de oameni ciudați, în care toți vârstnicii aveau toate capriciile de ultimă oră. Unul dintre unchi se plimba mereu fără plimbare, altul avusese o tentativă eșuată de a se plimba cu plimbare, dar cu nimic altceva pe el. Tatăl se ocupa de artă și de propria împlinire; mama cultiva simplitatea și igiena. Astfel, în primii ani de viață, copilul nu s-a familiarizat cu bucuria, de la absință la cacao, simțind pentru amândouă o sensibilitate aversiivă. Cu cât mama predica o abținere mai mult decât puritană, cu atât tatăl manifesta o libertate de cuget mai mult decât plăcută; iar când mama ajunsese să practice vegetarianismul, tatăl era pe punctul de a pleda în favoarea canibalismului, înconjurat, din copilărie, de toate felurile imaginabile de revoltă, Gabriel a trebuit să găsească o întinșare pentru revolta sa, așa că s-a revoltat apăsător

singurul lucru ce mai rămasese: cumpătarea. Dar în vinele lui curgea destul sânge fanatic, a căror protestele în numele bunului-simț erau cam prea puțin pentru a fi socotite chibzuite. Ura față de anarhia modernă fusese sporită de un accident. S-a întâmplat sîntre pe o stradă lătralnică în momentul unei explozii cu dinamită. Fusese pentru o clipă orb și surd, apoi văzuse fumul care se împrăștia, geamurile sparte și fețele pline de sânge. Pe urmă s-a comportat normal — tăcut, curtenitor, mai degrabă gentil; dar în mintea sa era un loc oronșos. Nu-i privea pe anarhiști, cum facem cei mai mulți dintre noi, ca o mîndă de indivizi morbizi care combină ignoranța cu intelectualismul. Îi privea ca pe un pericol uriaș și necrutător, ca pe o invazie de chinezi.

Strecura fără nctare în ziare și în coloanele lor de hîrtii o cascadă de povestiri, versuri și articole violente care puneau oamenii în gardă în legătură cu acest potop de contestări barbare. Pentru că nu ajunge mai aproape de acest dumăni, ce era mai rău, mai aproape de viață. Pe cînd se plimba încet pe Digul Tamisei, „mu cînd” cu amărăciune dintr-un trabuc ieftin și meditînd asupra evoluției anarhiei, nici un anarhist cu bombă în buzunar nu porea atît de solbatic sau de solitar ca el. Simțise mereu că guvernul stătea cu spatele la zid, singur și disperat. Era prea donchiotesca să vadă lucrurile altminteri.

Într-o zi se plimba pe Dig sub un apus de soare roșu-închis. Rîul roșu reflecta soarele roșu, și amîndouă îi reflectau mînia. Soarele era atît de închis la culoare, iar lumina de pe rîu atît de sumbră, încît apa porea făcută din flăcări mai violente decît apusul de soare pe care-l oglindea. Pentru un torent

de foc unduindu-se sub vastele caverne ale t râmului subp mântean.

Pe atunci Syme umbla ponosit. Purta un joben negru i demodat; era înf urat într-o manta i mai demodat , neagr i jerpelit ; iar combina ia îi d - dea aerul r uf c torilor din primele romane ale unor Dickens i Bulwer-Lytton³. Barba i p rul, galbene, erau mai neîngrijite i mai leonine decât mult timp dup aceea, când, tunse i aranjate, i-au f - cut apari ia pe peluzele din Saffron Park. O igar de foi neagr , lung i sub ire, cump rat în Soho cu doi penny bucata, ie ea dintre din ii încle ta i — una peste alta, p rea specimenul foarte acceptabil de anarhist împotriva c ruia jurase s duc un r zboi sfânt. Probabil c acesta era motivul pentru care un poli ist de pe Dig i s-a adresat, spunându-i „bun seara”.

Într-una din crizele de team morbid pentru umanitate, Syme s-a sim it r nit de indiferen a total a func ionarului-automat, un trup albastru în amurg.

— E o sear bun , nu-i a a? zise el t ios. Voi, oameni de nimic, a i fi în stare s numi i i sfâr itul lumii o sear bun . Privi i soarele acela ro u-sângeriu, râul acela ca sângele; v garantez c dac ar fi chiar sânge omenesc, v rsat i str lucitor, a i continua s sta i la fel de indiferen i, pândind un biet vagabond inofensiv pe care l-a i face s-o ia din loc. Voi, poli i tii, sunte i cruzi cu oamenii s rmani, dar v-a ierta pân i cruzimea dac n-a i fi a a de dragul lini tii voastre.

³ Edward George Earle Bulwer-Lytton (1803-1873), scriitor i politician englez (*n. trad.*).

— Calmul nostru, r spuse poli istul, este calmul rezisten ei organizate.

— i? zise Syme f când ochii mari.

— Soldatul trebuie s fie calm în toiul b t liei, continu poli istul. St pânirea de sine a unei armate indic furia unei na iuni.

— Dumnezeule, ca în clasele primare! spuse Syme. A i avut o educa ie laic ?

— Nu, zise poli istul cu triste e. N-am avut parte de vreunul din acele avantaje. colile primare publice au ap rut mai târziu. M tem c educa ia pe care am primit-o a fost cam demodat i elementar .

— Unde a i primit-o? întreb Syme mirat.

— Oh, la Harrow, spuse poli istul.

Simpatiile de grup care, de i false, sunt lucrul cel mai adev rat pentru atâ ia oameni, se manifestar înainte ca Syme s le poat controla.

— Dar pentru Dumnezeu, omule, n-ar fi trebuit s fi i poli ist!

Poli istul oft i i i scutur capul.

— tiu, zise el solemn, tiu c nu merit.

— De ce a i intrat în poli ie? întreb Syme cu o curiozitate nepoliticoas .

— Din aproape acela i motiv pentru care dumnevoastr a i insultat poli ia, r spuse cel lalt. Am aflat c în acest serviciu era un post vacant special adresat celor ale c ror temeri pentru umanitate erau orientate mai degrab spre devierile intelectului tiinific decât spre r bufnirile normale i scuzabile, de i excesive, ale voin ei omene ti. Sper c m fac în eles.

— Dac vre i s spune i c încerca i s v face i în eles, cred c reu i i. Cât despre faptul c v-a i f cut în eles, nici vorb . Cum se face c un om ca

dumneavoastră face filozofie în casă albăstră, pe Digul Tamisei?

— Evident, nu sunteți la curent cu ultimele evoluții din sistemul polițienesc, răspunse celălalt. Nu sunt deloc surprins. Înținem aceste lucruri oarecum ascunse de clasă instruită, deoarece în respectiva clasă se află cei mai mulți inamici de-aia noștri. Păreți să aveți starea de spirit potrivită, aproape că ați putea să veniți alături de noi.

— În ce sens? întrebă Syme.

— Vă spun imediat, zise rar polițistul. Iată cum stau lucrurile. Unul dintre departamentele noastre, unul dintre cei mai renumiți detectivi din Europa, crede, de multă vreme, că o conspirație pur intelectuală va amenința în curând însăși existența civilizației. El este sigur că lumea tinde să fie cea artistică sau făcută un pact tacit într-o cruciadă împotriva familiei și statului. În consecință, a alcătuit o unitate specială de polițisti-filozofi. Sarcina lor este să supravegheze începuturile acestei conspirații nu numai la nivel criminal, ci și polemic. Ca democrați, sunt perfect conștienți de valoarea omului obișnuit când vine vorba de curaj și virtute. Evident, n-ar fi potrivit să folosești un polițist de rând într-o investigație care este în vânt toată de erezii.

Ochii lui Syme străluceau cu o curiozitate plină de simpatie.

— Prin urmare, cu ce vă ocupați?

— Munca unui polițist-filozof, răspunse omul în albastru, este mai îndrăzneț și mai subtil decât cea a detectivului de rând. Detectivul de rând merge prin bodegi ca să aresteze hoții; noi mergem la serate cu artiști pentru a depista pesimiști. Detectivul de rând descoperă într-un registru sau într-un carnet de însemnări că a fost comisă o crimă. Noi

descoperim într-un volum de sonete c urmeaz s fie comis o crim . Trebuie s urm rim originea acelor gânduri îngrozitoare care, în cele din urm , îi conduc pe oameni la fanatism intelectual, la crim intelectual . Am ajuns exact la timp pentru a împiedica asasinatul de la Hartlepool, i acest lucru s-a datorat numai faptului c domnul Wilks (un tân r inteligent) al nostru a în eles în profunzime un triolet.

— Vre i s spune i, întreb Syme, c între crim i intelectul modern exist o leg tur la fel de strâns pe cât se crede?

— Nu sunte i destul de democrat în convingeri, r spunse poli istul, dar a i avut dreptate când a i afirmat adineauri c , de obicei, trat m criminalul de rând destul de brutal. Uneori m satur de meserie când v d cum continu s fie în r zboi cu ignoran ii i cu dispera ii. Dar această nou deschidere este un lucru foarte diferit. Noi neg m premisa englezeasc snoab care pretinde c oamenii neinstrui i sunt criminalii periculo i. Ne amintim de împ ra ii romani. Ne aducem aminte de marii prin i ai Rena terii, care- i otr veau semenii. Sus inem c , de fapt, periculos este criminalul instruit. Spunem c , în prezent, cel mai primejdios criminal este filozoful modern care nu îne seama de legi. În compara ie cu el, sp rg torii i bigamii sunt, în esen , oameni morali — i mi-e mil de ei: ei accept ideea fundamental de om, doar c o caut în mod gre it. Ho ii respect proprietatea, pur i simplu î i doresc ca proprietatea s devin a lor, ca s-o respecte mai des vâr it. Îns filozofii dispreuiesc proprietatea în sine, doresc s distrug îns i ideea de avere. Bigamii respect c s toria, altfel n-ar trece prin formalitatea ultraceremonioas , chiar

ritualist , a bigamiei. Filozofii dispre uiesc c s to-
ria ca atare. Uciga ii respect via a omului, î i doresc
doar s ajung la o plenitudine superioar , sacri-
ficând ce li se pare c sunt vie ile inferioare. Filo-
zofii ur sc via a îns i, pe a lor i pe a altora în egal
m sur .

Syme î i împreun mâinile cu zgomot:

— Cât e de adev rat. Simt asta din copil rie, dar
n-am reu it niciodat s formulez în cuvinte aceas-
t antitez verbal . Criminalul de rând este un om
r u, dar cel pu în este, cum se spune, un om care,
în alte condi ii, poate fi bun. El declar c dac un
anumit obstacol ar fi înl turat — un unchi bogat,
s zicem —, ar fi preg tit s accepte Universul i
s -1 sl veasc pe Dumnezeu. Este un reformator,
nu un anarhist. Dore te s purifice edificiul, nu s -l
distrug . Dar filozoful nefast nu încearc s schim-
be lucrurile, ci s le distrug . Da, lumea modern
a perpetuat toate aceste aspecte ale muncii poli ie-
ne ti, cu adev rat oprimate i infame: h r uirea
s racului sau spionarea n p stuitului. A renun at
la o lucrare mai demn , pedepsirea puternicilor tr -
d tori din stat i a puternicilor ini iatori de erezii
din Biserica . Oamenii moderni sus in c nu trebuie
s -i pedepsim pe eretici. Singura mea îndoial este
dac avem sau nu dreptul s pedepsim pe cineva,
indiferent pe cine.

— Este absurd! strig poli istul împreunându- i
mâinile cu un entuziasm pu in obi nuit la persoa-
nele cu înf i area i uniforma sa, este intolerabil!
Nu tiu cu ce v ocupa i, dar v irosi i via a. Tre-
buie, sunte i chiar obligat s intra i în armata noas-
tr special împotriva anarhiei. Armatele lor sunt
la grani ele noastre. Tr snetul lor este gata s cad .
Dac ezita i o clip , rata i gloria de a lucra cu noi,

poate chiar gloria de a muri alături de ultimii eroi ai lumii!

— Desigur, ocazia nu trebuie ratată, consimțim și Syme, dar tot nu prea în eleganță. Tău la fel de bine ca oricine că lumea modernă este plină de indivizi mici și nelegiuți, de mai înalți și mai rău înținuși. Și pe cât sunt de bestiali, pe atât au, în general, meritul de a nu fi de acord unii cu ceilalți. Cum puteți să vorbiți despre o singură armată, despre un singur trăsnet? În ce constă această anarhie?

— Nu o confundați, răspunse poliștii, cu exploziile ocazionale de dinamită din Rusia sau Irlanda, care, în realitate, sunt revoltele unor oameni opriți, chiar dacă au ales soluții greșite. Este o mișcare filozofică uriașă, compusă dintr-un inel exterior și unul interior. Ai putea chiar să-i numești pe cei din inelul exterior laici, iar pe cei din inelul interior, preoți. Prefer să numesc inelul exterior secția inocentă, iar inelul interior, secția vinovăției supreme. Cei din inelul exterior — grosul susținătorilor acestora — sunt simpli anarhiști, adică indivizi care cred că regulile și convențiile au distrus fericirea omului. Ei cred că toate consecințele nefaste ale crimei omenești sunt produsele sistemului care le-a numit crime. Ei nu cred că crima generează pedeapsa. Ei cred că pedeapsa a generat crima. Ei cred că dacă un bărbat seduce o femeie, el este la fel de nevinovat ca o floare; că dacă un om e hoț de buzunare, asta nu-l împiedică să se simtă excelent. Pe aceștia îi numesc secția inocenților.

— Ah, spuse Syme.

— Evident, oamenii aceștia vorbesc despre „o vreme fericită care va veni”, despre „paradisul viitorului”, despre „omenirea eliberată de servitutile viciului și virtuții” și așa mai departe. Despre asta

vorbesc și oamenii din inelul interior, preoimea sacră. Ei vorbesc mult imilor care aplaud și despre fericirea viitoare, despre omenirea dezrobită. În gurile lor — și poliistul coborî vocea —, în gurile lor, aceste expresii fericite au un înțeles cumplit. Ei nu-și fac iluzii, sunt prea intelectuali ca să creadă că omul va putea cândva să se sustragă complet — pe acest pământ — pătului originar și luptei. Se referă la moarte. Când afirmă că omenirea va fi în sfârșit dezrobită, vor să spună că omenirea se va sinucide. Când vorbesc despre un paradis dincolo de bine sau de rău, se referă la mormânt. Au doar două obiective: să distrugă întâi umanitatea și apoi pe ei înșiși. De aceea aruncă bombe în loc să tragă cu pistolul. Soldații de rând inocenți sunt dezamăgiți pentru că bomba nu l-a ucis pe rege; dar clerul înalt este fericit pentru că a ucis pe cineva.

— Cum aș putea să fiu alături de voi? întreb Syme cu un soi de patimă.

— Tiu cu certitudine că există un post liber în acest moment, spuse poliistul, deoarece am onoarea de a fi, într-un fel, unul dintre oamenii de încredere ai șefului despre care v-am vorbit. Ar trebui să veniți și să-l vedeți. De fapt, nu să-l vedeți, nimeni nu-l vede. Însă puteți vorbi cu el dacă doriți...

— Are telefon? întreb Syme cu interes.

— Nu, spuse placid poliistul, are capriciul de a sta mereu în beznă. Spune că asta îi face gândurile mai „strălucitoare”. Veniți cu mine.

Oarecum ne ucidă destul de emoționat, Syme se lăsa condus spre o intrare laterală din lungul ir de clădiri ale Scotland Yard-ului. Chiar înainte de a-și da seama ce face, trecuse prin mâinile a patru funcționari intermediari și fusese introdus într-o cameră a cărei întunecime toașă îl făcea să

tresar airdoma unei explozii de lumină. Nu era un întuneric obișnuit, în care formele pot fi cât de cât distinse; era ca și cum, brusc, ar fi orbit complet.

— E ti noul recrut? întreb o voce groasă.

Într-un fel ciudat, deși nu se întrezărea umbra vreunei forme în beznă, Syme făcea două lucruri: în primul rând, că vocea aparținea unui bărbat cu statură masivă, iar în al doilea rând, că bărbatul stătea întors cu spatele la el.

— E ti noul recrut? repetă eful invizibil, care pare să fi aflat totul. În regulă, e ti angajat.

Syme, căruia îi se tăseser picioarele, încercă o împotrivire slabă față de această expresie irevocabilă.

— N-am nici un fel de experiență, începu el.

— Nimeni n-are nici un fel de experiență, spusese cel lalt, căt privea te bătea în Armageddonului.

— Dar sunt total nepotrivit...

— E ti doritor, e de-ajuns, spusese necunoscutul.

— Bine, zise Syme, nu cunosc nici o profesie în care simpla dorință reprezintă proba hotărâtoare.

— Eu cunosc, spusese cel lalt: martirii. Te condamnă la moarte. Bună ziua.

Când Gabriel Syme ieși din nou în lumina purpurie a serii, cu plămăda neagră, ponosit în manta de dezordonat, ponosit, era membrul noului corp de detectivi pentru dejucarea marilor conspirații. Urmând sfatul prietenului poliist (care avea o predispoziție profesională pentru felul cum se prezenta), i-a aranjat părul și barba, i-a cumpărat o plămădie bună, s-a înveșmântat într-un splendid costum de vară gri-alb strui, i-a pus o floare galben-pală la butonieră, pe scurt, a devenit acea persoană elegantă și mai degrabă insuportabil pe care Gregory a întâlnit-o pentru prima oară în grădina din Saffron Park. Înainte de a pleca din localul

poli iei, prietenul s u l-a înzestrat cu un cartona albastru pe care scria „Ultima Cruciad ” i un num r, însemnul autorit ii sale oficiale. L-a pus cu grij în buzunarul de sus al vestei, a aprins o igar i a pornit s urm reasc i s lupte cu du manii din toate saloanele londoneze. S-a v zut unde l-a condus în cele din urm aventura sa. Pe la ora unu i un sfert, într-o noapte de februarie, naviga într-o mic alup cu aburi în susul lini titei Tamise, înarmat cu un baston-sabie i un revolver, în calitate de Joi, ales cum scrie la carte în Consiliulul Central al Anarhi tilor.

Când Syme urc pe alupa cu aburi, avu senza ia ciudat c a p truns în ceva pe de-a-ntregul nou — nu doar în peisajul unui nou inut, ci chiar în cel al unei noi planete. Aceasta se datora în principal hot rârii sale nes buite i temeinice din acea sear , dar i schimb rii totale a vremii i cerului dup intrarea în mica tavern , cu aproape dou ore înainte. Orice urm din penajul înfl c rat al apusului înnorat fusese tears , i o lun goal era suspendat de un cer descoperit. Luna era atât de puternic i de rotund , încât (printr-un paradox deseori observat) p rea un soare mai slab. Nu d -dea senza ia de clar de lun str lucitor, ci de lumin tears .

Peste întreg peisajul trona o paloare luminoas i nefireasc , asem n toare celei a crepusculului funest despre care Milton spunea c este iradiat de un soare în eclips . Syme c zu u or prad primului gând, i anume c se afla pe alt planet , mai goal , ce se rotea în jurul unei stele mai triste. Cu cât sim ea mai tare dezolarea scânteietoare a t râmului luminat de lun , cu atât nebunia-i de cavaler str lucea mai mult în noapte, sem nând cu un foc

puternic. Chiar lucrurile banale pe care le avea la el — mâncarea, sticla de brandy și pistolul încrăcat — căpătaseră poezia concretă și materială pe care o simțea copilul când își ia pistolul în cârtorie sau chifla în pat, la culcare. Bastonul-sabie și sticla de brandy, deși erau doar uneltele unor conspiratori morbizi, deveniseră expresiile unui roman mai puțin mântean. Bastonul-sabie deveni sabia de cavaler, iar brandy-ul, vinul din cupa de desprindere. Pentru că și cele mai dezumanizate fantezii moderne depind de modele mai vechi și mai simple; aventurile pot fi nesăbuite, dar aventurierul trebuie să rămână întreg la minte. Balaurul nici n-ar fi grotesc fără Sfântul Gheorghe. Acest peisaj neomenesc era imaginativ doar prin prezența unui bărbat uman până-n mînduva oaselor. Pentru o minte predispusă la exagerări ca cea a lui Syme, casele și terasele de pe malul Tamisei, de o strălucire deprimantă, păreau la fel de pustii ca munții de pe lună. Dar și luna este poetică pentru că există un om în ea.

Alupa era acționată de doi bărbani, cu toate că trudeau din greu, se deplasa relativ încet. Luna clară se luminase Chiswick-ul apăsese până trecu de Battersea, iar când ajunser sub silueta masivă a Westminster-ului, începuse să se crape de ziu. Era ca și cum s-ar fi despăcat niște drugi mari de plumb, dând la iveală drugi de argint; iar acele străluceau precum un foc alb pe când alupa, curmându-și lunecarea frontală, coti spre un debarcader larg, situat dincolo de Charing Cross.

Pietrele mari ale Digului, privite de jos, îi păru-lui Syme la fel de sumbre și de gigantice. Erau masive și negre pe fundalul imens și alb al zorilor, fiind de-a dreptul sentimentul că debarcă pe treptele colosale ale unui palat egiptean. Într-adevăr, senzația

se potrivea cu starea lui de spirit, pentru c în min-
tea lui, urca s atace tronurile solide ale unor regi
cumpli i i p gâni. S ri din barca pe o treapt lu-
necoas i r mase în picioare — o siluet întune-
cat i zvelt printre enormele blocuri de zid rie.
Cei doi b rba i din alup repuser ambarca iunea
 în mi care i pornir în susul râului. Nu scosese
nici un cuvânt.

V

Festinul fricii

La început, scara mare de piatră îi purta lui Syme pustie ca o piramidă; înainte de a ajunge în vârf, văzu un bărbat aplecat peste parapetul Digului, care se uita de-a curmezișul râului. Arta destul de obișnuit, purta purpură de mare și o redingot croită după o modă mai degrabă convențională; avea o floare roșie la butonieră. Pe măsură ce Syme venea spre el, nu schiță nici un gest; Syme s-a apropiat și a observat, în ciuda luminii slabe și palide a dimineții, că fața sa lungă, palidă și curată intelectual, se termina într-un smoc mic, triumfător de barbă neagră chiar în vârful bărbiei, restul obrazului fiind bine ras. Smocul de purpură era o simplă neglijență; cealaltă parte a feței era avantajat de bărbierit: clar conturat, ascetic și, în felul ei, nobil. Syme se apropie din ce în ce mai mult, îl privi cu atenție, dar silueta continua să nu se clintească.

La început, intuiția îi spusese că acesta este omul pe care trebuia să-l întâlnească. Apoi, văzând că bărbatul nu făcea nici un semn, conchise că nu era el. Reveni la ideea că bărbatul avea legătură cu aventura sa nesăbuită, pentru că stătea mai calm decât ar fi fost normal dacă cineva străin s-ar fi apropiat atât de tare. Era nemișcat ca o sculptură de ceară.

îi te c lca pe nervi cam în acela i fel. Syme privi din nou chipul palid, demn i delicat, dar chipul se uita în continuare absent de-a curmezi ul râului. Scoase apoi din buzunar biletul de la Buttons, care îi atesta alegerea, i-l propti în fa a chipului trist i frumos. B rbatul zâmbi, dar zâmbetul fu un oc, deoarece se întindea pe o singur parte, urca pe obrazul drept i cobora pe cel stâng.

Ra ional vorbind, nu era un lucru care s spe-
rie pe cineva. Mul i oameni au acest tic nervos, au un zâmbet strâmb, i la mul i dintre ei e chiar atr -
g tor. În împrejur rile în care se g sea îns Syme —
r s ritul întunecos, misiunea neobi nuit i singu-
r tatea pe pietroaiele de pe care se scurgea apa —,
în acest zâmbet era ceva care te f cea s - i pierzi
curajul. Mai întâi râul t cut i b rbatul taciturn, un
b rbat cu tr s turi clasice. Era i ultima pic tur
co maresc : subit, zâmbetul lu o turnur nedorit .

Contra ia zâmbetului a fost instantanee, c ci
fa a b rbatului c zu imediat într-o melancolie ar-
monioas . Vorbi f r alt explica ie sau întrebare,
ca unul care st de vorb cu un vechi coleg.

— Dac mergem spre Leicester Square, spuse,
ajungem chiar la ora micului dejun. Duminic in-
sist mereu ca micul dejun s aib loc devreme. A i
apucat s dormi i?

— Nu, spuse Syme.

— Nici eu, r spuse b rbatul pe-un ton obi nuit;
încerc s m duc la culcare dup micul dejun.

Vorbea cu o polite e calm , dar cu o voce com-
plet moart , care contrazicea fanatismul întip rit
pe fa . Era ca i cum toate cuvintele prietene ti ar
fi fost convenien e lipsite de via , iar singura lui
via ar fi fost ura. Dup o pauz , vorbi din nou.

— Bineîn eles, secretarul de ramur v-a spus tot ce poate fi spus. Dar lucrul care nu poate fi niciodat spus este ultima idee a pre edintelui, pentru c ideile sale cresc precum o p dure tropical . A a c , dac se întâmpl s nu ti i, ar fi mai bine s v spun c , chiar acum, are ideea de a ne ascunde f r ca, de fapt, s ne ascundem pân la cele mai neobi nuite limite. Bineîn eles, la început ne întruneam într-o pivni subp mântean , cum face i ramura voastr . Apoi Duminic ne-a pus s închiriem un salon privat la un restaurant oarecare. Zicea c dac nu la i impresia c te ascunzi, nimeni nu te vâneaz . tiu, este singurul b rbat de pe p mânt, dar uneori am impresia c mintea sa uria o ia puțin razna acum, la b trâne e. Pentru c acum ne „etal m" în fa a publicului. Lu m micul dejun pe un balcon — imaginea i-v , pe un balcon! — de unde se vede Leicester Square.

— i ce spun oamenii? întreb Syme.

— Ce spun ei este foarte simplu, r spuse ghidul. Ei spun c suntem o adun tur de domni veseli care se pretind anarhi ti.

— Mi se pare o idee foarte istea , spuse Syme.

— Istea ! Dumnezeu s v pedepseasc pentru neobrzare! Istea ! strig cel lalt cu o voce nea teptat i ascu it , însp imânt toare i discordant ca zâmbetu-i strâmb. Dup ce-l ve i vedea pe Duminic o frac iune de secund , ve i renun a s -l numi i iste .

Acestea fiind zise, ie ir printr-o strad îngust i v zur lumina precoce a soarelui umplând Leicester Square. Nu se va ti niciodat , presupun, de ce pia a îns i avea un aspect atât de str in, de continental. Nu se va ti niciodat dac aerul str in a atras str inii sau dac str inii au fost cei care i-au

imprimat acel aer străin. În acea dimineață anume, efectul pe rea în mod particular strălucitor și evident. De la scuarul descoperit și frunzele luminate de soare, de la statuie și contururile sarazine ale Alhambrei, piața era o replică a unui spațiu public francez sau chiar spaniol. Iar efectul îi spori lui Syme senzația — pe care, sub diferite forme, o avusese de-a lungul întregii aventuri —, senzația sinistră de a se fi rătăcit într-o lume nouă. În fapt, el cumpărășii de foi proaste din Leicester Square încă de copil. Dar când trecu de colivăzu copacii și cupolele maure, ar fi putut jură că părăndea într-o necunoscută. Place de... dintr-un ora străin.

Într-unul din colurile pieței era în afară mușchia unui hotel înfloritor, dar liniștit, care dădea, în cea mai mare parte, spre o stradă din spate. În zid se deschidea o ușă de sticlă, aparținând probabil cafenelei hotelului; în fața acestei uși, aproape suspendat deasupra pieței, se afla un imens balcon pe contraforți, mare cât să încapă în el o masă de sufragerie. De fapt, chiar coninea o masă de sufragerie sau, mai precis, o masă pentru luat micul dejun; în jurul mesei, îmbujorată de lumina soarelui, sub nasul celor din stradă, se afla un grup de bărbănișii și vorbăreții, îmbrăcați cu toții, potrivit insolentei modei, cu jileți albe și butoniere costisitoare. Unele glume pe care le făceau se puteau auzi în piață. Gravul secretar schi un zâmbet nefiresc, iar Syme își dădu seama că acest mic dejun turbulent era conclavul secret al dinamitarilor europeni.

În timp ce Syme continua să se uite atent la ei, văzu ceva ce nu observase. Nu văzuse tocmai pentru că era prea mare. La capătul cel mai apropiat al balconului, blocând o mare parte a perspectivei,

se afla spatele unui uriaș munte de om. Când îl observ, primul gând al lui Syme a fost că greutatea lui ar trebui să dărâme balconul de piatră. Imensitatea nu consta numai în faptul că era nefiresc de înalt și incredibil de gras. Balconul era proiectat gigantic din proporțiile originare, precum o statuie cioplită intenționat ca să pară colosal. Capul său încununat de păr alb, văzut din spate, parea mai mare decât un cap normal. Urechile, detașate de cap, pareau mai mari decât urechile omenești. Totul în el era la scară uriașă; această senzație de mărime era atât de uluitoare, încât, atunci când Syme îl văzu, toate celelalte siluete îi părură subit împușcate, chiar pitice. Stăteau tot acolo, cu redingotele și florile lor, dar acum aveai impresia că balconul uriaș trata cu ceai cinci copii.

În timp ce Syme și însoțitorul său se apropiau de ușa laterală a hotelului, un chelner ieși zâmbind cu gura până la urechi.

— Domnii sunt sus, sire, spuse. Vorbesc și râd de lucrurile pe care le spun. Zic că vor arunca bombe în tronul regelui.

Chelnerul se îndepărta în grabă, cu un servet pe braț, foarte încântat de frivolitatea bizară a domnilor de la etaj.

Cei doi bărbați urcară scările în liniște.

Lui Syme nu-i trecu nici un moment prin minte să întrebe dacă omul monstruos care aproape că umplea și dărâma balconul era marele președinte, cel care le împunea groază și respect. Căci ea a avut o siguranță inexplicabilă, instantanee. Syme era unul din oamenii deschiși la toate influențele psihologice greu de descris într-un grad cam primejdios pentru sănătatea mintală. Complet lipsit de frică în fața pericolelor fizice, era mult prea sensibil la

mirosul rului spiritual. De două ori în noaptea aceea, câteva lucruri minore, lipsite de însemnătate, îi s riser în ochi aproape maladiv, dându-i senzaia că se apropie din ce în ce mai mult de cartierul general al infernului. Senzaia deveni copleșitoare pe măsură ce se apropia de marele președinte.

Forma pe care a luat-o a fost o plămădire copilărească, dar detestabilă. Pe măsură ce străbătea camera care dădea în balcon, fațada mare a lui Duminic deveni din ce în ce mai mare; Syme se temea că atunci când va ajunge foarte aproape, fațada va fi prea mare pentru a fi considerat reală, că va cădea în gura mare. Își amintea că, pe când era copil, nu voia să se uite la masca lui Memnon de la British Muzeum, deoarece reprezenta o fațadă încă necumplită de mare.

Printr-un efort mai curajos decât săritura peste o stâncă, se duse spre un scaun gol de la masă și se așeză. Bărbatul îi făcu salutul cu glume cordiale, de parcă l-ar fi știut dintotdeauna. Își recapătă puțin cumpătul uitându-se la vestoanele lor convenționale și la cafetiera solidă și strălucitoare. Se uită apoi din nou la Duminic; fațada lui era foarte mare, dar mai era omenește posibil.

În prezența președintelui, întreaga societate părea extrem de banală; nimic nu-i atrăgea la început privirea, cu excepția faptului că, respectând capriciul președintelui, erau îmbrăcați cu o decorație festivă care dădea mesei impresia de mic dejun nupțial. Un bărbat ieșea totuși în evidență, chiar la o privire sumară. Era cel puțin dinamicul comun... sau de casă. Purta gulerul alb înalt și cravata de satin care compuneau uniforma de rigoare; din gulerie ieșea însă un cap greu de manevrat și pe deplin

inconfundabil, un tufi uimitor de p r i barb castanii, care aproape c î ascundeau ochii, la fel ca la un skye terrier. Ochii nu priveau dincolo de încâlci tura de fire, erau ochii tri ti ai unui iobag rus. Impresia l sat de figur nu era cumplit , precum cea a pre edintelui, dar avea satanismul care poate proveni din ceva în întregime grotesc. Dac de sub cravata i gulerul rigid ar fi ie it brusc capul unei pisici sau al unui câine, contrastul n-ar fi fost mai stupid.

Numele b rbatului era, se pare, Gogol; era polonez, i în această serie de zile i se spunea Mar i. Sufletul i vorba îi erau iremediabil tragice; nu se for a s joace rolul de personaj prosper i frivol pretins de pre edintele Duminiu . Când Syme intr , pre edintele, cu acel dispre cutez tor fa de suspiciunea public din care î i f cuse o politic , îl tocam runt pe Gogol pentru inabilitatea de a- i însu i farmece conven ionale.

— Prietenul nostru Mar i, spuse pre edintele cu voce grav , atât ca tonalitate, cât i ca amploare, prietenul nostru Mar i nu pare s în eleag ideea. Se îmbrac aidoma unui gentleman, dar pare un suflet prea mare pentru a se comporta ca atare. Insist s aplice metodele conspiratorului de fa ad . Dac un gentleman umbl prin Londra în joben i redingot , nimeni nu trebuie s tie c e anarhist. Dar dac un gentleman î i pune joben i redingot i umbl în patru labe — ei bine, are anse s atrag aten ia. Asta face fratele Gogol. Umbl în patru labe cu o asemenea diploma ie nepuizabil , încât i se pare foarte greu s mearg în dou picioare.

— Nu sunt bun la gamuflaj, spuse Gogol ursuz, cu un puternic accent str in. Nu mi-e ru ine de cauz .

— Ba î i este, b iete, i cauzei î i e ru ine de tine, spuse pre edintele blajin. Te ascunzi la fel ca ceilal i, dar nu- i reu e te, pentru c , vezi, e ti atât de n t r u! Încerci s combini dou metode incompatibile. Când un cap de familie g se te un b rbat sub patul s u, va evita, probabil, s dea aten ie incidentului. Dacă îns descoper un b rbat cu joben sub pat, vei fi de acord cu mine, drag Mar i, c exist foarte pu ine anse s -l uite vreodat . Ei bine, când ai fost g sit sub patul amiralului Biffin...

— Nu m pricep la î nel torie, spuse Mar i mororât, ro înd.

— A a e, b iete, a a e, spuse pre edintele sincer i plictisit, nu e ti bun de nimic.

În timp ce conversa ia continua pe acest f ga , Syme se uit cu mai mult aten ie la b rba ii din jur. Sim i treptat cum î i revine întreaga senza ie de r u spiritual.

Crezuse la început c to i aveau statur i i stiluri vestimentare comune, cu excep ia, b t toare la ochi, a p rosului Gogol. Dar în timp ce se uita la ceilal i, începu s vad în fiecare exact ce observase la b rbatul de pe malul râului, câte-un detaliu diabolic ici-colo. Acel răs strâmb, care a deformat brusc figura fin a primului ghid, era tipic pentru toate aceste personaje. Fiecare avea „ceva" observabil, poate la a zecea sau la a dou zecea privire, ceva care nu era normal, ceva care abia dac putea fi considerat omenesc. Singura metafor la care se putu gândi era c to i ar tau a a cum s-ar cuveni s arate b rba ii mondeni i cu prestan , cu deformarea suplimentar dat de o oglind fals i strâmb .

Doar exemplele luate separat pot exprima aceast excentricitate semiascuns . Prima c l uz a lui Syme purta titlul de Luni: era secretarul Consiliului,

iar de zâmbetul său contorsionat le era mai groază decât de orice cu excepția răsului oribil și fericit al președintelui. Iar acum, când Syme îi luase distanță și avea suficient timp să observe, apăsător și alte nuanțe. Fața sa fină era atât de emaciată, încât Syme crezuse că fusese măcinat de boală; dar însuși dezolarea profundă din ochii negri contrazicea acest lucru. Nu-l chinuia vreo suferință fizică. Ochii săi trăiau un supliciu mental, de parcă gândul în stare pur înseamnă durere.

Era un exemplu tipic pentru fiecare membru al tribului: fiecare om era deformat în mod subtil și diferit. Lângă el stătea Marci, ciufulitul Gogol, un om evident nebun. Urma Miercuri, un anume marquis de St Eustache, o figură îndeajuns de tipică. La prima privire, nimic nu pare ieșit din comun, cu excepția faptului că era singurul bărbat de la masă care-și purta hainele de parcă ar fi fost chiar ale lui. Avea o barbă franțuzească neagră, tuns drept și o redingot englezească neagră, croită și mai drept. Syme, sensibil la astfel de lucruri, simțea că bărbatul avea o lume interioară bogată, o lume interioară sufocantă. Amintea irațional de miresele adormitoare și de lămpile care se sting în poemele mai sumbre ale unor Byron și Poe. La aceasta se adăuga senzația de a nu fi înveșmântat în culori mai deschise, ci în materiale mai moi: negrul pare mai bogat și mai cald decât nuanțele de negru din jur, de parcă se compunea dintr-o culoare profundă. Haina neagră pare doar pentru că purpuriul era prea dens. Barba neagră pare doar pentru că albastrul era prea adânc. În întunecimea și grosimea bărbii, gura roșie-închisă pare senzuală și disprețuitoare. Putea fi orice, dar francez nu era; putea fi evreu, putea fi ceva și mai adânc, cine-

va din inima întunecată a Orientului. Pe plăcile de ceramică în scenele persane viu colorate înfrîng tirani vânând, vezi chiar acei ochi migdală, acele buze negre-albe struie, acele buze fragede, purpurii.

Urma Syme, iar apoi un bărbat foarte bătrân, profesorul De Worms, care mai avea locul lui Vineri, deși a teptau zilnic ca la moartea lui, scaunul său rămân liber. Cu excepția intelectului, se afla în ultima fază de descompunere și declin. Fața era la fel de cenușie ca barba sa lungă, fruntea era în lateral și delimitată de o cută de disperare blajină. În nici un alt caz, nici măcar în cel al lui Gogol, strălucirea de proaspătătorită a hainelor de dimineață nu scotea la iveală un contrast mai dureros. Floarea roșie de la butonieră era în dezacord cu chipul palid ca plumbul; impresia, pe de-a-ntregul hidoasă, era că niște dandy bea în umbră caserun cadavru. Când se ridică în picioare sau se așeza, ceea ce făcea cu mult efort și risc, vedea ceva mai mult decât o simplă bicicletă, ceva legat nedefinit de oroarea întregii scene. Nu respira pur și simplu decrepitudine, ci putreziciune. Altele erau idei odioase străbătute mințile frământate ale lui Syme. Nu putea să nu se gândească mereu câte de câte ori se mișcă, mâna sau piciorul bătrânului erau pe punctul de a se disloca.

Chiar în capătul mesei se așeza Sâmbătă, cel mai neînsemnat și mai derutant dintre toți. Un bărbat scund și solid, cu fața rasă, smead și coluroasă; practica medicina sub numele de Bull. Avea aceeași combinație de *savoir-faire* și de trivialitate bine mascată, care nu este neobișnuită la medicii tineri. Își purta veșmintele rafinate mai degrabă cu aplomb decât firească în cea mai mare parte a timpului un zâmbet studiat. Nimic nu pare ciudat la el, cu

excepția faptului că purta o pereche de ochelari fumurii, aproape opaci. Putea fi doar crescendoul unei preferințe anterioare, dar acele discuri negre îl înșpăimântau pe Syme; îi aminteau de poveștile urâte pe jumătate uitate, de istorii cu monede puse pe ochii morților. Privirea lui Syme se intersecta mereu cu ochelarii negri și cu rictusul orb. Dacă i-ar fi purtat profesorul muribund sau chiar palidul secretar, li s-ar fi potrivit, dar pe fața bărbatului mai tânăr și corpolent, chiar pareau o enigmă: îi răpeau cheia. Nu-i dădea seama ce putea semnifica zâmbetul sau gravitatea lui. În parte din acest motiv, în parte din pricina virilității vulgare care lipsea celorlalți, lui Syme îi se păruse că putea fi cel mai netrebnic dintre toți acei netrebnici. Îi trecu chiar prin minte că ochii fuseseră acoperiți deoarece erau prea înșpăimântători la vedere.

VI

Demascarea

Aa ar tau cei ase oameni care juraser s dis-
strug lumea. Syme se str duia f r -nctare
s - i p streze ra iunea în preajma lor. Uneori rea-
liza pentru o clip c aceste sentimente sunt subiec-
tive i c avea în fa oameni obi nui i, c unul era
b trân, altul, nervos, al treilea, miop. Senza ia de
symbolism nefiresc îi revenea mereu în minte. Fie-
care figur p rea oarecum la limita lucrurilor, la fel
cum doctrina lor se situa la limita gândirii. tia c
fiecare dintre ei se afl la cap tul unui drum ra io-
nal periculos. Putea doar s - i imagineze, ca într-o
legend a lumii vechi, c dac un om ar fi luat-o
spre vest, spre cap tul lumii, ar fi g sit ceva — s
zicem, un copac, care era mai mult sau mai pu in
decât copac, un copac posedat de spirit; iar dac
ar fi luat-o spre est, spre cap tul lumii, ar fi g sit
altceva, care era pe de-a-ntregul el însu i — pro-
babil un turn a c rui form se dovedea în sine vi-
ciat . Aceste siluete p reau s se ridice violent i
inexplicabil împotriva unui orizont ultim — viziuni
de pe margine. Capetele p mântului îl închideau.

Discu iile se desf urau f r -nterupere pe m su-
r ce Syme analiza scena; i cel mai însemnat dintre
contrastele acelu mic dejun uluitor era discrepan a

dintre tonul degajat și lipsit de ostentație al conversației și cumplitul ei răsunet. Erau cufundați în planificarea unui complot real și imediat. Chelnerul de jos se exprimase foarte corect când spusese că vorbeau despre bombe și regi. Peste numai trei zile, urma să se întâlnească cu Președintele Republicii Franceze la Paris, și cu o mulțime de oameni în fața, pe balconul însorit, acești domni radio și hotărâseră cum trebuie să moară cei doi. Fusese aleasă chiar modalitatea: marchizul cu barbă neagră, se pare, urma să transporte bomba.

În circumstanțe obișnuite, proximitatea acestei crime hotărâte și obiective l-ar fi deșteptat pe Syme, l-ar fi vindecat de toți fiorii lui mistici. Nu s-ar fi gândit decât la necesitatea de a salva cel puțin două trupuri omenești de la sfârtecarea cu fier și gaz exploziv. Realitatea era că, între timp, începuse să simtă un al treilea fel de frică, mai puțin trunzătoare și mai eficientă decât repulsia morală sau responsabilitatea socială. Pur și simplu nu-i mai era teamă pentru Președintele francez sau pentru țară; începuse să se teamă pentru sine. Cei mai mulți vorbitori aproape că nu-l băteau în seamă, discutând cu feele apropiate și aproximativ la fel de grave, cu excepția momentului în care zâmbetul secretarului îi traversa piezișul, așa cum fulgerul fracturat traversează piezișul cerului. Există un amănunt stăruitor care l-a îngrijorat de la bun început pe Syme și care în cele din urmă l-a îngrozit. Președintele nu-i lua ochii de la el, îl fixa cu un interes imens și derutant. Urmasul era foarte tăcut, iar ochii săi albastrii îi ieșeau din orbite. Îi priveau fără încetare.

Syme simțea imboldul să se ridice-n picioare și să sară peste balcon. Când ochii președintelui S. fixau,

se sim ea de parc era f cut din sticl . Nu avea nici urm de îndoial c , într-o manier tacit , extraordinar , Duminiu descoperise c era spion. Se uit peste marginea balconului i v zu, chiar dedesubt, un poli ist distrat fixând balustradele str - lucitoare i copacii sc ldi i de soare.

Fu cuprins de o ispit mare, care avea s -l chinuie multe zile. În prezen a acestor b rba i puternici i resping tori, a acestor prin i ai anarhiei, aproape c uitase figura fragil i exaltat a poetului Gregory, acel estet pur al anarhismului. Se gândea la el chiar cu o veche afec iune, de parc s-ar fi jucat împreun pe când erau copii. î i aminti c era legat de Gregory printr-o mare promisiune. Promisese s nu fac niciodat gestul pe care sim ea c e pe punctul s -l fac . Promisese s nu sar peste acel balcon i s nu discute cu acel poli ist. i-a luat mâna rece de pe balustrada rece de piatr . Sufletul s u oscila într-un vertij de ov ial moral . Trebuia doar s frâng leg tura unui jur mânt pripit f cut unei societ i tic loase, i întreaga sa via putea fi la fel de generoas i de însorit ca pia a de dedesubt. Pe de alt parte, nu avea decât s - i p streze onoarea desuet pentru a intra, încetul cu încetul, în puterea acestui cumplit du man al omenirii, al c rui intelect în sine era o camer de tortur . Ori de câte ori privea spre pia , vedea poli-istul lini titor, un reper de bun-sim i de ordine. Ori de câte ori î i întorcea privirea spre mas , îl vedea pe pre edinte studiindu-l în lini te, cu ochi mari, insuportabili.

În tot potopul de gânduri, dou idei nu-i trecuser niciodat prin minte. Mai întâi, nu-i venise în cap s se îndoiasc de faptul c pre edintele i Consiliul s u l-ar putea strivi dac ar continua s fac

opinie separat . Locul putea fi public, proiectul putea s par imposibil. Duminic nu era omul care s se descurce a a de u or f r s - i aib preg tit , cumva sau undeva, capcana de fier. Prin otrava pus de o mân anonim sau printr-un subit accident stradal, prin hipnoz sau printr-un foc infernal, Duminic putea, desigur, s -l loveasc . Dac ar sfida pe cineva, omul ar fi fost probabil mort, fie intuit în scaun, fie r pus ulterior de o boal inofensiv . Dac ar chema imediat poli ia, i-ar aresta pe to i, ar spune tot i ar dezl n ui împotriva lor întreaga for a Angliei, probabil c ar sc pa; nu mai a a, nu altminteri. Ei ocupau un balcon cu vedere la o pia str lucitoare i aglomerat , dar în prezen a lor, Syme nu se sim ea mai sigur decât în largul m rii, pe un vapor cu pira i înarma i.

Mai era un gând care nu-i trecuse prin minte. Nu se gândise niciodat c ar putea fi cucerit mental de inamic. Mul i moderni, deprin i s venereze prea pu in intelectul i for a, ar ov i în loialitatea lor dac ar fi cople i i de o mare personalitate. L-ar putea considera pe Duminic un supraom. Dac o astfel de creatur ar fi imaginabil , ar ar ta cam ca el, o entitate abstract care zdruncin p mântul precum o statuie umbl toare de piatr . Ar fi putut fi considerat deasupra omului, cu planurile sale uria e, prea evidente pentru a fi depistate, cu fa a sa mare, prea sincer pentru a fi în eleas . Era un soi de meschin rie modern în care Syme nu s-ar fi putut cufunda nici m car într-o stare de morbiditate extrem . Ca orice om, era suficient de la cât s se team de o for cople itoare, dar nu suficient de la cât s-o admire.

B rba ii mâncau în timp ce st teau de vorb , dar chiar în acest sens erau diferi i. Dr Bull i mar-

chizul mâncau degajat și convențional, servindu-se din cele mai bune lucruri de pe masă : fazan rece sau plăcintă de Strasbourg. Secretarul, vegetarian, vorbea cu toată seriozitatea despre crima proiectată deasupra unei jumătăți de roșie crudă și a unui pahar pe trei sferturi plin cu apă caldă . Bătrânul profesor mânca un fel de lucruri care sugerau o a doua copilărie dezgustătoare. Chiar aici, preedinte Duminiș și străcurioasă aplecare pentru cantitate, mânca cât douăzeci de bărbani; înfuleca incredibil, cu o poftă înspăimântătoare: era ca o fabrică de făcut carne. Dar chiar când își înghițea duzina de gogoși sau își bea cuartul de cafea, o parte a capului său uriaș se uita fix la Syme.

— M-am întrebat adesea, spuse marchizul murdăreț când o bucată mare dintr-o felie de pâine cu gem, dacă n-ar fi mai bine să-o fac cu un cutit. Majoritatea lucrurilor bine făcute au fost executate cu cutitul. Ar fi o emoție originală să bagi un cutit într-un Preedinte francez și să-l răsucești.

— Greșești, zise secretarul unindu-și sprâncenele negre. Cu cutitul era doar expresia vechii răfueli personale cu un tiran personal. Dinamita nu este numai cel mai bun mijloc al nostru, ci și cea mai bună metodă noastră . Este simbolul nostru perfect, cum este tămaia în rugăciunile creștinilor. Se întinde; distruge pentru că se extinde; și gândirea distruge pentru că se extinde. Creierul omului este o bombă, ipso facto, eliberându-și brusc strania patimă și lovindu-și scârțâia cu violență . Creierul meu este o bombă zi și noapte. Trebuie să se extindă ! Trebuie să se extindă ! Creierul omului trebuie să se extindă chiar dacă distruge Universul!

— Încă nu vreau ca Universul să fie distrus, spusese trîngnat marchizul. Vreau să fac o sumedenie de lucruri îngrozitoare înainte de a muri. M-am gândit la unul ieri... în pat.

— Dacă singura finalitate a unui lucru este nimicul, spusese dr Bull cu zâmbetu-i de sfinx, nu pare să merite efortul.

B trînul profesor se uită fix în tavan, cu o privire goală.

— Fiecare ție în sinea lui, spusese el, că nimicul merită efortul.

Se lăsa o tăcere ciudată, după care secretarul spusese:

— Ne abatem de la subiect. Singura întrebare este cum va da Miercuri lovitura. Presupun că ar trebui să cedăm cu toții de acord asupra ideii inițiale de bombă. În privința pregătirii tirilor propriu-zise, sugerez ca mâine dimineața să ne ducem înainte la...

Discursul a fost retezat de o umbră colosală. Preedintele Duminiuc se ridicase în picioare, prînd că acoperă cerul de deasupra.

— Înainte de a discuta acest lucru, spusese el cu voce slabă și calm, să mergem într-o cameră privată. Trebuie să vă anunț ceva foarte special.

Syme se ridică înaintea tuturor. Sosise în sfârșitul momentului alegerii, pistolul era lipit de tîmplă. Pe caldarîmul de dedesubt îl auzea pe poliistul foindu-se alene și tropînd, căci dimineața, deși strălucitoare, era rece.

Dintr-o flaută de stradă izbucni dintr-odată o melodie veselă. Syme se ridică încordat în picioare de parcă ar fi auzit goarna înainte de bătălie. Se descoperi plin de un curaj supranatural venit de nicăieri. Muzica zornitoare plină de vioiciune, vulgaritatea și cutezanța irațională a sacralilor

care, pe aceste străzi imunde, se agăuau cu toții de decența și compasiunea creștinătății. Jocul său tinerească de-a poliistul îi ieșise din minte; nu se vedea reprezentantul grupului de domni transformată în poliști închipuiți sau al bătrânului excentric care locuia în camera întunecată. Se simțea ambasadorul tuturor oamenilor obișnuiți de treabă de stradă, a celor care mergeau zilnic la bătaie pe muzica flănetei. Mândria superioară de a fi om în ridicare inexplicabilă la o înălțime infinită, deasupra creaturilor monstruoase din jur. Pentru cel puțin o clipă, privi cu dispreț, de pe culmea strălucitoare a banalității, toate acele excentricități în desfășurare. Simțea fașă de ei întreaga superioritate inconștientă și elementară pe care o simțea omul curajos față de fiarele puternice sau omul în elept față de marile greșelii. Știa că nu are nici mintea, nici forța fizică a președintelui Duminiș, dar pe moment asta îl deranja mai puțin decât faptul că nu avea mușchii tigrului sau cornul rinocerului. Totul era înghițit de certitudinea ultimă că președintele greșea și că flănetea avea dreptate. În minte îi suna truismul insolubil și extraordinar din *Cântarea lui Roland*,

*Paiens ont tort et Chrétiens ont droit*⁴,

care în vechea franceză nazală sună precum zăngănitul și geamătul armelor grele. Eliberarea spiritului de povara slăbiciunii era însoțită de hotărârea clară de a alege moartea. Dacă oamenii flănetei puteau să-și respecte vechile obligații, și ei puteau să-o facă. Mândria de a-și respecta cuvântul dat

⁴ „Păgânii se înalță în creștinii au dreptate” (fr.) (n. trad.).

venea din faptul că îl respecta foarte mult. Ultimul triumf asupra acestor lunatici era de a coborî în camera lor întunecată și de a muri pentru ceva pe care ei nici măcar nu puteau să-l înțeleagă. Flăcările se imprimă în urechile lui și în zgomotele combinate ale unei întregi orchestre; auzea bubuind intens, sub toate trompetele vanității vieții, tobele vanității morții.

Conspiratorii intrau pe rând, prin fereastra deschisă, în camerele din spate. Syme intră ultimul, în aparență calm, dar cu mintea și trupul vibrând în ritm romantic. Prea devinse coborî cu ei pe o scară laterală neregulată, precum cele pentru servitori, și într-o cameră slab luminată, rece și goală, cu masă și bănci, semănând cu o sală de edină abandonată. Când ajunseră toți în untru, închise și încheie ușa.

Primul care vorbi a fost ireconciliabilul Gogol, care se prăbușește din cauza unor nemulțumiri greu de formulat.

— Azsa, azsa! strigă el cu emoție confuză, accentul său polonez puternic devenind aproape de nedeslușit. Tu zspui, tu nu azscunzi. Tu zspui, tu arzi la vedere. Zsunt toate niicuri. Când vrei vorbești important, tu fugi în cutia neagră!

Prea devinse se primească sarcasmul incoerent al străinului cu totală bună dispoziție.

— Încă n-ai prins încă, Gogol, spuse el printr-o rîdărie. Dacă ne-au auzit odată discutând prostii pe balcon, nu le mai pasă unde ne ducem după aceea. Dacă am fi venit aici de la bun început, toți angajații hotelului ar sta cu ochii la gaura cheii. Nu poți să cunoști oamenii.

— Eu mor pentru ei, strigă polonezul cu emoție adâncă, și le omoră zsupritorii. Nu-mi pasă de

jocuri de-a azscunzelea. Lovezsc tiranul în mizlocul pie ei.

— în eleg, în eleg, spuse pre edintele, aprobând cu bun voin în timp ce lua loc în capul unei mese lungi. întâi mori pentru umanitate, apoi te ridici i îi love ti asupritorii. E-n regul . D -mi voie s te rog s - i controlezi frumoasele sentimente i s iei loc al turi de ceilal i domni la aceast mas . Pentru prima dat în diminea a asta se va rosti ceva inteligent.

Syme, cu o promptitudine tulbure, manifesta t înc de la primele invita ii, se a ez cel dintâi. Gogol se a ez ultimul, morm ind în barba castanie ceva despre „gompromis”. Nimeni, cu excep ia lui Syme, nu p rea s aib vreo idee despre lovitura care avea s urmeze. în ce-l privea, avea sentimentul celui care urc treptele e afodului cu inten ia de a ine un discurs bun.

— Camarazi, spuse pre edintele, ridicându-se brusc în picioare, am lungit farsa îndeajuns. V-am chemat aici pentru a v spune un lucru atât de simplu i de ocant, încât chiar chelnerii de sus (de prin i de mult cu frivolitatea noastr) ar putea s perceap o nou nuan de seriozitate în vocea mea. Camarazi, discutam planuri i numeam locuri. Propun ca, înainte de a spune ceva, aceste planuri i locuri s nu fie votate la aceast întrunire, ci s treac integral sub controlul unui membru de încredere, îl propun pe camaradul Sâmb t , pe dr Bull.

To i f cur ochi mari, iar apoi tres rir în scaune, deoarece urm toarele cuvinte, de i rostite cu voce joas , avur un impact viu i senza ional. Duminic lovi cu pumnul în mas .

— Nici un singur cuvânt despre planuri i locuri nu trebuie rostit la aceast întrunire. Nici cel

mai mic detaliu despre ce intenționăm să facem nu trebuie pomenit în acest anturaj.

Duminică își trise viața uimindu-i adepții; problema că nu i-a uimit de-adevăratele ratele niciodată până acum. Toi se mișcă febril în scaune, cu excepția lui Syme. El stă teapăn pe scaun, cu mâna-n buzunar, pe mânerul revolverului încrâcat. Când se va declanșa atacul asupra sa, își va vinde scump pielea. Va afla cel puțin dacă președintele este muritor.

Duminică continuă calm:

— În elegeri probabil că nu poate exista decât un singur motiv pentru a interzice libera exprimare la acest festival al libertății. Străniile care trag cu urechea nu contează. Ei cred că glumim. Ceea ce contează, chiar până la moarte, este că există de fapt cineva printre noi care nu este de-al nostru, care ne cunoaște scopul solemn, dar nu-l împărtășește, care...

Secretarul își ascuțită o femeie.

— Nu se poate! strigă și rînd. Nu se...

Președintele bătăie în masă cu palma lătră și plăt, semănând cu înotătoarea unui pește enorm.

— Da, spuse lent, există un spion în această cameră. Există un trădător la această masă. Nu mai fac risipă de cuvinte. Numele său...

Syme se ridică pe jumătate din scaun, cu degetul pe trageci.

— Numele său este Gogol, spuse președintele. Este impostorul puros de acolo, care se dă drept polonez.

Gogol se ridică brusc în picioare, cu câte-un pistol în fiecare mână. Câtă clipă din ochi, trei bărbiași își sârlă la beregat. Chiar profesorul făcuse un efort să se ridice. Syme văzu foarte puțin din scenă, fusese orbit de-un întuneric binefăcător; se prăbuși în scaun, paralizat de-o urare pe timpan.

VII

Comportamentul inexplicabil al profesorului De Worms

— ^ta i jos! spuse Duminic pe-un ton pe care l-a folosit o dat sau de dou ori în via , un ton care i-a f cut pe b rba i s scape din mân s biile trase din teac .

Cei trei care se ridicaser se dep rtar de Gogol, i îns i persoana suspect î i relu locul.

— Ascult omule, spuse pre edintele energic, adresându-i-se cum te adresezi cuiva total str in, vrei s -mi faci pl cerea s -mi ar i ce ai în buzunarul de sus al vestei?

Cam palid pe sub claia de p r negru încâlcit, a a-zisul polonez introduse dou degete în buzunar i, cu un calm aparent, scoase un cartona albastru. Când Syme îl v zu pe mas , se trezi din nou la realitate. C ci de i cartona ul se afla la cel lalt cap t al mesei, de i nu putea s citeasc ce scria pe el, sem na în mod surprinz tor cu cartona ul albastru din propriul buzunar, cu legitima ia primit atunci când a intrat în poli ia antianarhist .

— Slav jalnic! spuse pre edintele, copil tragic al Poloniei, e ti preg tit, în fa a acestei legitima ii, s negi c e ti în această societate, s zicem, *de tropi*

— De acord! zise fostul Gogol. To i au tres rit auzind o voce limpede, ca de reclam , cu un oarecare accent Cockney ie ind din acea p dure de p r

str in. Era absurd, de parc un chinez ar fi vorbit brusc cu accent sco ian.

— Presupun c - i în elegi pe de-a-ntregul pozi ia, spuse Duminic .

— F r doar i poate, r spuse polonezul. Am fost prins asupra faptului. Presupun c nici un polonez nu mi-ar fi putut imita accentul cum i l-am imitat eu pe-al lui.

— Recunosc, spuse Duminic . Cred c accentul t u nu poate fi imitat, de i am de gând s -l exersesz în camera de baie. Te deranjeaz dac - i la i barba lâng legitima ie?

— Nicidecum, r spuse Gogol. î i smulse cu un deget întregul acoper mânt p ros, sub care se afla un p r ro u, rar i o fa palid , îndr znea . Mi-era cald, ad ug el.

— î i fac favoarea de a- i spune, zise Duminic cu un soi de admira ie dezgust toare, c pari s - i fi p strat destul de bine calmul... dedesubt. Fii atent: îmi placi. Asta înseamn c m-ar agasa pre de dou minute i jum tate dac mi s-ar relata c ai murit în chinuri. Ei bine, dac ai de gând s spui vreodat poli iei sau vreunei fiin e vii despre noi, voi avea parte de cele dou minute i jum tate de disconfort. Cât despre disconfortul t u nu mai st rui. Bun ziua. Ai grij la treapt .

Detectivul cu p r ro u care se d duse drept Gogol se ridic în picioare f r s scoat un cuvânt i ie i din camer cu perfect non alan . Însu i Syme, uimit, i-a putut da seama c această naturale e fusese simulat subit, deoarece u oara poticnire de dincolo de u era o dovad c detectivul care plecase nu inuse seama de treapt .

— Timpul zboar , spuse pre edintele cu un aer cât se poate de vesel dup ce arunc o privire la

ceas, care, la fel ca tot ce avea legătură cu el, pare mai mare decât se cuvenea. Trebuie să plec imediat; ca preedinte, trebuie să deschid o întrunire umanitară.

Secretarul se întoarse spre el, mi cându-i sprâncenele:

— N-ar fi mai bine, spuse el puțin tios, să discutăm următoarele detalii ale proiectului acum, după ce spionul ne-a părșit?

— Nu, nu cred, spuse preedintele cu un căscat precum un mic cutremur. Las-o așa cum e. Lasă-l pe Sâmbătă să se ocupe de asta. Trebuie să plec. Micul dejun tot aici, duminică viitoare.

În ultimele scene zgomotoase biciuiseră nervii cam întinși ai secretarului. Era unul dintre oamenii conștienți, mai ales când e vorba de crimă.

— Trebuie să protestez, domnule preedinte, măsura este contrară regulilor, zise el. O regulă de bază a societății noastre este ca toate planurile să fie dezbatute în plen. Bineînțeles, apreciez întru totul prevederea dumneavoastră când, în fața unui partid adevărat...

— Secretare, spuse preedintele cu seriozitate, dacă îți duce capul acasă și l-ai fierbe pe post de gulie, s-ar putea dovedi folositor. Nu bag mâna-n foc. S-ar putea...

Secretarul se cabra cu un fel de mânie cabalină.

— Nu reușesc deloc să înțeleg, încep profund jignit.

— Asta așa e, așa e, spuse preedintele, dând din cap de foarte multe ori. Asta nu-ți reușește deloc. Păi... mgar dansator, răgi el ridicându-se, n-ai vrut să fii surprins de-un spion, nu-ți așa? De unde îți cănușeți surprins și acum?

Cu aceste cuvinte, ieși din cameră cându-și locușii, clătinându-se cu un dispreț nemărginit.

Patru bărbați rămaseră gură-cască în urma lui, fără să aibă vreo bănuială despre semnificația spuselor sale. Syme era singurul care avea o bănuială, așa cum stăteau lucrurile, îi înghețase sângele în vine. Dacă ultimele cuvinte ale președintelui spuneau ceva, spuneau că nici el nu știa. Spuneau că dacă Duminiu nu putea să-l denunțe cum făcuse cu Gogol, tot nu putea să aibă încredere în el cum avea în ceilalți.

Ceilalți patru se sculară în picioare mai mult sau mai puțin bodogănit și se duseră să ia undeva prânzul, deoarece trecuse binișor de miezul zilei. Profesorul plecă ultimul, încet și suferind. Syme rămase în scaun multă vreme după ce plecă, meditănd asupra poziției sale bizare. Știa că se dăduse într-o stradă, dar se mai afla sub un nor. În cele din urmă se ridică și își croi drum afară din hotel, în Leicester Square. Ziua senină și rece deveni din ce în ce mai rece, și când ieși în stradă, fu luat prin surprindere de căzuții fulgi de zăpadă. Deși mai avea la el bastonul-sabie și celelalte lucruri din bagajul de mână al lui Gregory, își lăsase undeva pelerina, poate pe remorcherul cu aburi, poate pe balcon. Sperând că ninsoarea să fie slabă, părăsi pentru moment strada și rămase în picioare sub portalul unui coș mic și murdar, a cărui vitrină era goală, cu excepția unei doamne palide din ceară în rochie de seară.

Ninsoarea începu totuși să se întărească și să cadă repede. Syme, constatând că o privire aruncată doamnei din ceară era suficientă ca să-l indispuină, hotărî să privească strada albă și goală. Fu destul de uimit să observe un bărbat nemișcat în

z pad , uitându-se fix în vitrin . Jobenul s u era acoperit de fulgi precum gluga lui Mo Cr ciun, mald rul alb se ridica în jurul ghetelor i gleznelor, dar p rea c nimic nu-l putea smulge din contempla p pu ii incolore de cear , îmbr cat într-o rochie de sear murdar . Pentru Syme, faptul c , pe o asemenea vreme, o fiin uman se uit într-o astfel de vitrin era destul de neobișnit; mirarea sa pasiv se transform brusc în oc când î i d du seama c b rbatul care st tea acolo era b trânul paralytic, profesorul De Worms. P rea un loc cât se poate de nepotrivit pentru o persoan de vârsta i cu infirmit ile sale.

Syme era gata s cread orice în leg tur cu perversit ile acestei fr ii dezumanizate; în nici un caz nu putea crede c profesorul se îndr gostise chiar de doamna din cear . Putea doar s presupun c maladia lui (indiferent care ar fi fost) implica accese momentane de rigiditate sau de trans . Îns , în acest caz nu era dispus s se îngrijoreze i s -i fie foarte mil . Dimpotriv , mai curând se felicit pentru faptul c atacul suferit de profesor, mersul lui elaborat i chiop tat îi vor permite s scape u or de el, s -l lase mult în urm . Syme nu- i dorea decât s ias din toat atmosfera otr vitoare m car pentru o or . Apoi î i va putea aduna gândurile, î i va putea stabili tactica i va putea s hot rasc dac , în ultim instan , va trebui sau nu s -i in promisiunea fa de Gregory.

Porni agale printre fulgii de z pad dansatori, urc dou sau trei str zi, coborî alte dou sau trei i într într-un mic restaurant din Soho pentru a lua prânzul. Gust îngândurat din patru feluri de mâncare diferite i bizare, b u o jum tate de sticl de vin ro u i termin cu o cafea i un trabuc negru,

continuând să mediteze. Se așezase în camera de sus a restaurantului, nepăsător de zgomotul cu itelor și de plimbările străzilor. Își amintea că, în vremurile de demult, credea că toți acești străini inofensivi și de treabă sunt anarhiști. Se înfiora amintindu-și ce însemna asta cu adevărat. Dar însuși fiorul conștient înăncăntoarea evadării. Vinul, mâncarea obișnuită, locul familiar, fețele oamenilor simpli și vorbăreții îl făceau să simtă că a-zisul Consiliului al celor apte Zile era un vis urât. Deși știa că este o realitate obiectivă, era, cel puțin, o realitate îndepărtată. Case înalte și străzi populate se interpuneau între el și ultimul loc în care-și văzuse pe cei apte odioși. Era liber într-o Londra liberă, își sorbea vinul printre oameni liberi. Oarecum urât, își plimbă și bastonul și coborâșcările spre sala de dedesubt.

Când intră în încăperea de jos, rămăse trist, intuit locului. La o masă lipită de fereastra curată ce se deschidea în strada albită de zăpadă stătea bătrânul profesor anarhist în fața unui pahar cu lapte, cu chipul înșuflețit, pomeții înalți și pleoapele căzute. Syme rămăse o secundă la fel de rigid precum bastonul în care se sprijinea. Apoi, cu o grabă nechibzuită, trecu pe lângă profesor deschizând larg ușa și trântind-o în spatele său. Rămăse afară în zăpadă.

— E posibil să mă urmărească leul stăbătrân? se întrebă-mu cându-și mustăa galbenă. Am zăbovit prea mult în camera de sus, până și picioarele lui de plumb m-au putut ajunge din urmă. O consolă este că, iuind pasul, între mine și un om ca să ar fi o distanță de aici la Timbuctu. Sau sunt prea exaltat? Oare chiar mă urmărește? Desigur,

Duminic n-ar fi atât de neghiob încât s trimit un chiop...

Porni cu pas vioi, r sucindu- i bastonul în direc ia Covent Garden. În timp ce traversa marea pia , ninsoarea se înte i, devenind orbitoare i n ucitoare pe m sur ce începea s se întunece. Fulgii îl chinuiau precum un roi de albine argintii. Intrând în nas i-n barb , se ad ugau, cu z d rnicia lor perpetu , nervilor s i încorda i. Când ajunse, în pas leg nat, pe Fleet Street, î i pierdu r bdarea i, g - sind o ceain rie deschis duminica, într pentru a se ad posti. Comand alt cea c de cafea neagr ... ca pretext. Nici n-apuc s-o fac , i profesorul De Worms, chiop tând, într în ceain rie, se a ez cu greutate i ceru un pahar cu lapte.

Bastonul c zu din mâna lui Syme cu un zgomot puternic, dând de gol o elul din untru. Profesorul nu întoarse capul. Syme, care avea de obicei sânge rece, c sc literalmente gura precum un ran care se mir în fa a unui scamator. Nu v zuse nici o birj care s -l urm reasc ; nu auzise ro i oprindu-se în fa a ceain riei; dup toate aparen ele, b rbatul venise pe jos. Dar b trânu l mergea ca melcul, iar Syme zburase ca vântul. S ri în sus, î i în fa c bastonul, pe jum tate înnebunit de negarea unui simplu calcul, i ie i cl tinându-se, prin u a batant , l sând cafeaua neatins . Un omnibuz care mergea spre Banc trecu pe lâng el huruind, cu o vitez neobi nuit . Alerg din r sputeri vreo sut de yarzi pentru a-l ajunge; reu i s sar , balansându-se peste ap r toarea de noroi i, oprindu-se pentru o secund s - i trag sufletul, urc la etaj. Dup ce st tu cam jum tate de minut, auzi în spate un fel de r - suflare grea, astmatic .

întorcându-se brusc, vazu pe treptele omnibuzului, în lăundu-se încet-încet, un joben pătărit iredind de zăpadă, iar sub umbra borului, fațea mioapă și umerii ăbrezi ai profesorului De Worms. Se așeză pe un scaun cu grija-i caracteristică și se înfășură până la burtă în pledul impermeabil.

Fiecare mișcare a siluetei instabile și a mâinilor tremurânde ale bătrânului, fiecare gest nesigur și pauză panicată pe reaușdemonstreze, dincolo de orice dubiu, că era neajutorat, că se afla în ultimul stadiu de neputință fizică. Se deplasa cu pas de furnică, se așeză cu mici icnete precaute. Și totuși, dacă entitățile filozofice numite spațiu și timp n-au nici un indiciu de existență concretă, pe reaușdemonstreze dincolo de orice îndoială că fugise după omnibuz.

Symeșări în picioare pe vagonul care se clătina și, după ce se uită șălbatic la cerul iernatic, mai morhorât cu fiecare clipă, coborâșăscările în fugă. Și reprimăse impulsul elementar de a șări peste balustradă.

Prea tulburat pentru a privi în urmă sau pentru a judeca, întrărepede pe-o ulă laterală din Fleet Street, a acum întrăiepurele în gaură. În cazul în care acest potlogar bătrânăciudat îl urmărea cu adevărat, șăpăra că în labirintul de strădușăși piardărepede urma. Plonja în untrul și în afara acelor alei întortocheate, care șămănu mai degrabă cu anuri decât cu pasaje pietonale; după ce făcu vreo douăzeci de schimbări succesive de direcție, descriind un poligon inimaginabil, șăopri pentru a depista orice șănet care șăindică că e urmărit. Nu șăauzea nimic; nici n-ar fi putut șăaude mare lucru, deoarece strădușăele erau acoperite cu un strat gros de zăpadă tăcută. Totuși, în dosul lui Red Lion Court observă un loc în care un cetăean zelos curășășăzăpada pe o lungime de aproape douăzeci

de yarzi, l sând macadamul ud i str lucitor. Se gândi pu in când trecu pe lâng el, înainte de a plonja în alt sector al labirintului. Dar când, la câteva sute de yarzi mai încolo, se opri s asculte, inima i se opri în loc: pe suprafa a pietrelor neregulate auzi cârja boc nitoare i picioarele chinuite ale ologului infernal.

Cerul de deasupra era încrcat cu nori de z pad , l sând Londra într-un întuneric i într-o dezolare premature pentru acea or a serii. De fiecare parte, pere ii aleii erau orbi i informi; nu exista nici o ferestruic , nici un ochi. Syme sim i un nou impuls s evadeze din acest furnicar de case, s ias iar i pe str zile deschise i luminate. î i continu îns drumul, pe c i ocolite un timp, înainte de a ie i în artera principal . Când reu i s-o fac , nimeri mult mai la nord decât î i imaginase. Ajunse în ceea ce p rea întinderea vast i pustie din Ludgate Circus, de unde v zu Catedrala St Paul proiectat pe cer.

La început fu surprins s g seasc aceste arte-re mari atât de goale, de parc trecuse molima peste ora . î i spuse apoi c un anumit grad de pustietate este firesc: în primul rând, fiindc furtuna de z - pad devenise i mai primejdioas , iar în al doilea rând, pentru c era duminic . La cuvântul „duminic ”, Syme î i mu c buzele; cuvântul va fi mereu pentru el un calambur indecent. Sub cea a alb a z pezii, sus de tot, în cer, întreaga atmosfer a ora-ului se transform într-un fel foarte ciudat de crepuscul verde, de parc oamenii s-ar fi aflat sub mare. Apusul de soare ferecat i trist din spatele domului întunecos de la St Paul eviden ia culori sinistre, înnegrite de fum — verde boln vicios, ro u mort i bronz putred — a c ror luminozitate

sublinia albul compact al zpezii. Însă chiar deasupra acestor culori sumbre se ridica clădirea neagră a catedralei; în vârful ei era o patină accidentală și un petic mare de zăpadă, ca pe un pisc montan. Căzuse întâmplător, dar în așteptarea felului, încât să învelească jumătate de dom în punctul cel mai înalt și să contureze perfect, în argint, cupola cea mare și crucea. Când Syme îl văzu, își ridică brusc capul și schiță cu bastonul-sabie un salut involuntar.

Atunci cea care figură malefică, umbra sa, se așara mai repede sau mai încet în spatele lui, dar nu-i păsă. Pentru ea un simbol al credinței și curajului omenesc faptul că, atunci când cerurile se întunecă, acel loc înalt de pe pământ strălucește. Diavolii puteau cuceri cerul, dar n-au putut cuceri crucea. Avu o nouă pornire de a smulge secretul acestui paralizic care dăna viață, și reia-i urmărirea. La intrarea în stradă care dădea în Ludgate Circus, Syme se întoarse, cu bastonul în mână, și se înfruntau următorul.

Profesorul De Worms ieși alene de după colțul alieii asimetrică din spate; figura sa nefirească, schițată pe fundalul unui felinar singuratic, amintea irezistibil de un portret foarte poetic dintr-un vers pentru copii: „... cocoșul care mergea cale de omil.” Arta de parcă fusese contorsionată de străzile chinuitoare pe care le străbătuse. Se apropie și mai tare, cu lumina felinarului strălucind pe ochelarii ridicați, pe fațadă și toare, cu pomei înalți. Syme îl aștepta cum Sf. Gheorghe a teptă balaurul, așa cum un om așteaptă fie o ultimă explicație, fie moartea. Bătrânul profesor veni direct spre el și-l depăși de parcă și-ar fi fost complet străin, fără ca măcar să clipească din pleoapele-i jalnice.

Ceva din această nevinovăție mută și neatentă stărnă în Syme o furie reală. Față de atitudinea

imposibil a b rbatului p reau s pretind c toat urm rirea fusese întâmpl toare. Syme fu cuprins de-o energie care era ceva între am r ciune i zeflema copil reasc . F cu un gest violent, de parc ar fi vrut s -i dea jos b trântului p l ria de pe cap, strig ceva de genul „prinde-m , dac po i" i-o lu la fug de-a curmezi ul pie ei albe i deschise. Acum nimeni nu se mai putea ascunde; uitându-se înapoi peste um r, v zu silueta neagr a b trântului domn urmându-l cu pa i mari i leg na i, ca un om care câ tig o curs de o mil . Dar capul de deasupra acelui trup op itor era tot palid, grav i profesoral precum capul unui conferen iar plasat pe-un trup de arlechin.

Revolt toarea urm rire prinse vitez în Ludgate Circus, sus pe Ludgate Hill, în jurul Catedralei St Paul, pe Cheapside, Syme recapitulându- i toate co marurile vizate vreodat . O lu apoi brusc spre Tamisa i se opri aproape de mal, lâng docuri. Z ri geamurile galbene ale unui local scund i luminat, se repezi în untru i comand bere. Era o tavern dezgust toare, împestri at cu marinari str ini, un loc în care se puteau fuma ig ri de opiu sau scoate cu itele.

Peste o clip , profesorul De Worms intr în local, se a ez cu grij i ceru un pahar cu lapte.

VIII

Profesorul explic

Când Gabriel Syme s-a trezit, în fine, a ezat pe scaun, fa -n fa cu sprâncenele ridicat, imobile, dar la fel de hot râte, i pleoapele de plumb ale profesorului, temerile îi revenir în totalitate. Dincolo de orice îndoial , acest membru incompreensibil al fiorosului Consiliu îl urm rise. Dacă omul avea o ipostaz ca paralic i alta ca urm ritor, antiteza l-ar putea face mai interesant, nu îns mai liniitor. O consolare foarte mic ar fi faptul c nu putuse s -i dezlege secretul dac , printr-o întâmplare, profesorul i l-ar fi dezlegat pe-al s u. Golise o halb întreag cu bere înainte ca profesorul s se ating de lapte.

O posibilitate îl f cu s - i p streze totu i speran a, de i se sim ea neajutorat. Era posibil ca aceast escpad s însemne i altceva decât o anume suspiciune. Poate c era un fel de formalitate obi nuit sau un indiciu. Poate c fuga ridicol era un fel de semnal amical pe care ar fi trebuit s -1 în e-leag . Poate c era un ritual. Poate c noul Joi era mereu fug rit pe Cheapside, a a cum fiecare nou primar al Londrei este escortat pe acest bulevard. Tocmai când se preg tea s sondeze terenul, b trânul profesor, a ezat în fa a lui, îi t ie scurt vorba. Înain-

te ca Syme s-a pus cu diploma la prima întrebare, anarhistul întrebă subit, fără nici o introducere:

— Sunteți poliist?

La orice s-ar fi așteptat, dar nu la un lucru atât de brutal și de concret. Cu toată prezența lui de spirit, abia reușise să spună cu o jovialitate cam stângace.

— Poliist? spuse el râzând anemic. Ce anume v-a făcut să vă gândiți la un poliist în legătură cu mine?

— Procesul a fost destul de simplu, răspunse profesorul cu răbdare. Mi-am închipuit că ar fi ca un poliist. Îmi închipuiți acum.

— Am luat, din greșeală, dintr-un restaurant plin de oameni un poliist? întrebă Syme zâmbind larg. Oare am, din întâmplare, un număr lipit pe undeva?

— I-au înșurubat ghetetele mele acel aer vigilant? De ce trebuie să fiu poliist? Da-mi voie să fiu poezia!

Bătănelul profesorului îi scutură capul cu o gravitate care nu lăsa loc nici unei speranțe, dar Syme continuă cu ironie febrilă:

— Poate că am în eles greșită subtilitățile filozofiei dumneavoastră germane. Probabil că „poliist” este un termen relativ. În sens evoluționist, domnule, maimuța trece atât de lent în poliist, încât nici eu însumi nu pot sesiza niciodată nuanța. Maimuța este numai poliistul care poate să fie. Probabil că o domnișoară din Clapham Common este numai poliistul care ar fi putut să fie. Nu mă deranjează să fiu poliistul care a fi putut să fiu. Nu mă deranjează să fiu orice în gândirea germană.

— Sunteți în serviciul poliției? întrebă bătănelul, ignorând total zeflemeaua improvizată și disperată a lui Syme. Sunteți detectiv?

Inima lui Syme împietri, îns fa a nu i se schimb deloc.

— Ceea ce sugera i este ridicol, începu el. De ce Dumnezeu...

B trântul lovi cu mâna paralizat masa fragil , aproape zdrobind-o.

— Ai auzit întrebarea mea clar , spion evaziv ce e ti? strig cu voce ridicat i mânioas . E ti sau nu e ti detectiv de poli ie?

— Nu! r spuse Syme ca un om care st sub secura gâdelui.

— Juri? întreb b trântul, aplecându- i c tre el fa a moart , devenit dezgust tor de vie. Juri? Juri? Dac juri fals, blestemat s fii! E ti sigur c diavolul nu va dansa la înmormântarea dumatiale? Oare nu vezi c va edea co marul pe mormântul dumatiale? Nu va exista oare nici o eroare? E ti anarhist, e ti dinamitard? i, mai presus de toate, nu e ti în nici o privin detectiv? Nu e ti în poli ia britanic ?

î i sprijini cotul osos pe mas i- i duse la ureche, ca pe o clap , mâna mare i desc rnat .

— Nu sunt în poli ia britanic , spuse Syme cu un calm nes buit.

Profesorul De Worms c zu înapoi în scaun cu un aer ciudat de renun are binevoitoare.

— P cat, spuse el, pentru c eu sunt.

Syme se ridic brusc în picioare, împingând înapoi cu zgomot banca din spate.

— Pentru c e ti ce? spuse el r gu it. E ti ce?

— Sunt poli ist, spuse profesorul zâmbind pentru prima dat larg, aruncând scânteii prin ochelari. Dar cum consideri c „poli ist" e doar un termen relativ, desigur, n-am ce face cu dumneata. Sunt în poli ia britanic . Iar pentru c pretinzi c nu faci

parte din poli ia britanic , pot doar s anun c te-am întâlnit într-un club de dinamitarzi. Presupun c ar trebui s te arestez. i cu aceste cuvinte, puse pe mas în fa a lui Syme copia fidel a legitima iei albastre pe care Syme o purta în buzunarul propriei veste, simbolul puterii acordate de poli ie.

Pentru o clip , Syme avu senza ia c Universul se r sturnase chiar cu susu-n jos, c to i copacii cre - teau cu vârful în jos i c toate stelele se aflau sub picioarele lui. Apoi, încet, ajunse la convingerea opus . În ultimele dou zeci i patru de ore, cosmosul fusese cu adev rat întors cu susu-n jos, iar acum, Universul r sturnat revenise la normal. Diavolul de care fugise toat ziua era doar confratele mai vârstnic din propria cas , care, de cealalt parte a mesei, st tea rezemat de scaun i râdea de el. Pentru moment nu cerea nici un fel de detalii; aflase faptul fericit i stupid c umbra care îl urm rise cu insuportabila obsesie a primejdiei este umbra unui prieten care încearc s i se al ture. Aflase c este n t r u i om liber deopotriv . Pentru c orice vindecare trebuie înso it de o anumit umilin s - n toas , într-o asemenea stare vine un moment când sunt posibile doar trei lucruri; întâi, o perpetuare a mândriei satanice, apoi, lacrimi i în cele din urm , un hohot de râs. Timp de câteva secunde, egocentrismul lui Syme se ag puternic de primul, îl adopt apoi brusc pe-al treilea. Sco ând propriul cartona albastru de poli ist din buzunarul jiletcii, îl azvârli pe mas ; î i arunc pe spate capul pân când smocul de barb galben aproape c înti tavanul i scoase un hohot barbar.

În acel bârlog închis, saturat neconținut de vascarmul cu itelor, farfuriilor, vaselor de tinichea, al

vocilor glgioase, încier rilor i panicilor stârni-
te din senin, ceva în veselia homeric a lui Syme
îi f cu pe mul i b rba i pe jum tate be i s întoar-
c capul.

— De cine râzi, e'u? întreb mirat un lucr tor
de la docuri.

— De mine, r spuse Syme i izbucni din nou
în agonia reac iei sale extatice.

— ine- i firea, spuse profesorul, dac vrei s
nu dai în isterie. Mai ia ni te bere. Beau i eu cu
tine.

— Nu i-ai b ut laptele, spuse Syme.

— Laptele! spuse cel lalt cu un dispre distru-
g tor i impenetrabil, laptele! Crezi c m-a uita la
nenorocita asta de licoare când nu m aflu sub ochii
afurisi i ai anarhi tilor? Suntem numai cre tini în
aceast înc pere, de i, poate, ad ug el tr gând cu
ochiul în jur la mul imea cherchelit , nu foarte ri-
guro i. S -mi termin laptele? La naiba! Da, îl ter-
min a a cum se cuvine! i l s s cad stacana de
pe mas , f când un zgomot de sticl spart i o pat
de fluid argintiu.

Syme se uita la el cu o curiozitate vesel .

— Acum în eleg, strig el. Nu e ti deloc b trân!

— Nu pot s -mi scot aici masca, r spuse pro-
fesorul De Worms, e un machiaj mai complicat. Cât
despre faptul c sunt sau nu b trân, nu eu trebuie
s-o spun. La ultima aniversare am împlinit 38 de ani.

— Desigur, îns vreau s spun, zise Syme ne-
r bd tor, c nu ai probleme...

— Ba da, r spuse cel lalt impasibil. R cesc
u or.

În fa a acestei situa ii, râsul lui Syme v dea o ne-
st pânit u urare. Râdea de ideea c profesorul pa-

ralitic era de fapt un actor tân r costumat ca pentru scen . Sim i c ar fi râs la fel de tare i dac s-ar fi r sturnat piperni a.

Falsul profesor b u i- i terse barba fals .

— tiai, întreb el, c acest Gogol este unul de-ai no tri?

— Eu? Nu, nu tiam, r spuse Syme surprins. Dar tu tiai?

— N-aveam nici cea mai vag idee, r spuse b rbatul care î i spunea De Worms. Credeam c pre edintele se referea la mine i mi-era inima cât un purice.

— Eu credeam c vorbe te despre mine, spuse Syme râzând destul de indiferent. ineam tot timpul mâna pe revolver.

— i eu, spuse profesorul încruntat; i Gogol, evident.

Syme lovi în mas exclamând:

— P i... eram trei acolo! Trei din apte este un num r rezonabil pentru lupt . De-am fi tiut c suntem trei!

Fa a profesorului De Worms se întunec , dar nu- i ridic privirea.

— Eram trei. Chiar dac-am fi fost trei sute, tot n-am fi putut face nimic.

— Nici dac-am fi fost trei sute contra patru? întreb Syme, tachinându-l cam zgomotos.

— Nici, spuse profesorul cu gravitate. Nici dac-am fi fost trei sute împotriva lui Duminic .

Simpla rostire a numelui îl înghe pe Syme, care deveni brusc serios; râsul îi murise în inim înainte de a-i pieri de pe buze. Fa a de neuitat a pre edin- telui îi reveni în minte la fel de uimitor ca o fotografie colorat . Remarc diferen a dintre Duminic i to i sateli ii s i: fe ele lor, oricât de feroase sau

de sinistre, se estompau treptat în memorie precum alte chipuri omenești, pe când fața lui Duminic aproape că pierdea mai real în timpul absenței ei, de parcă portretul pictat al unui om s-ar putea trezi încet la viață.

Rămaseră amândoi câteva clipe tăcuți, după care vorbele lui Syme izbucniră brusc, precum spuma ampaniei:

— Professore, e intolerabil. Mi-e teamă de acest om?

Profesorul își ridică pleoapele grele și se uită la Syme cu ochii mari, larg deschiși și albaștri, care exprimau o sinceritate aproape eterică.

— Da, mi-e teamă, spuse blajin. Mi-e teamă.

Syme rămase mut pentru o clipă. Se ridică în picioare, mândru că un om insultat, și împinse scaunul în lături.

— Da, spuse cu o voce imposibil de descris, ai dreptate. Mi-e teamă de el. Prin urmare, jur pe Dumnezeu că-l voi căuta pe acest om de care mi-e teamă până când îl voi găsi și-l voi pocni peste gură. Chiar dacă cerul i-ar fi tronul și pământul, scutul pentru picioare, jur să-l dobor.

— Cum? întrebă profesorul, care îl privea înțepent. De ce?

— Pentru că mi-e teamă de el, și nici un om n-ar trebui să lase în Univers ceva de care se teme.

De Worms clipi spre el cu un soi de mirare oarbă. Făcu un efort să vorbească, dar Syme continuă cu un glas scuturat sub care se simțea o exaltare neomenească.

— Cine ar consimți să doboare numai lucrurile de care nu se teme? Cine s-ar înjosi să fie doar curajos, ca un boxer profesionist de rând? Cine s-ar încovoia ca să fie neînfricat precum un copac? Lupt

cu lucrul de care te temi. Îți aminteți vechea poveste cu preotul englez care i-a dat ultima împărțenie tâlharului din Sicilia, și cum, pe patul de moarte, marele hoț i-a spus: „Nu-ți dau bani, îți dau însă un sfat pentru restul vieții: pune degetul mare pe Ți și love-te-n sus.” Așa că - i spun, love-te-n sus... dacă loveți în stele.

Cel lalt se uită în tavan — unul din trucerile sale.

— Duminică este o stea fixă, spuse.

— Vei vedea cum devine o stea căzătoare, zise Syme și îi puse plăria.

Fermitatea gestului îl făcu pe profesor să se ridice vag în picioare.

— Ai idei, întrebă cu un fel de nedumerire binevoitoare, unde anume te duci?

— Da, răspunse Syme scurt. Mă duc la Paris să împiedic aruncarea bombei.

— Ai vreun plan? întrebă cel lalt.

— Nu, spuse Syme cu aceeași fermitate.

— Îți aminteți, desigur, reluă a-zisul De Worms, mângâindu-și barba și uitându-se afară prin fereastră, că atunci când ne-am despărțit destul de pripit, toate pregătirile pentru atrocitate fuseser făcute în grija marchizului și a doctorului Bull. Probabil că la această oră, marchizul traversează Canalul Mânecii. Mă întreb dacă preedintelea unde se va duce și ce va face; cu siguranță, noi nu știm. Singurul om care știe e dr. Bull.

— La naiba! strigă Syme. Iar noi nu știm unde se află el acum.

— Ba da, spuse cel lalt în felul său curios și absent. Eu, unul, știu unde se află.

— Îmi spui și mie? întrebă Syme cu ochi nerbdători.

— Te duc acolo, spuse profesorul i- i lu p l -
ria de pe cuier.

Syme st tea în picioare privindul cu un soi de
emo ie neînduplecat .

— Ce vrei s spui, întreb t ios. C vii cu mine?
C î i asumi riscul?

— Tinere, spuse profesorul afabil, m amuz
s constat c m consideri la . În privin a asta î i
spun doar o vorb care va fi pe de-a-ntregul în spi-
ritul propriei tale retorici filozofice. Crezi c este
imposibil s -l dai jos pe pre edinte. i eu tiu c
este imposibil, dar am de gând s -ncerc. i des-
chizând u a tavernei, l s s între un curent de aer
t ios; ie ir apoi împreun pe str zile întunecoa-
se de lâng docuri.

O mare parte a z pezii se topise sau fusese c l-
cat i transformat în noroi, dar din loc în loc se
z rea câte-un cocolo care, în întuneric, p rea mai
degrab cenu iu decât alb. Str du ele erau desfun-
date i pline de b l i ce reflectau ici-colo felinarele
aprinse la întâmplare, de parc erau frânturile unei
lumi str ine i c zute. Syme se sim i aproape bui-
mac pe m sur ce înainta în această încurc tur din
ce în ce mai mare de lumini i umbre, îns tovar -
ul s u continua s mearg cu o anume voio ie spre
locul în care, la cap tul str zii, unul sau doi inchi
de râu luminat de felinare p rea o dâr de foc.

— Unde te duci? întreb Syme.

— Acum, r spunse profesorul, o iau pe dup
col s v d dac dr Bull s-a dus la culcare. E un tip
igienic i se retrage devreme.

— Dr Bull, exclam Syme, locuie te dup col ?

— Nu, r spuse prietenul s u. De fapt, locuie - te ceva mai încolo, pe malul cel lalt, dar de aici ne putem da seama dac s-a dus sau nu la culcare.

Dând col ul în timp ce vorbea cu fa a la râul în- tunecat, stropit cu fl c ri, ar t cu bastonul spre ce- l lalt mal. în acel punct, spre Surrey, intra în Tamisa, aproape atârând peste râu, un grup mare de case stropite cu ferestre luminate, ridicându-se la o în l- îme aproape nefireasc , precum co urile de fabric . Echilibrul i pozi ia lor special f ceau ca una din- tre cl diri s semene cu un turn Babei cu o sut de ochi. Syme nu v zuse nici unul dintre zgârie-norii din America, pentru el acele construc ii erau un vis.

Tocmai când se uit într-acolo, cea mai de sus lumin din turnul sc ldat de nenum rate lumini e se stinse brusc, de parc acest Argus negru i-ar fi f cut semn cu unul dintre nenum ra ii s i ochi.

Profesorul De Worms se r suci pe c lcaie i- i lovi ghetele cu bastonul.

— Am ajuns prea târziu, spuse, doctora ul cel igienic s-a dus la culcare.

— Ce vrei s spui? întreb Syme. C locuie te acolo?

— Da, spuse De Worms, în spatele ferestrei pe care n-o mai po i vedea. S mergem s lu m cina. Trebuie s trecem pe la el mâine sear .

F r alte parlamentari, o luar pe uli ele latera- le. Ie ir în East India Dock Road, o strad puter- nic luminat i g l gioas . Profesorul, care p rea s cunoasc zona, se-ndrept spre un loc unde irul localurilor luminate cobora abrupt, într-un semi- întuneric t cut, spre un vechi han alb i co covit, retras cu circa dou zeci de picioare fa de drum.

— G se ti peste tot hanuri bune engleze ti l - sate la voia întâmpl rii, precum fosilele, exclam

profesorul. Am găsit odată un local decent chiar în West End.

— Să presupun, spuse Syme zâmbind, că acesta este localul decent corespunzător din East End?

— Da, spuse profesorul reverent și într-o.

Că să se doarmă perfect acolo. Fasolea cu slănină pe care acești oameni ciudași o găteau bine, uimitorul vin de Burgundia adus din propriile pivnițe desigur sentimentul unei noi camaraderii și consolare. În toată această grea încercare, groaza primordială a lui Syme fusese izolarea, iar cuvintele nu pot reda purtarea dintre izolare și prezența unui aliat. Putem face o concesie matematicienilor, admitând că patru este de două ori doi. Dar doi nu este de două ori unu; doi este de două mii de ori unu. Iată de ce, în ciuda a o mie de neajunsuri, lumea va reveni mereu la monogamie.

Syme reușise să se golească, pentru prima oară, întreaga cupă a revoltătoare sale povești din momentul în care Gregory îl dusese la mica tavernă de lângă râu. O făcuse fără grabă și pe larg, într-un monolog luxuriant, așa cum discută cineva cu un foarte vechi prieten. La rândul său, bărbatul care se dădea drept profesorul De Worms nu era mai puțin comunicativ. Povestea lui era aproape la fel de incredibilă ca a lui Syme.

— E reușită deghizarea ta, spuse Syme golind paharul cu vin de Mâcon; mult mai bun decât al bătrânului Gogol. De la-nceput mi s-a părut cam pușros.

— E o diferență de speculație artistică, răspunse profesorul gânditor. Gogol era idealist. El a pus în practică idealul abstract sau platonice al anarhistului. Eu sunt realist. Sunt un portretist. A spune însă că sunt portretist este inadecvat. Eu sunt un portret.

— Nu în eleg, spuse Syme.

— Sunt un portret, repet profesorul, un portret al vestitului profesor De Worms, care se află, presupun, la Neapole.

— Vrei să spui că te-ai machiat ca el, zise Syme. Tie că abuzezi de nasul lui?

— Tie... îmi pare foarte bine, răspunse vesel prietenul său.

— Atunci de ce nu te denunți?

— Eu l-am denunțat, răspunse profesorul.

— Explică-te, spuse Syme.

— Cu plăcere, dacă nu te deranjează să auzi povestea mea, răspunse eminentul filozof străin. Sunt de profesie actor, numele meu este Wilks. Pe când jucam, aveam de-a face cu tot felul de boemi și de ticloși. Uneori intram în contact cu drojdia societății, alteori cu lepădăturile din artă și, ocazional, cu refugiații politici. Într-o vizită de vizită la exilați am fost prezentat marelui filozof nihilist german, profesorul De Worms. N-am putut trage prea multe concluzii despre el dincolo de înfrântă în zona sa, foarte respingătoare, pe care-am studiat-o cu atenție. Demonstrase că Dumnezeu reprezenta principiul distructiv al Universului; în consecință, milita pentru o forță turbată și permanentă care să facă praf toate lucrurile. Forța, spunea el, este Totul. Era orb, miop și parțial paralizat. Când l-am întâlnit, eram într-o dispoziție frivolă; l-am detestat atât de tare, încât am hotărât să-l imit. Dacă ar fi fost desenator, ar fi schițat o caricatură. Eram numai actor, puteam doar să interpretez o caricatură. M-am deghizat, exagerând primitivul bătrân și josnic al profesorului. Când am intrat în camera plină de adepți de-așezându-mă, am teptat să fiu primit cu hohote de râs sau (dacă erau prea convinși) cu strigăte

de indignare ori cu insulte. Nu- i pot descrie surpriza pe care am sim it-o când am fost întâmpinat cu o t cere respectuoas , urmat (dup ce am deschis gura) de un murmur admirativ. Blestemul artistului perfect c zuse asupr -mi. Fusesem prea subtil, fusesem prea autentic. Chiar credeau c eram marele profesor nihilist. Eram pe-atunci un tân r s - n tos la minte, m rturisesc c a fost o lovitur . Dar înainte de a-mi reveni complet, doi sau trei admiratori au venit la mine cuprin i de indignare i mi-au spus c în camera al turat mi s-a adus un afront public. Am întrebat în ce const . Pretindeau c un individ impertinent se costumase anume i m parodia în mod ridicol. B usem mai mult ampanie decât se cuvenea, i într-un moment de nebunie am hot râ s pun cap t pove tii. Urmas m confrunt cu privirile adun rii, cu sprâncenele mele ridicat i cu propriii ochi de ghea ... când adev ratul profesor intr în înc pere.

Nu e nevoie s spun ce ciocnire a fost. Pesimi - tii care m înconjurau se uitau ner bd tori de la un profesor la cel lalt pentru a vedea care dintre ei era, de fapt, mai debil. Am câ tigat. Un b trân cu o s - n tate ubred ca rivalul meu nu se a tepta s fie atât de impresionant de debil ca un actor tân r, în floarea vârstei. În elegi, paralizat fiind i func ionând în limite stricte, nu reu ise s fie un paralytic atât de adorabil ca mine. A încercat s m compromit intelectual. Am contracarat printr-un truc foarte simplu. De câte ori spunea ceva ce nimeni în afar de el nu în elezea, r spundeam cu ceva ce nici m car eu nu puteam în elege. „Nu-mi închipui”, spunea el, „c dumneata ai elaborat principiul potrivit c ruia evolu ia este doar nega ie, din moment ce presupune existen a lacunelor, care sunt

fundamentul diferențierii." Am răspuns cât se poate de disprețuitor: „Toate astea le-a citit în Pinckwerts; ideea că involucria a funcționat eugenic a fost expusă de mult de Ghimpe." E inutil să-i spun că indivizii Pinckwerts și Glumpe n-au existat. Cei din jur (spre marea mea surpriză) păraseră să-i amintească foarte bine, iar profesorul, descoperind că expunerea erudită și misterioasă îl lăsa mai degrabă la discreția unui inamic cam deficitar în ce privește scrupulele, bătu în retragere, optând pentru o abordare mai accesibilă. „În eleg", surâșe disprețuitor, „dumneata izbândeți precum porcul cel fals din Esop." „Și dumneavoastră dați greș", spusei zâmbind, „precum ariciul din Montaigne." Să adaug că nu există arici în Montaigne? „Trucul dumitale ieftin se dezvăluie", spuse el, „la fel ca barba." N-am găsit o replică inteligentă la această observație, foarte adevărată și destul de spirituală. Am râs din toată inima, replicând: „Precum cizmele panteistului" — și m-am răsucit pe călcâie învâluit de onorurile victoriei. Adevăratul profesor a fost dat afară fără violență, de către un individ care încercase foarte stăruitor să-i smulgă nasul. În prezent, cred că este recepționat în Europa ca impostor încântător, în elegii, aparenta lui gravitate și mârșă au făcut din el un om și mai amuzant.

— Ei bine, spuse Syme, pot pricepe de ce îți-ai pus barba lui bătrân și murdar pentru o farsă de-o noapte, dar nu în eleg de ce n-ai mai dat-o jos de-atunci.

— Acesta e sfârșitul poveștii, spuse creatorul rolului. Când am părșit adunarea urmat de aplauze reverențioase, am coborât chiop tând în stradă, sperând că voi ajunge repede suficient de departe și voi putea umbla ca orice ființă omenească. Spre

uimirea mea, pe când dădeam colul, am simțit o
mână pe umărul meu, întorcându-mă, m-am trezit sub
umbra unui poliist uriaș. Mi-a spus că eram cău-
tat de poliție. Am abordat un fel de atitudine pa-
ralitică și am strigat într-o germană literară: „Da,
sunt căutat... de nepotștii lumii. Mărești sub
acuză că de a fi marele anarhist, profesorul De
Worms.” Poliistul consultă impasibil hârtia pe ca-
re-o avea în mână: „Nu, domnule”, spuse politi-
cos. „Cel puțin... nu tocmai, domnule. Vărește
sub acuza că de a nu fi celebrul anarhist, profesorul
De Worms.” Acuza că, dacă ar fi avut o implica-
ție penală, ar fi fost cu siguranță mai ușor; l-am ur-
mat ovitor, dar mai puțin înspăimântat. Am fost
condus prin câteva camere și pus față în față cu un
oficer de poliție, care mi-a explicat că lansaseră o
campanie serioasă împotriva focarelor anarhiste și
că reușita mascaradei mele ar putea căpta o valoa-
re considerabilă pentru siguranța publică. Mi-a
oferit un salariu bun și acest carton albăstru. De
discuția a fost scurtă, mi-a lăsat impresia unui om
cu mult bun-simț și umor; nu-și pot spune mai
multe despre el pentru că...

Syme lăsa jos cuțitul și furculița.

— Tău, spuse el, pentru că ai vorbit într-o în-
că pere neluminată.

Profesorul De Worms dădu din cap și-și goli pa-
harul.

IX

B rbatul cu ochelari

— **Vinul** de Burgundia e un lucru excelent, spuse profesorul cu triste e, în timp ce punea paharul pe mas .

— Nu pare, judecând dup cum ar i, spuse Syme; îl bei de parc ai lua o doctorie.

— Scuz -mi lipsa de maniere, spuse profesorul posomorât, situa ia mea e destul de ciudat . În untru explodez de veselie copil reasc , dar l-am jucat pe paralizicul profesor atât de bine, încât nu m mai pot opri. Chiar când sunt printre prieteni, când nu e nevoie s m deghizez, tot nu m pot ab ine s nu vorbesc rar i s nu-mi încre esc fruntea — de parc ar fi fruntea mea. În elegi, pot s fiu foarte fericit, îns numai ca paralizic. Inima-mi tresalt de cele mai explozive exclama ii, dar îmi ies pe gur total diferit. Ar trebui s m auzi spunând: „Curaj, b trâne!” i-ar da lacrimile.

— îmi i dau, zise Syme, dar nu pot s nu m gândesc c , dincolo de toat povestea asta, e ti cam îngrijorat.

Profesorul tres ri pu în i-l privi fix.

— E ti foarte de tept, spuse, e o pl cere s lucrez cu tine. Da, am o greutate cam mare pe cap. Trebuie s ne confrunt m cu o problem major , i- i sprijini capul chel în ambele mâini.

Spuse apoi cu voce grav :

— Când i la pian?

— Da, spuse Syme uimit, se spune că am un tu-eu bun.

i pentru că cel lalt nu zise nimic, adăug :

— Cred că greutatea cea mare a dispărut.

După o lungă tăcere, profesorul vorbi din umbra de cavernă a mâinilor sale:

— Ar fi la fel de bine dacă ai putea bate la mălină.

— Mulțumesc, spuse Syme, măflătezi.

— Ascultă, spuse cel lalt, aminte-te-ți cu cine trebuie să ne întâlnim mâine. Mâine încercăm un lucru mult mai periculos decât furtul bijuteriilor coroanei din Turnul Londrei. Vom încerca să furtăm un secret de la un om foarte abil, foarte puternic și foarte ticlos. Cred că nu există nici un om — firește, cu excepția președintelui — care să fie atât de surprinzător și de înspăimântător precum tipul acela zămbăreț cu ochelari. Îi lipsește probabil entuziasmul incandescent, dispus la orice sacrificiu, acel martiraj nesbuit pentru anarhie care îl caracterizează pe secretar. Dar fanatismul secretarului are un patetism omenesc, e aproape izbăvitor. Doctorul are o sensibilitate de animal mai ocant decât boala secretarului. N-ai observat ce detestabile sunt virilitatea și vitalitatea lui? Sare ca o minge de cauciuc. Bizuindu-se pe asta, Duminică nu era adormit (mă întreb dacă doarme vreodată) când a „încuiat” toate planurile crimei în capul rotund și negru al doctorului Bull.

— Crezi, spuse Syme, că acest monstru unic va fi flătat dacă îi cântă la pian?

— Nu fi tâmpit, spuse mentorul său. Am menționat pianul pentru că formează degete rapide și independente. Syme, dacă vrem să trecem de această

întâlnire i s ie im teferi sau vii, trebuie s stabi-
lim un cod de semnale pe care aceast brut s nu
le în eleag . Am alc tuit un cifru alfabetic simplu,
corespunz tor celor cinci degete — uite-a a, i r -
p i cu degetele pe masa de lemn: R- -U, „r u”, un
cuvânt de care s-ar putea s avem frecvent nevoie.

Syme î i turn alt pahar de vin i începu s stu-
dieze schema. Avea o minte neobi nuit de rapid
când era vorba de puzzle-uri i mâini nefiresc de
iu i la f cut scamatorii; nu i-a luat mult timp s în-
ve e s transmite mesaje simple prin ceea ce ar fi
putut p rea b t i superficiale pe o mas sau pe ge-
nunchi. Vinul i compania i-au insuflat mereu o in-
ventivitate n stru nic ; profesorul se trezi luptând
cu for a prea mare a noului limbaj pe m sur ce îl
transmitea min ii înfierbântate a lui Syme.

— Trebuie s avem câteva cuvinte-semn, spu-
se Syme serios, cuvinte de care s-ar putea s avem
nevoie, de nuan e fine. Cuvântul meu favorit este
„contemporan”. Dar al t u?

— Nu mai face pe prostul, se lamenta profeso-
rul mohorât. Habar n-ai cât de serioase sunt lucru-
rile.

— i „luxuriant”, spuse Syme, scuturându- i ca-
pul în mod în elept. Trebuie s avem „luxuriant”,
un cuvânt care se potrive te cu iarba, nu crezi?

— î i imaginezi, întreb profesorul furios, c
vom vorbi cu dr Bull despre iarb ?

— Sunt câteva modalit i prin care ar putea fi
abordat subiectul, spuse Syme meditativ, i prin
care cuvântul ar putea fi folosit f r s par for at.
Am putea spune: „Dr. Bull, ca revolu ionar, î i amin-
te tic un tiran ne-a sf tuit odat s mânc m iarb ;
într-adev r, mul i dintre noi, privind vara iarba
proasp t i luxuriant ...”

— În elegi, spuse cel lalt, c e o tragedie?

— Perfect, r spuse Syme, fii mereu comic în-
tr-o tragedie. La dracu', ce altceva po i s faci? A
dori ca limbajul nostru s aib o arie de cuprinde-
re mai larg . Presupun c n-am putea s-o extindem
de la degetele mâinilor la degetele de la picioare!
Asta ar însemna s ne scoatem înc l rile i ciora-
pii în timpul conversa iei, ceea ce, oricât de discret
s-ar face...

— Syme, spuse simplu, dar sever prietenul s u,
du-te la culcare!

Syme st tu o vreme în capul oaselor, însu in-
du- i noul cod. Fu trezit în diminea a urm toare,
pe când r s ritul mai era înv luit în bezn , i î i
g si amicul cu barb c runt lâng patul s u, pre-
cum o fantom .

Syme se scul în capul oaselor i clipi; î i adu-
n apoi încet gândurile, d du la o parte lenjeria de
pat i se ridic în picioare. I se p rea c , în mod cu-
rios, întreaga siguran i comunicativitate a nop-
ii anterioare se desprinser de el odat cu lenjeria
de pat, c st tea într-o atmosfer de pericol glacial.
Continua s simt o deplin încredere i loialitate
fa de tovar ul s u. Era îns încrederea dintre doi
b rba i care se îndreapt spre e afod.

— Ei bine, spuse Syme cu veselie for at în timp
ce- i tr gea pantalonii, i-am visat alfabetul. i-a
luat mult s -l pui la punct?

Profesorul nu r spuse, dar privi înainte cu ni -
te ochi de culoarea m rii înghe ate; Syme repet în-
trebarea.

— Ziceam... i-a luat mult s -l inventezi? Se spu-
ne c sunt bun la asta, i tot am buchisit mai mult
de-o or . Ai înv at totul repede?

Profesorul tacea; ochii îi erau larg deschiși, afișând un zâmbet imobil, foarte slab.

— Când i-a luat?

Profesorul nu se clinti.

— La naiba, nu poți să spunzi? strigă Syme cu o furie subită sub care se simțea o oarecare frică. Chiar dacă putea să răspundă, profesorul n-o făcea.

Syme își ațintea privirea către fața rigidă precum pergamentul și către ochii goi și albaștri. Primul său gând fu că profesorul înnebunise, dar al doilea gând fu mai înspăimântător. La urma urmei, ce tia despre acea figură bizară pe care o acceptase ca prieten fără să chibzuiască? Ce tia în afară de faptul că omul participase la micul dejun al anarhiștilor și că-i spusese o poveste ridicolă? Când era de neverosimil să fi fost și alt prieten acolo în afară de Gogol! Oare țereea acestui om era un mod senzațional de a declara război? Oare, la urma urmei, această privire inflexibilă vedea doar sarcasmul înspăimântător al unui triplu trădător care s-a preschimbat pentru ultima oară? Stătea încordat și atent în acea țere nemiloasă. Aproape că-i auzea pe dinamitarzii veniți să-l prindă foindu-se pe coridorul de afară.

Privi în jos și izbucni în râs. Deși profesorul stătea fără glas ca o statuie, cele cinci degete mute ale lui dansau pline de viață pe masa moartă. Syme era atent la fiecare mișcare a mâinii vorbitoare și citi clar mesajul:

— O să vorbesc numai așa. Trebuie să ne obișnuim.

B tu răspunsul cu neliniștea urii.

— În regulă. Să mergem să luăm micul dejun, și să luăm plăcintele și bastoanele în liniște; Syme și ridică bastonul-sabie și-l strânse cu putere.

Z bovir câteva minute, atât cât s - i dea pe gât cafelele i s - nghit sendvi urile groase, într-o du-ghean ; apoi traversar râul care, sub lumina cenu- ie i crescând , p rea pustiu precum Acheronul. Ajunser la temelia grupului uria de cl diri pe care îl v zuser de dincolo de râu i începur s urce în lini te nenum ratele trepte de piatr dezgolite, oprindu-se din când în când, pentru scurte observa- ii, lâng balustrad . La aproape fiecare ir de trepte treceau pe lâng o fereastr ; fiecare fereastr reflec- ta soarele palid i tragic care se ridica greoi peste Londra. Fiecare din nenum ratele pl ci de ardezie de pe acoperi uri p reau talazurile de plumb ale unei m ri cenu ii, tulburate de ploaie. Syme era din ce în ce mai con tient c noua sa aventur pretin- dea, într-un fel, o judecat mai pu in s n toas decât escapadele periculoase din trecut. Cu o sear înainte, de exemplu, locuin ele înalte îi p ruse- r un turn dintr-un vis. în timp ce urca acum treptele obositoare i interminabile, era însp îmân- tat i n ucit de succesiunea lor aproape infinit . Nu era groaza violent a unui vis sau a ceva care ar fi putut fi exagerare sau am gire. Infinitul lor sem na mai degrab cu infinitul abstract din aritmetic , era ceva de negândit, dar necesar gândirii. Sau precum afirma iile ame itoare din astronomie legate de dis- tan a dintre stelele fixe. Urca treptele casei ra iunii, un lucru mai hidos decât lipsa ra iunii înse i.

Pân s ajung pe palierul doctorului Bull, o ultim fereastr reflect un r s rit strident i alb, împrejmuir de cercuri de-un ro u brut, sem nând mai degrab cu argila ro ie decât cu un nor ro u. Când intrar , mansarda goal a doctorului Bull era inundat de lumin .

Syme era urm rit de-o întâmplare pe jum tate istoric în leg tur cu aceste înc peri goale i cu

acest revrsat de zori auster. În momentul în care
vazu mansarda i-l zri pe dr Bull scriind la o mas ,
îi aminti întâmplarea: Revolu ia francez . Pe fun-
dalul ap s tor ro u-alb al dimine ii ar fi trebuit s
apar conturul negru al unei ghilotine. Dr Bull avea
pe el doar o c ma alb i ni te pantaloni negri
pân la genunchi; p rul s u negru, tuns scurt, ar
fi putut la fel de bine s ias de sub peruc ; ar fi
putut fi Marat sau un Robespierre mai leamp t.

Vzut de-aproape, aura francez disp rea. Ia-
cobinii erau ideali ti; acest om avea un aer materia-
list criminal. Lumina puternic i alb a dimine ii,
c zând dintr-o parte i construind umbre clare, îl
f cea mai palid i mai col uros decât p ruse la mi-
cul dejun luat pe balcon. Astfel, lentilele fumurii
care-i acopereau ochii ar fi putut fi într-adev r dou
cavit i negre în craniul lui, f cându-l s par un
cap de mort. Iar dac Moartea ar fi stat vreodat
la o mas de scris, l-ar fi putut întruchipa perfect.

îi ridic privirea i zâmbi destul de vesel spre
cei care intrau; se ridic cu iu eala prompt despre
care pomenise profesorul. Puse scaune pentru amân-
doi i, ducându-se la cuierul din spatele u ii, începu
s - i îmbrace haina i vesta din tweed negru i aspru;
le încheie cu grij i se întoarse spre a- i relua locul
la mas .

Buna lui dispozi ie i atitudinea calm îi l sar
pe cei doi adversari dezarma i. Cu o re inere de mo-
ment, profesorul rupse t cerea.

— îmi pare r u c te deranjez a a devreme ca-
marade, spuse, reluând cu grij maniera lui De
Worms. Ai f cut, f r doar i poate, toate preg ti-
rile pentru povestea de la Paris... Apoi ad ug , t -
r g nând la nesfâr it: Avem informa ii care nu
admit nici o clip de întârziere.

Dr Bull zâmbi din nou, continuând să-i privească fără să vorbească. Profesorul reluă, fără când pauze înaintea fiecărui cuvânt istovitor:

— Te rog să nu crezi că sunt excesiv de presios; te sfătuesc să modifici planurile sau, dacă e prea târziu, să-ți urmezi agentul, oferindu-i tot sprijinul de care dispui. Camaradul Syme și cu mine am avut o experiență care ne-ar lua mai mult timp să-o povestim decât ne putem permite, dacă vrem să-l urmărim, în consecință, m. suri. Îți voi povesti totuși întâmplarea amănunțit, chiar cu riscul de a pierde timp, dacă crezi cu adevărat că asta este esențial pentru a înțelege problema pe care trebuie să o discutăm.

Lungă vorbă, fără când propozițiile insuportabil de lungi și de plictisitoare, în speranța de a-l scoate din minți pe practicul doctora, de a-l face să explodeze și, de nerbdare, să-și pună cărțile pe masă. Pe când doctora îl continua să se uite fix și să zâmbescă, monologul se dovedea un urcuș istovitor. Syme începu să simtă dezgust și disperare. Zâmbetul și tăcerea doctorului nu semănau deloc cu privirea cataleptică și tăcerea îngrozitoare cu care se confruntase cu jumătate de oră înainte în fața profesorului. Machiajul și toate maimușerile profesorului aveau mereu ceva grotesc, precum un *gollivog*⁵. Syme își aminti întâmplările periculoase ale zilei precedente așa cum ne amintim de temutul baubau din copilărie. Acum era lumină; în fața lui stătea un bărbat sănătos cu umerii lași, în haine de tweed, normal (cu excepția ochelarilor, urâți), care nu sfida și nici nu rânjea, ci doar zâmbea neîntrerupt fără să scoată o vorbă. Totul de dea

⁵ *Gollivog*, personaj popular în cărțile pentru copii, înfiat ca o păpușă neagră din cârpă (n. trad.).

impresia de realitate insuportabil . Sub lumina tot mai puternic a soarelui, culorile tenului doctorului, es tura tweedului crescuser i se dilatar cumplit — asemenea lucruri devin prea importante într-un roman realist. Zâmbetul lui era foarte slab, iar pozi ia capului, politicoas ; singurul lucru straniu era t cerea.

— Cum spuneam, relu profesorul ca un om ce î i croiete greu drumul prin nisip, poate c vrei s aflie episodul prin care am trecut i care ne-a f cut s cerem informa ii despre marchiz; dar cum a ie it în calea camaradului Syme i nu într-a mea... P rea s - i lungeasc vorbele ca într-un imn. Syme, care privea scena, v zu degetele lungi b tând rapid pe marginea mesei ubrede. Citi mesajul: „Continu tu; diavolul sta m-a epuizat!”

Syme plonja în bre cu acea bravad a improvizarii care îl cuprindea mereu când era speriat.

— Da, mie mi s-a întâmplat, spuse gr bit. Am avut norocul s intru-n vorb cu un detectiv care m-a luat, datorit p l riei, drept o persoan respectabil . Dorind s -mi confirm reputa ia de onorabilitate, l-am dus i l-am îmb tat cri la Savoy Sub puterea alcoolului, a devenit prietenos i mi-a relatat cu multe am nunte c , peste o zi sau dou , ei sper s -l aresteze pe marchiz în Fran a. A a c dac dumneata sau eu nu-i putem da de urm ...

Doctorul continua s zâmbeasc în cel mai prietenos mod, dar ochii s i ap ra i erau tot de nep truns. Profesorul îi semnal lui Syme c va relua expunere; reîncepu cu acela i calm elaborat:

— Syme a venit imediat la mine cu această informa ie... i iat -ne venit aici împreun pentru a vedea ce utilitate e ti dispus s -i dai. Mi se pare c e foarte urgent s ...

în tot acest timp, Syme îl privise întotdeauna pe doctor aproape la fel de atent ca doctorul pe profesor, dar fără să schițeze vreun zâmbet. Nervii celor doi tovarși de luptă aproape că plesneau sub încordarea polite și imuabile, când Syme se aplecă brusc în fața lui nepăsător pe marginea mesei. Mesajul pentru aliatul său era: „Am o întuielie.”

Profesorul, aproape fără să-l întreruie monologul, semnă că răspuns: „Renunță la ea.”

Syme îi telegrafic: „Este cât se poate de extraordinar!”

Celălalt răspunse: „Extraordinar pe naiba!”

Syme zise: „Sunt poet!”

Celălalt replică: „Ești un om mort!”

Syme se înroșise foarte tare până la rădăcina părului galben, iar ochii îi ardeau febril. Spusese că avea o întuielie, și întuielie ajunsese la un soi de certitudine delirantă. Reluând bătăutul simbolic în masă, Syme semnă: „Nici nu-ți dai seama cât de poetică e întuielie mea. Are acea particularitate subită pe care o simțim uneori la venirea primăverii.”

Studie apoi răspunse pe degetele prietenului său: „Du-te dracului!”

Profesorul reluă monologul exclusiv verbal adresat doctorului: „Ar trebui mai degrabă să spun, zise Syme cu degetele, că seamănă cu mirosul neapătat al mării, întâlnit și în inima pădurilor luxuriante.”

Tovarășul său nu catadicsisă replică: „Sau, pînă la Syme, este sigur precum pînă înflăcărată în rochia unei femei frumoase.”

Profesorul își continua discursul, dar în toată discuția, Syme hotărî să acționeze. Se aplecă peste masă și spuse cu o voce de neignorată:

— Dr Bull!

Capul neted și zâmbitor al doctorului nu se mișcă, dar cei doi ar fi putut jura că pe sub ochelarii fumurii, ochii aruncau săgeți către Syme.

— Dr Bull, spuse Syme cu o voce deosebit de clar și curtenitoare, vrei să-mi faci o mică favoare? Vrei să fii atât de amabil și să-ți scoți ochelarii?

Profesorul se răsuci pe scaun și-l fixă pe Syme cu un fel de furie înghețată, plin de uimire. Syme, ca un om care-și pusese viața în averea pe masă, se înclină cu o fațetă înflăcărată. Doctorul nu se mișcă.

Timp de câteva secunde se lăsă o liniște în care s-ar fi putut auzi cum cade un ac, întreruptă o singură dată de semnalul unui vas cu aburi departat, pe Tamisa. Dr. Bull se ridică încet, continuând să zâmbească și-și scoase ochelarii.

Syme se ridică brusc în picioare și făcu un pas înapoi, ca un profesor de chimie după o explozie reușită. Ochii săi erau precum stelele reci, pentru o clipă, nu reușea decât să arate cu degetul, nu să vorbească.

Profesorul se ridică și el în picioare, ignorând pretinsa paralizie. Se lăsă pe speteaza scaunului și se uită fix, plin de îndoială, la Bull, de parcă doctorul s-ar fi preschimbat în broască în fața ochilor săi. Într-adevăr, era o transformare uluitoare.

Cei doi detectivi văzură pe scaunul din față un tânăr cu înfruntări care cât se poate de copilăroasă, cu ochi ca prui foarte sinceri și veseli, cu figura deschisă, haine londoneze de funcționar public și un aer incontestabil de om obișnuit, deosebit de bun la suflet. Zâmbetul era același, dar ar fi putut să fie primul zâmbet al unui nou-născut.

— Tiamc sunt poet, își Syme cuprins de-un soi de extaz, tiamc întuiția mea e la fel de infailibilă ca a unui papă. Ochelarii sunt de vin! Numai ochelarii! Acei ochi negri înfiorători, toate celelalte

lucruri ale lui, s n tatea i înf i area vesel î f -
ceau s par un drac viu printre oameni mor i.

— Sigur c e o deosebire bizar , spuse profesorul cu voce tremur toare. Dar cât prive te proiectul doctorului Bull...

— La naiba cu proiectul, strig Syme, care- i ie-
ise din min i. Uit -te la el! Uit -te la fa a lui, la gu-
lerul lui, uit -te la ghetele lui blestamate! Mai crezi,
c tipu' sta e anarhist?

— Syme! strig cel lalt cu dezn dejde tem toare.

— P i... pentru Dumnezeu, spuse Syme. O s -mi
asum eu riscul! Dr Bull, sunt ofi er de poli ie. Asta
e legitima ia mea — i azvârli cartona ul albastru
pe mas .

Profesorul se temea c totul e pierdut; dar era
loial. î i scoase propria legitima ie oficial i o a e-
z lîng cea a prietenului s u. Cel de-al treilea b r-
bat izbucni în râs i, pentru prima oar în acea
diminea , îi auzir vocea.

— B ie i, m bucur nespus c a i venit a a de-
vreme, spuse cu dezinvoltur col reasc , putem
pleca în Fran a împreun . Da, fac parte din poli ie
cu arme i bagaje. i arunc spre ei legitima ia al-
bastr , de parc ar fi îndeplinit o formalitate.

Îndesându- i melonul pe cap i reluându- i
ochelarii de dr cu or, doctorul se-ndrept atât de
repede spre u , încât ceilal i îl urmar instinctiv.
Syme p rea pu in distrat, i-n timp ce trecea pe sub
cadrul u ii, lovi brusc bastonul de stâlpul de pia-
tr , ce r sun .

— Doamne Dumnezeule, strig el, dac totul e-n
ordine, la acel afurisit de Consiliu erau mai mul i
afurisi i de detectivi decât afurisi i de dinamitarzi!

— Am fi luptat u or, spuse Bull, eram patru con-
tra trei.

Profesorul cobora scările, dar vocea îi se auzi de jos.

— Nu, spuse vocea, nu eram patru contra trei — nu eram atât de norocoși. Eram patru contra Unu.

Cealalt coborâră scările în liniște.

Tânărul pe nume Bull, cu politețea-i inocentă caracteristică, insistă să meargă ultimul până când ajunser în stradă; dar acolo, propria-i robustețe îl făcu să se detașeze inconștient: o luă rapid înainte spre biroul de informații, vorbind cu cealaltă peste umăr.

— E plăcut să descoperi că ai prieteni, spuse. Eram pe jumătate mort de draci, fiind foarte singur. Aproape că mi-a fost zvârlit brațul în jurul lui Gogol ca să-l împrăzesc, ceea ce ar fi fost imprudent. Sper să nu mă disprețuiți pentru că am intrat în panică.

— Toți dracii din infern, spuse Syme, mi-au sporit panica! Dar cel mai rău drac ai fost tu, cu ochelarii tăi infernali.

Tânărul râse încântat.

— N-a fost o glumă? spuse el. O idee atât de simplă... Nu era a mea. N-am eu minte pentru așa ceva. În elegeri, am vrut să intru în serviciul de detectivi, mai ales în treaba cu dinamita. Pentru acel scop, voiau pe cineva care să arate ca un dinamitar; jurau cu toții pe flăcările iadului că n-aveau să fie niciodată ca un dinamitar. Spuneau că mersul meu era foarte respectabil, că, văzută din spate, arătam precum Constituția britanică. Ziceau că eram prea sănătos și prea optimist, prea demn de încredere și mândri; îmi dăduseră tot felul de nume la Scotland Yard. Îmi spuneau că, dacă aș fi fost un criminal, aș fi putut să-mi încerc norocul prinzând un om cinstit; dar cum aveam nenorocul

de-a fi un om cinstit, nu aveam nici cea mai mic
ans de a-i ajuta, de-a ar ta m car o dat ca un
criminal. În cele din urm am fost adus înaintea
unui tip în vârst care ocupa o pozi ie înalt în poli
ie i ai c rui umeri p reau s nu se sfâr easc
printr-un cap. To i ceilal i discutau f r oprire. Unul
a întrebat dac o barb stufoas mi-ar astupa zâm
betul pl cut; altul a spus c , dac mi-ar înnegri fa a,
a ar ta precum un anarhist negru; dar tipul la b -
trân a f cut o observa ie cât se poate de remarcabil .
„O pereche de ochelari fumurii va rezolva treaba”,
a spus cu convingere. „Privi i-l acum; arat ca un
func ionar angelic. Pune i-i o pereche de ochelari
fumurii, iar copiii vor ipa, v zându-l.” A a a i fost,
jur! Când ochii mei sunt acoperi i, toate, zâmbetul,
umerii largi i p rul scurt, fac din mine un dr cu
or perfect. V spun, a fost destul de simplu când
s-a f cut, la fel ca miracolele. Dar nu asta a fost par
tea cu adev rat miraculoas . A existat un fapt în
tr-adev r uluitor în toat afacerea, i înc m ia
ame eala când m gândesc la el.

— Care? întreb Syme.

— V spun imediat, r spuse b rbatul cu ochelari.
Grangurul sta din poli ie, cel care m-a m su
rat în a a fel, încât a tiut cum mi se vor potrivi
ochelarii cu p rul i ciorapii, jur pe Dumnezeu c
nu m-a v zut niciodat !

Ochii lui Syme sclipir brusc.

— Cum a a? întreb . Credeam c ai vorbit cu el.

— Am vorbit, spuse Bull senin, dar în întune
ric bezn , într-o înc pere ca o pivni cu c rbuni.
Vede i, n-a i fi b nuit niciodat ...

— N-a fi putut s -mi imaginez una ca asta,
spuse Syme grav.

— E chiar o noutate, spuse profesorul.

— În materie de practică, noul lor aliat era un vân-
tej de vânt. La biroul de informații întrebă, cu o con-
cizie de om de afaceri, despre trenurile spre Dover.
După ce află, îi dă însoțitorii într-un taxi și se in-
stala împreună cu ei într-un vagon de tren înain-
te ca cei doi să-i fi dat de fapt seama de mersul
rapid al lucrurilor. Se aflau pe ambarcațiunea spre
Calais înainte ca discuția să apuce să se desfășoare
fără fire.

— Aranjaseam, explică el, să iau prânzul în Fran-
ța; dar sunt încântat că am pe cineva care ia masa
cu mine. În elegia, a trebuit să trimit fiara, pe mar-
chiz, cu bomba la locul faptei, pentru că președintele
era cu ochii pe mine, deși numai Dumnezeu ține
în ce fel. Vă spun eu povestea într-o zi... Era de-a
dreptul sufocant. Ori de câte ori încercam să mă fo-
filez, îl vedeam pe președinte undeva, zâmbind din
bovinduul vreunui club sau salutându-mă cu plâ-
ria de pe platforma unui omnibuz. Ascultă, puteți
să spune ce vreți, tipul ăsta și-a vândut sufletul diavo-
lului; poate fi în orice locuri deodată.

— Prin urmare, în elegia l-ai trimis pe marchiz
înainte, spuse profesorul. De mult? Ajungem la
timp pentru a-l prinde?

— Da, răspunse noul ghid. Am planificat totul.
Când ajungem, el va fi la Calais.

— Dar după ce îl ajungem la Calais, întrebă pro-
fesorul, ce facem?

La această întrebare, fața doctorului Bull căzu
pentru prima oară. Se gândi puțin, apoi spuse:

— Teoretic, presupun, ar trebui să chemăm
poliția.

— Nu eu, spuse Syme. Teoretic... ar trebui mai
întâi să mă înec. Mi-am dat cuvântul de onoare
unui biet individ, un pesimist modern autentic, și
nu mă adresez poliției. Nu mă pricep la cazuistică,

dar nu pot să încalc cuvântul dat unui pesimist modern. E ca și cum și-ai încălca promisiunea fa de-un copil.

— Sunt în aceeași barcă, spuse profesorul. Am încercat să raportez poliției, și nu am putut din cauza unui jurământ stupid. Vedeți... ca actor eram un soi de dobitoc multilateral. Sperjurul sau trădărea este singura crimă pe care nu am comis-o. Dacă face-o, n-a mai fi conștient de diferența dintre bine și rău.

— Am trecut și eu prin toate astea, spuse dr Bull, și m-am hotărât. Am făcut o promisiune secretarului — îți iei la care zâmbește strâmb. Prietenii, bărbatul acesta este cel mai îngrozitor de nefericit înal speciei umane. Poate din cauza digestiei sau a conștiinței ei, sau a nervilor, sau a filozofiei despre Univers... Însă e blestemat, e în infern! Ei bine, nu pot să mă întorc împotriva unui asemenea om, nu pot să-l dobor. E ca și cum aș biciui un lepros. Poate sunt nebun, dar așa simt. Și... i-am pus capăt.

— Nu cred că ești nebun, spuse Syme. Și am căzut pe gânduri... pentru prima oară...

— Ei? spuse dr Bull.

— Când și-ai scos pentru prima oară ochelarii.

Dr Bull zâmbește puțin și merge de-a lungul punții, privind marea luminată de soare. Apoi o luă în sens invers, ciocnindu-și neglijent cu lăcăiele. Între cei trei bărbatși se lăsa o tăcere complice.

— Ei bine, spuse Syme, se pare că toți avem același tip de moralitate ori de imoralitate și-ar trebui să înfruntăm mai bine consecințele acestui fapt.

— Da, încuviință profesorul, ai dreptate; dar trebuie să ne grăbim, vedea Nasul Cenușiu și prindeți Franța.

— Din toată povestea asta, spuse Syme cu seriozitate, rezultatul celor trei suntem singuri pe planeta asta. Gogol s-a dus, Dumnezeu este undeva; probabil, predecesorul său a strigat ca pe-o muscă. În Consiliu suntem trei bărbați împotriva altor trei, ca românii care au apărut podul. De noi e mai rău, în primul rând pentru că ei pot să apeleze la organizația lor, iar noi nu putem face apel la a noastră, în cel de-al doilea rând pentru că ...

— Pentru că unul din ceilalți trei bărbați, spuse profesorul, nu este un om.

Syme aprobă dând din cap și răsucește cutia de clip sau două, după care spuse:

— Iată ce părere am eu. Trebuie să facem ceva ca să-l învinovățim pe marchiz la Calais până mâine la prânz. Am întors pe toate părțile peste douăzeci de planuri. Nu putem să-l denunțăm ca dinamitar; aici ne-am înțeles. Nu putem să facem să fie reținut pentru o acuzație banală, pentru că ar trebui să comprem: ne trebuie și ar presim și ceva. Nu putem să pretindem că-l reținem pentru chestiuni anarhiste: ar putea înghiți multe în această direcție, nu și ideea de a sta la Calais în timp ce arul trece teafăr prin Paris. Am putea încerca să-l răpim și să-l învinovățim la loc sigur chiar noi, dar este cunoscut aici. Are un alai de prieteni care-l escortează; e foarte puternic și curajos, iar evenimentul este dubios. Singurul lucru realizabil este să ne folosim de tot ce este în favoarea marchizului. Am de gând să profit de faptul că este un nobil foarte respectat, de faptul că are mulți prieteni și că se învârtete în cea mai distinsă societate.

— Despre ce dracu' vorbești? întrebă profesorul.

— Familia Syme este menționată prima dată, în secolul al paisprezecelea; legenda spune că un

Syme a c l rit în spatele lui Bruce la Bannockburn⁶.
Dup 1350, arborele genealogic este foarte clar.

— i-a ie it din min i, spuse doctora ul uitându-se fix.

— Blazonul nostru, continu Syme calm, este „fond argintiu, un galon în tinctur ro ie cu trei cruciuli e încruci ate pe scut”. Deviza difer .

Profesorul îl apuc energic de vest .

— Suntem chiar lâng rm, spuse. Ai r u de mare sau glume ti într-un loc impropriu?

— Comentariile mele sunt aproape jenant de practice, r spuse Syme f r s se gr beasc . i casa de St Eustache e foarte veche. Marchizul nu poate nega c e gentleman. Nu poate nega nici c eu sunt gentleman. i pentru a a eza chestiunea pozi iei mele sociale dincolo de orice dubiu, propun ca, la prima ocazie, s -i zbor p l ria. Dar iat , am ajuns în port... Coborâr pe rm sub un soare puternic, cuprin i de ame eal . Syme, care preluase conducerea, cum f cuse Bull în Londra, îi purt de-a lungul falezei pân la un grup de cafenele umbrite de verdea , a ezate cu fa a la mare. P ea falnic i- i leg na bastonul ca o spad . P rea c se-ndreapt spre cap -tul irului de cafenele, dar se opri brusc. Cu un gest energic le f cu semn s tac , ar tând cu un deget învelit în m nu spre masa de cafea de sub strea in de frunzi înflorit la care st tea marchizul de St Eustache, cu din ii sclipind în barba groa- s i neagr , cu fa a îndr znea i oache umbrit de o p l rie de pai galben -deschis, proiectat pe marea violet .

⁶ B t lia de la Bannockburn (1314), purtat între Robert Bruce (Robert I), regele Sco iei, i Edward al II-lea, regele Angliei, s-a încheiat cu victoria lui Bruce i a dus ulterior la independen a Sco iei (n. trad).

X

Duelul

Syme se a ez într-o cafenea împreun cu tova-
răii și; ochii și alba tri sclipeau precum ma-
rea strălucitoare de jos. Comandă o sticlă de vin de
Saumur cu o neliniște care-i stătea bine. Dintr-un
motiv anume, avea o veselie ciudată. Dispoziția lui
era nefiresc de bună, credea pe măsura că vinul de
Saumur se împuțina: după jumătate de oră, dis-
cursul său devenise un torent de vorbe fără în-
trerupere. Pretindea că stabilește planul discuției dintre el și
mortalul marchiz. Așchiat-o prostește cu creionul.
Aranjat precum un catehism tipărit, cu întrebări
și răspunsuri, era rostit cu o viteză extraordinară.

— Mă apropii de el înainte de a-i scoate p-
lăria, mi-o scot eu pe-a mea. Spune: „Marchizul de
Saint Eustache, bună nuiesc.” El spune: „Faimosul
domn Syme, presupun.” El zice, în cea mai încântă-
toare franceză: „Ce mai faceți?” Eu răspund, cu
cel mai încântător accent Cockney: „Ei, ca un
Syme.”

— Ia mai taci din gură, spuse bărbatul cu ochelari.
Adună-te și zvârle peticulă la de hârtie! Ce-ai
de gând să faci de fapt?

— Era un catehism minunat, spuse Syme pate-
tic. Lăsa-i-mă să-ți citesc. Are doar patruzeci și
trei de întrebări și răspunsuri, unele răspunsuri ale

marchizului sunt grozav de spirituale. îmi place să fiu onest cu dușmanul meu.

— La ce folosesc toate astea? întrebă dr Bull exasperat.

— Duc la provocarea mea, nu vă dați seama? spuse Syme râdînd. După cel de-al treizeci și nouălea rîspuns al marchizului, care sună ...

— i-a trecut din întâmplare prin cap, întrebă profesorul cu o simplitate bine chibzuită, că marchizul ar putea să nu rostească toate cele patruzeci și trei de lucruri pe care le-ai scris pentru el? În acel caz, presupun, epigramele tale ar putea să pară cam forate.

Syme lovi masa cu o față radioasă.

— Păi... e cât se poate de adevărat, spuse, nu m-am gândit niciodată la asta. Doamnă, ai o minte ieșită din comun. O să ajungi celebră.

— Ești beatăcri, spuse doctorul.

— Mai ră mâne, continuă Syme imperturbabil, să adopt altă metodă de a sparge gheața (dacă pot spune asta) între mine și bărbatul pe care doresc să-lucid. De vreme ce firul discuției nu poate fi prevăzut doar de una din părți (cum ar fi arătat cu o asemenea perspicacitate tainică), presupun că singurul lucru de făcut este ca, pe cât posibil, una din părți să poarte întregul dialog singură. Așa voi face, jur! Se ridică pe neașteptate în picioare, cu părul galben fluturat de briza ușoară.

Într-o *café chantant* ascunsă undeva printre copaci se auzea o orchestră; iar o femeie se opri din cântat, în capul înfierbântat al lui Syme, sunetul strident al fanfarei pară uruitul și zgomotul flănetei din Leicester Square, pe melodia careia înfruntase cândva moartea. Privi spre masa la care stătea marchizul. Bărbatul avea doi însoțitori, doi francezi

solemni, în redingote și cu jobene — unul dintre ei decorat cu rozeta roșie a Legiunii de Onoare —, evident, oameni cu poziție socială solidă. Lângă aceste inute negre și cilindrice, marchizul, cu părul lăptos și haine ușoare de prim var, pare boem, chiar primitiv. Dar era marchiz. S-ar fi putut spune că era rege, cu eleganța sa de animal, cu ochii disprețuitori și capul mândru, ridicat pe fundalul mării purpurii. Nu era nicidecum un rege creștin, era mai degrabă un despot oacheș, jumătate grec, jumătate asiatic, care, pe când sclavia pare în firea lucrurilor, își privea de sus galera și sclavii care gemeau pe Mediterana. Chiar așa, se gândi Syme, s-ar fi conturat fața arsă de soare a unui asemenea tiran pe fundalul mării și albastrului azur.

— Ai de gând să ieși cuvântul la întrunire? întrebă profesorul iritat, văzând că Syme stătea în picioare fără să se clintească.

Syme își goli ultimul pahar de spumos.

— Da, am, spuse arătând spre marchiz și spre însoțitorii săi. La acea întrunire. Acea întrunire îmi displace. Am de gând să trag de nasul mare, urât și ca de mahon al acelei întruniri.

Străbătu distanța repede, nu fără o oarecare oboseală. Văzându-l, marchizul își arcui sprâncenele negre asiriene cu surprindere, dar zâmbi politicos.

— Dumneata ești domnul Syme, presupun, spuse.

Syme se înclină.

— Iar dumneata ești marchizul de Saint Eustache, spuse Syme grațios. Dă-mi voie să te trag de nas.

Se aplecă să-o facă, dar marchizul se trase repede înapoi, răsurnându-și scaunul. Cei doi bărbăți cu jobene îl apucară pe Syme de umeri.

— Acest om m-a insultat, spuse Syme, gesticulând justificativ.

— V-a insultat? strigă domnul cu rozet roșu. Când?

— Ei, chiar acum. Mi-a insultat mama.

— V-a insultat mama! exclamă domnul neîncrezător.

— Ei, în orice caz, spuse Syme cedând, mi-a insultat m-ta.

— Cum a putut marchizul să vă insulte m-ta chiar acum, spuse al doilea domn cu uimire legitimă. A stat tot timpul aici.

— Ah, a-a-a spus, zise Syme întunecat.

— N-am spus nimic, zise marchizul, am spus numai ceva despre orchestră. Am spus doar că-mi place Wagner când este bine cântat.

— A fost o aluzie la familia mea, spuse Syme ferm. M-ta mea cânta prost Wagner. E un subiect dureros. Suntem mereu insultați pentru asta.

— Pare că se poate de ciudat, spuse domnul *décoré*, privind cu un aer de îndoială spre marchiz.

— Ei, vă asigur, spuse Syme serios, toată conversația voastră a fost pur și simplu împănată cu aluzii sinistre la slăbiciunile m-tii mele.

— Asta e o prostie! spuse al doilea domn. În ce mă privește, n-am spus nimic timp de jumătate de oră — doar că mi-a plăcut cum cântă fata aceea cu păr negru.

— Ei, iar începeți, spuse Syme indignat. M-ta mea avea păr roșu.

— Mi se pare, spuse cel lalt, că pur și simplu căutați un pretext pentru a-l insulta pe marchiz.

— Pe legea mea! spuse Syme uitându-se-n jur și apoi la el. Ce băiat de tept eți dumneata!

Marchizul se ridică cu ochi strălucitori, ca de tigru.

— Caut să se certe cu mine! strig el. Caut să se lupte cu mine! Pe Dumnezeu meu! Nu a existat nici un om care să fie nevoit să caute mult. Probabil că acești domni mă vor reprezenta. Mai sunt patru ore de lumină. Ne batem chiar astăzi seară.

Syme se înclină cu o grație desvârșită.

— Marchize, spuse el, fapta e demnă de faimă și sângele dumitale. Dă-mi voie să mă consult o clipă cu domniile în mâinile cărora mă voi încredința.

Fără să se aștepte să revină lângă tovarășii săi. Aceștia, care urmăriseră asaltul stimulat de amănunțit și ascultaseră explicațiile nătange, au fost foarte surprinși de cum arăta: după ce se întorsese la ei era trează de-a binelea, puștin palidă și vorbea aproape în șoaptă, puțin timida, dar la obiect.

— Am făcut-o, spuse răgușit. Am fixat lupta cu fiara. Ascultă-mă cu atenție. Nu avem timp de parlamentari. Voi sunteți martorii mei, totul trebuie să pornească de la voi. Trebuie să insistă, să insiste în mod absolut ca duelul să aibă loc mâine după ora apte, să-mi dați astfel prilejul de a-l împiedica să prindă trenul de 7:45 spre Paris. Dacă-l pierde, ratează crima. Nu poate refuza să vă întâlnească într-un interval de timp atât de mic. Iată ce va face. Va alege un loc pe lângă o gară mică, de unde poate lua trenul. E un spadasin foarte bun și se bizuie pe faptul că mă va omorî în timp util ca să-l prindă. Dar și eu sunt un scrimer dibaci; în orice caz, cred că-l pot învingea până pierde trenul. Poate că mă va omorî după aceea pentru a-mi consolida inima. Înseamnă că? Foarte bine. Atunci permite-mi să vă prezint unor fermecători prieteni de-ai mei. Sînt conduse repede de-a lungul falezei și îi prezent

martorilor marchizului, pronunând două nume foarte aristocrate de care nu auziseră.

Syme avea crize ciudate de bunăsimț, care altminteri nu-i stăteau în fire. Erau (cum spunea despre impulsul privitor la ochelari) intuiții poetice care se ridicau uneori la înălțimea unei profeții.

De data asta calculase corect tactica adversarului. Când marchizul a fost informat de martorii săi că Syme nu putea să lupte decât dimineața, trebuia să-i fi dat perfect de bine seama că între el și aruncatul bombei în capitală apăruese brusc un obstacol. Evident, nu putea explica această supoziție prietenilor, așa că a ales soluția prevăzută de Syme. Îi convinse martorii să se instaleze pe o pajiște mică aproape de calea ferată și se bizui pe fatalitatea primei ciocniri.

Când coborî, foarte calm, pe câmpul de onoare, nimeni nu-i putea închipui că era cât de cât neliniștit în privința lui Martoriei: îi învâlnă mâinile în buzunare, pe lăptăria de paie era lăptărit pe ceaf, iar chipul său frumos se profila cinic în soare. Unui străin îi s-ar fi părut ciudat că în alaiul său apărușeră, pe lângă martorii care duceau cutia cu săbii, doi servitori care cărau un geamantan și un coș cu gustări.

Dei ora era matinală, soarele învâlnă totul în căldură; Syme era oarecum surprins să vadă atâtea flori de primăvară strălucind ca argintul și aurul în iarba înaltă în care toți cei prezenți se afundau aproape până la genunchi.

Cu excepția marchizului, toți bărbarii erau în redingote sumbre și solemne, cu jobene negre; doctora ul mai ales, cu ochelarii săi negri, arăta precum un antreprenor de pompe funebre dintr-o țară. Syme resimțea contrastul comic dintre această paradă de straie de înmormântare și pajiștea bogată și scânteie.

teietoare pe care, pretutindeni, cre-teau flori s-lbati-ce, într-adev-r, contrastul comic dintre florile galbene și pl-riile negre era doar simbolul contras-tului tragic dintre florile galbene și funesta poveste, în dreapta lui se întindea o p-durice; mai încolo, în stânga lui, se afla curba mare a liniei de cale fera-t , pe care o p-zea de marchiz, fiind scopul și mijlo-cul de sc-pare ale acestuia. În fa-a lui, dincolo de grupul negru al adversarilor, Syme vedea, ca un nor irizat, o tuf-mic de migdal înflorit , conturat pe linia abia perceptibil -a m-rii.

Membrul Legiunii de Onoare, al c-rui nume, se pare, era colonelul Ducroix, se apropie de profesor și de dr Bull -i, cu deosebit -polite-e, suger -ca lup-ta s-se încheie odat -cu prima ran -mai grav .

Dar dr Bull, instruit atent de Syme asupra ace-s-tui element al tacticii, insist -cu mult -demnitate, într-o francez -cât se poate de precar , c-duelul trebuie s-continue pân -când unul dintre comba-tan-i este scos din lupt . Syme hot -râse s-nu-l scoa-t -din lupt -pe marchiz, dar s-l împiedice s-l scoat -pe el din lupt -timp de cel pu-in dou-zeci de minute. Dup -dou-zeci de minute, trenul de Pa-ris urma s-treac -de ei.

— Unui b-rbat cu dib -cia și vitejia bine cunos-cute ale lui Monsieur de Saint Eustache, spuse pro-fesorul solemn, îi este indiferent metoda adoptat , iar cel pe care-l reprezent -mare motive întemeia-te de a pretinde o confruntare de durat , motive subtile care m-împiedic -s-fiu explicit, dar despre a-c-ror natur -dreapt -și onorabil -pot s-...

— *Peste!* îl întrerupse din spate marchizul, al c-rui chip se întunecase brusc, s-termin -m-cu vor-b-ria și începem — i-retez -cu bastonul capul unei flori înalte.

Syme îi înlesea nerbdarea nepoliticoasă și privi instinctiv peste umăr, pentru a vedea dacă se zărește trenul. Nu se zărea fum la orizont.

Colonelul Ducroix îngenunche și descuie cutia, scoțând o pereche de sabii identice, care prinser lumina soarelui și se transformă în două dăre albe de foc. Oferi una marchizului, care o apucă și se formalizează, și alta lui Syme, care o luă, o îndoi și o balansa, trăgând de timp cât îi permitea demnitatea. Colonelul scoase altă pereche de sabii, luă una pentru el, i-o oferi pe cealaltă doctorului Bull și începu să plaseze oamenii.

Ambii combatanți își aruncară hainele și vestele și stăteau cu sabia în mână. Martorii, de-o parte și de alta a liniei de luptă, erau tot cu sabiile trase, dar sumbri, în redingotele și cu plămășiile lor negre. Dueli tăii se salutară. Colonelul spuse încet: „La atac!”, iar cele două lame se atinseră și zbârâiră.

Când vibraia o elurilor înclătate trecu în brațul lui Syme, toate temerile fantasmagorice care fuseser subiectul acestei întâmplări se risipiră precum visele omului care se trezește în pat. Ii le aminti clar și ordonat, ca simple amigiri nervoase: frica de profesor fusese teama de accidente tiranice ale comarului, iar frica de doctor, teama de vidul sufocant al tăii ei. Prima era vechea teamă că orice miracol este oricând posibil, iar a doua, frica modernă, mai disperată, că nici un miracol nu este nicicând posibil. Înlesea că aceste temeri erau închipuiri, deoarece acum trecea prin frica de moarte, cu bunul ei simț grobian și nemilos. Se simțea precum cel care a visat toată noaptea că se prăbușește în prăpăstii și se trezește dimineața că urmează să fie spânzurat. De îndată ce lumina soarelui se scurse pe anoul lamei aparent scurtate a vrăjmașului său,

de îndată ce simi cele două limbi de o el atingându-se și vibrând ca două obiecte însoțite, tiu că du-mănușu era un luptător extraordinar și că, probabil, îi sunase ceasul.

Simi că întreg pământul din jur și iarba de sub picioare au o valoare uimitoare, strălucitoare; simi dragostea de viață a tuturor lucrurilor vii. Îmi imagina că aude iarba cum crește; îmi imagina cum, în timp ce stătea acolo, răsar flori noi care îmi desfăceau bobocii pe pajițe — flori roșii ca sângele, flori aurii și albastre —, să văd spectacolul mare al primăverii. În orice clipă ochii se abateau pentru o clipă de la ochii calmi, fierici și hipnotici ai marchizului, de deasupra de tufa de migdal profilându-se pe linia orizontului. Avea sentimentul că dacă, printr-un miracol, scapă cu viață, este dispus să stea pe vecie în fața acelui migdal, fără să-i dorască nimic altceva pe lume.

Pe când pământul, cerul și tot restul aveau frumusețea vie a lucrului pierdut, cealaltă jumătate a minții sale era limpede ca sticla: parașabia du-mănușu cu precizia mecanismului de ceasornic, fapt de care nu s-ar fi crezut în stare. Într-un rând, parașabia inamicului îi atinse încheietura mâinii, lăsând o dâră subțire de sânge, dar faptul a trecut neobservat sau a fost tacit ignorat. Din când în când *para*, iar o dată sau de două ori îi închipui că nimerește din plin, dar cum nu vedea sânge pe lamă sau pe cămașă, presupunea că a dat greș. A urmat o pauză și o schimbare.

Cu riscul de a pierde tot, marchizul, tăcut, începu să se uite fix și aruncă o privire fulgerătoare peste umăr, în dreapta, spre înapoi. Se întoarse către Syme cu o față de monstru și începu să lupte de parcă avea douăzeci de arme. Atacul a fost atât de rapid

i de furibund, încât sabia str lucitoare p rea o ploaie de s ge i sclipitoare. Syme nu avea cum s vad calea ferat , dar nici nu sim ea nevoia. Ghici motivul nebuliei subite a marchizului: se z rea trenul de Paris.

Energia morbid a marchizului întrecu m sura. De dou ori, parând, Syme proiect sabia rivalului mult în afara perimetrului luptei; a treia oar , *ripo-
ta* a fost atât de rapid , încât lovitura nu mai l sa nici un dubiu. Sabia lui Syme se îndoii sub greutatea marchizului, pe care îl str punse. Syme era la fel de sigur c i-a înfipt sabia în du man precum gr dinarul care- i înfige cazmaua în p mânt. Dar când marchizul, lovit, s ri înapoi f r s se clatine, Syme se uit ca un idiot la t i ul propriei s bii: pe lam nu era nici o pic tur de sânge.

Urm un moment de t cere greu de suportat, dup care Syme se repezi furios asupra celuilalt, cuprins de o curiozitate aprins . Marchizul era probabil, în general, un scrimer mai bun decât el, cum presupusese la început, dar în acel moment p rea uluit i în dezavantaj. Lupta înnebunit, chiar slab, uitându-se mereu spre linia de cale ferat , de parc s-ar fi temut mai mult de tren decât de t i ul de o el. Pe de alt parte, Syme lupta aprig, dar prudent, cu furie ra ional , ner bd tor s dezlege enigma s biei nep tate de sânge. În acest scop, viz mai pu in trupul marchizului i mai mult gâtul i capul. Dup un minut i jum tate sim i c vârful s biei într în gâtul omului, sub falc . Îi scoase curat. Pe jum tate nebun, împunse din nou i f cu ceea ce-ar fi trebuit s fie o cicatrice însângerat pe obrazul marchizului. Dar nu se vedea nici o cicatrice.

Pentru o clip , cerul lui Syme se înnegri din nou de saime supranaturale. Cu siguran , b rbatul

era vrjit. Dar această nouă teamă imaterială era mai îngrozitoare decât rătăcirile de situație simbolizate de paralizantul care-l urmărise. Profesorul era doar un drac cu orbi; acest bărbat era dracul gol, poate chiar Diavolul! În orice caz, un lucru era sigur: o sabie omenească se înfipse de trei ori în marchiz și nu lăsase nici o urmă. Când îi trecu prin minte gândul se încorda, și tot ce era bun în el cântă în vâzduhul aia cum uieră printre copaci un vânt puternic. Se gândi la toate lucrurile omenești din povestea lui — la felinările chinezești din Saffron Park, la pârul roșu al fetei din grădina, la marinarii de treabă de lângă doc, care se îmbătau cu bere, la camarazii loiali care-i stăteau alături. Poate că fusese ales apărătorul tuturor acestor cauze nealterate și binefătoare pentru a se putea duela cu dușmanul întregii Creații. „La urma urmelor”, îi spusese, „sunt mai mult decât un diavol: sunt un om. Face singurul lucru pe care însuși Satana nu-l poate face: să mor.” Când cuvântul îi trecu prin minte, auzi sirena slabă și depărtată care, în curând, avea să fie uieratul trenului de Paris.

Se aruncă din nou în luptă cu o uierătură supranaturală, ca un musulman care râvnește paradisul. Pe măsură ce trenul se apropia, îi imagină parizienii împodobind arcadele cu flori; se auză zgomotului crescând în gloriei mării republicane care poartă o apăsătoare de infern. Gândurile sale se înălțau odată cu uieratul crescând al trenului, care se termină oarecum seme într-un fluierat lung și strident. Trenul se opri.

Spre uimirea tuturor, marchizul sări brusc în spate, departe de sabia rivalului, și-i aruncă sabia. Saltul a fost admirabil, dar nu într-atât, ca și cu o clipă mai devreme, Syme înfipse sabia în coapsa celuilalt.

— Stop! spuse marchizul cu o voce care impunea ascultare de moment. Vreau să spun ceva.

— Despre ce este vorba? întreb colonelul Ducroix, privindu-l fix. Oare jocul a fost neloial?

— Pe undeva a fost un joc neloial, spuse dr Bull, care era cam palid. Omul nostru l-a rnit pe marchiz de cel pu în patru ori... și marchizul e neatins.

Marchizul ridic mâna cu aerul ciudat al omului care și-a pierdut rbdarea.

— Vrog, lsa și-mș vorbesc, spuse. E destul de important. Domnule Syme, continu întorcându-se spre adversarul său, luptăm azi, dacă-mi amintesc bine, pentru că v-a și exprimat dorința (care mi s-a părut irațional) de a mă trage de nas. Vre și să fi și amabil și să mă trage și de nas în clipa asta... și cât se poate de repede? Trebuie să prind un tren.

— Protestez, e mai mult decât neregularitar, spuse dr Bull indignat.

— E desigur un lucru fără precedent, spuse colonelul Ducroix, uitându-se cu regret la cel pe care-l reprezenta. Cred că se cunoaște un caz (căpitanul Bellegarde și baronul Zumpt) în care armele au fost schimbate în mijlocul întâlnirii la cererea unuia dintre combatanți. Dar nasul nu prea poate fi considerat o armă ...

— Vre și sau nu să mă trage și de nas? spuse marchizul exasperat. Hotărâți-vă odată, domnule Syme! A și dorit să-o face și; face și-o! Nici nu vă închipui și cât este de important pentru mine. Nu fi și egoist! Trage și-mă imediat de nas, vrog! Se înclină ușor înainte, abordând un zâmbet seducător. Gâfâind și gemând, trenul de Paris se opri în gara mică din spatele dealului învecinat.

Syme avu sentimentul pe care-l încercase nu o dat în tipul acestor aventuri: senza ia c un talaz oribil i sublim, urcat pân la cer, se rostogolea chiar atunci peste el. Intrând într-o lume pe care o în elegea pe jum tate, f cu doi pa i înainte i apuc nasul roman al acestui nobil remarcabil. Trase tare i r mase cu nasul în mân .

St tu câteva secunde solemn i proste te cu „trompa” de carton între degete, uitându-se la ea în timp ce soarele, norii i dealurile împ durite priveau de sus scena ridicol .

Marchizul rupse t cerea cu o voce puternic i vesel .

— Dac cineva are nevoie de sprânceana mea stâng , spuse el, poate s-o ia. Colonele Ducroix, v rog s primi i sprânceana mea stâng ! E un lucru ce poate fi oricând folositor. î i smulse grav una din sprâncenele negre asiriene i, odat cu ea, jum tate din fruntea smead ; o oferi politicos colonelului, care se înro ise i st tea mut de furie.

— Dac a fi tiut, spuse el bolborosind, c reprezint un la care se capitoneaz când lupt ...

— Ei, tiu, tiu! spuse marchizul, aruncând nep s tor, pe jos, diverse p r i din el. Face i o gre eal ; dar acum nu pot s v dau explica ii. V spun doar c trenul a intrat în gar !

— Da, spuse dr Bull îndârjit; trenul va ie i din gar . Va ie i f r dumneata. tim foarte bine ce ti- c lo ie...

Misteriosul marchiz ridic mâinile cu un gest disperat. în soare st tea o sperietoare ciudat , cu jum tate din vechea fa jupuit , iar cu cealalt jum tate sfidând i rânjind de dedesubt.

— Vrei s înnebunesc? strig el. Trenul...

— Nu te apropia de tren, spuse Syme cu hot -
râre, strângând sabia.

Figura s lbatic se întoarse spre Syme, p rând
c - i adun for ele pentru un efort sublim înainte
de a vorbi.

— Ascult prostovanule, afurisit m rginit, în-
curc -lume turbat, descreierat, uitat de Dumnezeu,
ramolitule, imbecil blestemat! zise dintr-o suflare.
Ascult neghiobule, gulie rozalie i b laie! Ascult ...

— Nu te apropia de acest tren, repet Syme.

— Pe fl c rile iadului, r cni cel lalt, de ce s vreau
s m apropii de tren?

— tim totul, spuse profesorul încruntat. Te duci
la Paris ca s arunci o bomb .

— M duc la Ierihon s pun un irmologhion!
ip cel lalt, tr gând de propriul p r, care se dez-
lipi imediat. Sunte i cu to ii ramoli i, chiar nu v
da i seama ce-i cu mine? Chiar credea i c vreau s
prind trenul la? Pe lâng mine pot s treac dou -
zeci de trenuri de Paris. Dracu' s ia trenurile de
Paris!

— Atunci ce grij aveai? începu profesorul.

— Ce grij aveam? Grija mea nu era s prind
trenul; grija mea era dac m prinde trenul; iar
acum, jur pe Dumnezeu, m-a prins!

— Regret c trebuie s te informez, spuse Syme
jenat, c remarcile dumitale nu-mi spun nimic. Poa-
te c dac i-ai da la o parte restul frun ii i unele
por iuni de b rbie, în elesul lor s-ar clarifica. Lu-
ciditatea min ii se dobânde te în multe feluri. Ce
înseamn când zici c te-a prins trenul? Poate ima-
gina ia mea e literar , dar pe undeva simt c ar tre-
bui s însemne ceva.

— înseamn totul, spuse cel lalt, înseamn sfâr-
itul. Duminic ne are acum în c u ul palmei.

— Pe noi! repet profesorul, stupefiat. Ce vrei să spui prin „ne”?

— Poli ia, desigur! spuse marchizul i- i smulse scalpul i jum tate din fa .

Ie i la iveal un cap blond bine periat, cu p r moale, tipic pentru corpul poli ienesc englez; îns fa a lui era teribil de palid .

— Sunt inspectorul Ratcliffe! spuse cu un fel de grab care se învecina cu severitatea. Numele meu este destul de cunoscut în poli ie; îmi dau foarte bine seama c face i parte din poli ie. Dacă ave i vreun dubiu asupra pozi iei mele, am o legitima ie. Se preg ti s scoat cartona ul albastru din buzunar.

Profesorul f cu un gest obosit.

— Oh, nu ne-o ar ta, spuse el plictisit. Avem suficiente cât s marc m o pist de cros.

Ca mul i dintre cei care par vulgari i plini de via , omule ul pe nume Bull avea elanuri de bun-sim . De data asta în orice caz, salv situa ia. În mijlocul acelei metamorfoze uluitoare, f cu câ i-va pa i în fa cu toat seriozitatea i responsabilitatea martorului investit i se adres celor doi martori ai marchizului:

— Domnilor, v dator m scuze serioase, dar v asigur c n-a i fost victimele unei glume atât de josnice pe cât v imagina i — sau, desigur, nu ale unui lucru nedemn de un om de onoare. Nu v-a i pierdut vremea; a i dat o mân de ajutor la salvarea lumii. Nu suntem bufoni, suntem ni te oameni foarte disperai care lupt cu o conspira ie uria . O societate secret de anarhi ti ne vâneaz ca pe ni te iepuri; nu sunt genul de nebuni neferici i care arunc pe ici, pe colo câte-o bomb , împin i de foame

sau de filozofia german , ci o biseric bogat , puternic i fanatic , o biseric a pesimismului r s ritean pentru care a distruge umanitatea ca pe o vermin trece drept lucru sfânt. Cât de asiduu ne vâneaz v pute i da seama din faptul c suntem nevoi i s ne deghiz m — lucru pentru care-mi cer scuze — i s recurgem la feste precum cea pe care a i suportat-o.

Martorul mai tân r al marchizului, un b rbat scund cu musta neagr , se înclin politicos i spune:

— Bineîn eles, accept scuzele. La rândul dumneavoastr , sper s m ierta i dac refuz s iau parte în continuare la necazurile dumneavoastr . Permite i-mi s m retrag! Spectacolul dat de o cuno tin , de un distins concitadin care „se face” buc i sub cerul liber nu e un lucru obi nuit, i una peste alta, pentru azi mi-a ajuns. Domnule colonel Ducroix, nu vreau s v influen ez în nici un fel, dar dac sim i i ca mine, i anume c societatea în care ne afl m nu e prea normal , eu am de gând s m -ntorc în ora chiar acum.

Colonelul Ducroix se mi c mecanic, apoi trase brusc de musta a sa alb i se dezl nui:

— Nu, jur! Nu fac a a ceva! Dac ace ti domni au într-adev r necazuri cu o band de sabotori atât de josnici, îi voi sprijini pân la cap t. Am luptat pentru Fran a, mi-ar fi greu s nu lupt pentru civiliza ie.

Dr Bull î i scoase p l ria i o flutur , ova ionând ca la o întrunire public .

— Nu face prea mult zarv , spuse inspectorul Ratcliffe, Duminic te-ar putea auzi.

— Duminic ! strig Bull i sc p p l ria.

— Da, replic Ratcliffe, ar putea fi printre ei.

— Printre cine? întreb Syme.

— Printre cei care-au coborât din tren, spuse cel alt.

— Ce spui pare nebunie curată, începu Syme. De ce, în fond... Dar Dumnezeule, strigă brusc, ca un om care vede o explozie la distanță, pentru Dumnezeu! Dacă e adevărat, tot grupul nostru de pe cotoiți prezenta la Consiliul Anarhiștilor era împotriva anarhiei! Fiecare individ în parte era un detectiv, cu excepția președintelui și a secretarului său personal. Ce poate să însemne asta?

— Să însemne? spuse noul polișt cu o vehemență incredibilă. Înseamnă că suntem morți! Nu-l cunoașteți pe Dumnic? Nu știți că glumele sale sunt întotdeauna atât de grave și de simple, încât nu i-ar trece nimic nădărijnic prin cap? Vă puteți gândi la ceva mai tipic pentru Dumnic decât să-l pună toți dușmanii puternici în Consiliul Suprem, pentru că apoi să aibă grijă să nu mai fie suprem? Vă spun, a căzut încrederea tuturor, a pus stăpânire pe toate liniile de telegraf, controlează toate liniile de cale ferată, dar mai ales cea de cale ferată! Și ar tăcu cu un deget tremurător spre gară mică în marginea. Întreaga mișcare care a fost controlată de el; jumătate de lume era gata să se ridice pentru el. Existau doar cinci oameni care, probabil, i s-ar fi împotrivit... și diavolul bătrân i-a pus în Consiliul Suprem, ca să-l piardă timpul supraveghându-se reciproc. Proști cum suntem, ne-a programat toate prostiile. Dumnic era profesorul îl va urmări pe Syme prin Londra și Syme se va bate cu mine în Franța. Combina mase mari de capitală și pune stăpânire pe liniile telegrafice importante, în timp ce proștii de noi ne urmărăm unii pe alții ca o ceată de copii buimaci care se joacă de-a baba-oarba.

— i? întreb Syme cu oarecare fermitate.

— i, r spuse cel lalt cu subit senin tate, ne-a g sit jucându-ne de-a baba-oarba, ast zi, pe-un câmp de-o mare frumuse e i de-o extrem singu- r tate. Probabil c a luat în st pânire lumea; îi mai r mâne s ia în st pânire acest câmp i pe to i n - t r ii de pe el. Iar dac vre i cu tot dinadinsul s ti i care era obiec ia mea fa de sosirea trenului, v spun. Obiec ia mea era c Duminic sau secretarul lui a coborât în acest moment din el.

Syme scoase un ip t involuntar, i to i î i întoar- ser ochii spre gara îndep rtat . Era cât se poate de adev rat: o mul ime considerabil de oameni p rea c se deplaseaz în direc ia lor, dar se aflau la o distan prea mare pentru a fi deosebi i unul de altul.

— Fostul marchiz de Saint Eustache avea un obi- cei, spuse noul poli ist sco ând la iveal o valiz de piele; avea în permanen la el un binoclu de tea- tru. Fie pre edintele, fie secretarul vine dup noi cu acea mul ime. Ne-au prins într-un loc pl cut i lini tit, unde nu putem fi ispiti i s ne înc lc mju- r mintele chemând poli ia. Dr Bull, presupun c vei vedea mai bine cu acest binoclu decât cu ochelarii t i deosebit de decorativi.

Întinse binoclu de câmp doctorului, care î i scoa- se imediat ochelarii i duse instrumentul la ochi.

— Nu poate fi atât de r u pe cât spui, zise profesorul cam zdruncinat. Sigur, vin în num r mare, dar ar putea fi turi ti obi nui i.

— Oare turi tii obi nui i, întreb Bull cu bino- clul la ochi, poart m ti negre care le acoper ju- m tate din fa ?

Syme aproape c -i smulse binoclu din mân i se uit prin el. Majoritatea celor din mul imea care

înainta ar tau într-adev r cât se poate de obi nuit,
dar era foarte adev rat c doi sau trei dintre lideri
purtau m ti negre pân aproape de gur . Deghi-
zarea pare des vâ rit în special de la o asemenea
distan , iar lui Syme îi era imposibil s disting
ceva din f lcile i b rbiile rase ale b rba ilor care
discutau în fa . îns când vorbeau, zâmbeau cu
to ii, iar unul dintre ei zâmbea numai într-o parte.

XI

Criminalii urm resc poli ia

Syme î i scoase binoclul cu o u urare abia perceptibil .

— Pre edintele nu se afl în nici un caz printre ei, spuse i- i terse fruntea.

— Dar, evident, se v d la orizont, spuse colonelul tulburat, clipind i pe jum tate revenit dup explica ia gr bit , de i politicoas , dat de Bull.

i-ai putea recunoa te pre edintele printre to i oamenii aceia?

— Oare a putea recunoa te un elefant alb printre to i oamenii aceia? r spuse Syme oarecum iritat. Cum bine spune i, se v d la orizont; dar dac ar merge cu ei... pentru Dumnezeu! Cred c s-ar zgâl âi p mântul.

Dup o scurt pauz , b rbatul cel nou pe nume Ratcliffe spuse cu fermitate sumbr :

— Sigur, pre edintele nu se afl printre ei. Mi-a dori, pe constela ia Gemenii, s fie cu ei! Mult mai probabil, pre edintele, în triumf, se plimb c lare prin Paris sau st pe ruinele Catedralei St Paul.

— E absurd! spuse Syme. E posibil s se fi întâmplat ceva în lipsa noastr , doar nu a putut cuceri lumea atât de repede. E foarte adev rat, ad ug încruntându-se suspicios în direc ia întinderilor de p mânt care-i desp r eau de gara cea mic , e cu si-

guran adevărat cînd direcția noastră pare să vină o mare de oameni, dar ei nu reprezintă întreaga armată pe care și-o imaginați.

— O, nu, spuse noul detectiv disprețuitor. Ei nu reprezintă o forță foarte importantă. Dă-mi voie să-ți spun deschis că sunt calculați potrivit valorii noastre. Bine, noi nu prea contăm în universul lui Dumnezeu. El a pus stăpînire pe toate telegramele și pe stațiile de telegraf. Uciderea Consiliului Suprem este pentru el o chestiune banală, este ca o carte poștală: poate fi lăsată pe seama secretarului particular. Și scuipe pe iarba.

Se întoarse spre ceilalți și zise cu oarecare austeritate:

— Sunt multe de spus despre moarte, dar dacă cineva preferă alternativa ei, îi recomand să meargă în război.

Cu aceste cuvinte, își întoarse spatele lat și porni cu pași mari, energici și tăcuți, spre pădure. Ceilalți aruncară o privire peste umăr și văzură că norul întunecat de oameni se deplasase de gară și se deplasa disciplinat și misterios pe câmp. Văzură, chiar cu ochiul liber, punctele negre de pe fețele celor din față, care le delimitau membrele. Se întoarseră și urmăriră conducătorul, care intrase de-acum în pădure și dispăruse printre copacii scînteietori.

Soarele de pe iarba era uscat și fierbinte. Intrînd în pădure, simțiră că pe-un ochi coarea umbrei, precum scufundătorii care plonjează într-un eleșteu întunecat. În toată pădurea, lumina soarelui era răsfățată, iar umbrele tremurau, alcătuiind un soi de val unduitor care aproape că amintea de ambele de la cinematograful Syme abia dacă vedea siluetele robuste care păreau alături din cauza jocurilor de soare și umbră care dansau pe ele. Ba capul unuia

era luminat ca în Rembrandt, l sând toate celelalte p r i în umbr ; ba avea mâinile albe, puternice i nemi cate, i fa a de negru. Fostul marchiz î i tr - sese vechea p l rie de pai peste ochi; umbra neagr a borului îi t ia chipul în dou atât de bine, încât p rea c poart una din semim tile negre ale urm ritorilor. Imagina ia color cople itoarea senzaie de uimire a lui Syme. Oare purta masc ? Oare purta cineva o masc ? Oare însemna cineva ceva? Aceast p dure vr jit , în care fe ele oamenilor deveneau pe rând albe i negre, în care siluetele întâi se m reau în lumina soarelui, iar apoi p leau în bezna amorf , acest adev rat haos al clarobscurului (dup lumina limpede a zilei de afar) îi p ru lui Syme un simbol perfect al lumii în care se mi ca de trei zile, o lume în care oamenii î i scoteau b rbile, ochelarii i nasurile i se preschimbau în al ii. Tragica încredere în sine pe care o sim ise când b nuia c marchizul e un diavol disp ruse în mod ciudat acum, când tia c îi e prieten. Dup toate aceste întâmpl ri uluitoare se sim ea aproape tentat s întrebe ce înseamn prieten i ce înseamn du man. Oare exista ceva care era altceva decât p rea? Marchizul î i scosese nasul i devenise detectiv. N-ar putea la fel de bine s - i scoat capul i s devin dr cu or? La urma urmei, nu se reducea totul, asemeni uluitorului inut p duros, la dansul întunericului cu lumina? Totul e doar o str fulgerare nicipând prev zut , mereu uitat . Gabriel Syme g sise în inima p durii stropite de soare ceea ce descoperiser mul i pictori moderni. G sise ceea ce oamenii moderni numesc impresionism, un alt nume pentru acel scepticism ultim care nu reu e te s descopere un fundament pentru Univers.

A a cum omul care visează urât se încordează și își se trezească, Syme făcu un efort brusc ca să se lepede de această ultimă înfrângere. Făcu repede doi pași mari și-l prinse din urmă pe omul cu plină de pași a marchizului, cel care ruina și se adresa cu Ratcliffe. Cu o voce exagerat de puternică și de vesel, rupse tăcerea adânc, fără fund și începu să vorbească :

— Pot să întreb unde Dumnezeu mergem cu toții?

Atât de sincere îi erau întrebările, încât fu foarte fericit când îi auzi tovarășul vorbind calm și omenește:

— Trebuie să coborâm spre mare prin orașul Lancy. Cred că este mai puțin probabil ca această parte a rii să se înclină cu ei.

— Ce vrea să însemne asta? întrebă Syme. Nu pot conduce lumea reală în acel fel. Cu siguranță, puțin dintre cei ce muncesc sunt anarhiști, și chiar dacă ar fi, ni te biete gloate nu pot înfrânge armatele moderne și poliția.

— Ni te biete gloate! repetă noul său prieten, pufnind cu dispreț. Prin urmare, vorbești despre gloate și despre clasele muncitoare de parcarele ar fi problema. Eternă idee stupidă, dacă ar veni la putere anarhia, ar veni la putere cu ajutorul celor nevoiași. Oare de ce? Dacă racii au fost rebeli, dar n-au fost niciodată anarhiști: sunt mai interesați decât oricine altcineva să aibă parte de o guvernare rezonabilă. Omul sărac mizează realmente pe sărăcie; cel bogat, nu: el poate pleca în Noua Guinee cu iahtul. Cei săraci s-au opus uneori ideii de a fi prost guvernați; cei bogați s-au opus mereu ideii de a fi guvernați indiferent în

ce fel. Aristocrații au fost întotdeauna anarhiți, cum rezultă din războaiele baronilor⁷.

— Ca lecție de istoria Angliei pentru copii, spusese Syme, sună foarte bine, dar încă nu în eleg cum se aplică.

— Iată cum se aplică, spusese interlocutorul său. Cei mai mulți dintre vechii oameni de încredere ai lui Duminică sunt milionari sud-africani și americani. Așa a pus stăpânire pe mijloacele de comunicație; iată de ce ultimii patru combatanți ai forțelor polițienești antianarhiste fug prin pădure ca iepurii.

— În eleg că aproape toți milionarii, spusese Syme gânditor, sunt nebuni. Să ajungi să controlezi câiva domni bătăni, imorali și maniaci e una, dar să controlezi marile națiuni creștine e altceva. Așapăria pe propriul nas (iartă-mi aluzia) că Duminică ar fi complet neajutorat în fața misiunii de a converti orice persoană obișnuită și să nu toasă de indiferent unde.

— Ei bine, spusese cel lalt, depinde în mare măsură la ce fel de persoană te referi.

— Uite, de exemplu, spusese Syme, nu l-am putea converti niciodată pe omul acela. Și ar tăcu degetul drept înainte.

Le iră într-un loc deschis și înșorit; pe Syme, locul părea să-l readucă definitiv la o judecată să nu toasă, în mijlocul lumini ului se afla un om care putea foarte bine să ilustreze acea judecată să nu toasă cu un realism aproape brutal. Ars de soare și ud de transpirație, marcat de acea gravitate profundă dată de micile corvezi necesare, un ran

⁷ Războaiele baronilor (1215-1217 și 1264-1267) s-au purtat între două grupuri rebele de baroni și monarhia engleză (*n. trad.*).

francez greoi t ia lemne cu topori ca. C ru a se afla la câ iva yarzi mai încolo, plin cu lemne; calul care p tea în iarb era, asemenea st pânului, viteaz, dar nu disperat; la fel ca st pânul, ar ta înfloritor, dar era cam trist. B rbatul normand era mai înalt decât media francezilor i foarte ciol nos; silueta sa întunecat se profila pe careul luminat de soare aproape ca o figur alegoric simbolizând munca, pictat în fresc pe fond auriu.

— Domnul Syme pretinde, spuse tare Ratcliffe colonelului francez, c acest om, cel pu in, nu va fi niciodat anarhist!

— Domnul Syme are mult dreptate în această privin , r spuse colonelul Ducroix râzând, m -car pentru c are o avere mare de ap rat. Am uitat c -n ara voastr nu prea sunt rani bogai.

— Pare s rac, spuse dr Bull ov ind.

— A a pare, zise colonelul. De aceea e bogat.

— Am o idee, strig brusc dr Bull; cât ne-ar cere s ne duc cu c ru a? Câinii tia vin to i pe jos, i-am putea s -i l s m curând în urm .

— Oh, da i-i oricât, spuse Syme plin de zel. Am o gr mad de bani la mine.

— Nu conteaz , spuse colonelul; nu te va respecta niciodat dac nu te tocme ti.

— Ei, dac st s se i târguiasc , începu dr Bull ner bd tor.

— Se târguie te pentru c e un om liber, spuse cel lalt. Nu în elege i: el nu pricepe sensul generozit ii. Nu se las mituit.

i de i li se p rea c aud pa ii bizarilor urm ritori în spate, au fost nevoi i s a tepte, b tând pasul pe loc, cât timp colonelul francez s-a tachinat în tihn cu t ietorul de lemne francez, ciond nindu-se ca într-o zi de târg. Dar dup patru minute

v zur c , totu i, colonelul are dreptate; t ietorul de lemne se încadra în planurile lor nu cu slug r-nicia ambigu a spionului prea bine pl tit, ci cu seriozitatea unui avocat care i-a primit onorariul cuvenit. Le spuse c cel mai bun lucru pe care pot s -1 fac este s coboare spre hanul mic de pe dealurile de dincoace de Lancy, unde hangiul, un soldat b trân devenit *dévol* în ultimii ani, va fraterniza cu siguran cu ei, ba chiar î i va asuma anumite riscuri ca s -i ajute. Întregul grup se coco peste gr mada de lemne i-o lu în jos, hurduc indu-se în c ru a primitiv , spre cealalt parte, mai abrupt , a inutului p duos. De i atât de înc rcat i p rând ubred, vehiculul era mânat destul de repede; curând avur impresia îmbucur toare c se dep rteaz total de cei care, oricine ar fi fost, îi vânau. La urma urmelor, misterul modului în care anarhi tii î i cooptaser to i adept ii era nerezolvat. Prezen a unui singur om le fusese suficient ; fugiser la primul semn al zâmbetului resping tor al secretarului. Din când în când, Syme se uita peste um r spre armata aflat pe urmele lor.

Pe m sur ce, dep rtându-se, p durea devenea mai rar i mai mic , vedea pantele însorite de dup i de deasupra ei; de-a curmezi ul lor se deplasa careul negru, asemeni unui c r bu monstruos. În lumina foarte puternic a soarelui, cu ochii s i foarte p trunz tori, aproape telescopici, Syme vedea foarte clar masa de oameni. Îi vedea ca fiind e umane distincte, dar era din ce în ce mai surprins de faptul c se deplasau ca un singur om. P reau c poart haine închise la culoare i p l rii obi nuite, la fel ca oricare mul ime de pe strad ; dar nu se desf urau, nu se împr tiau i nu înaintau pe diferite direc ii de atac, cum ar fi fost firesc pentru o gloat obi nuit . Se mi cau cu un soi de rigiditate

înspimânt toare și pervers, ca o armă încremenită de roboți.

Syme îi atrase atenția lui Ratcliffe asupra acestui lucru.

— Da, răspunse poliistul, asta înseamnă disciplină. Astăzi e Duminică. Se află probabil la cincisute de mile de-aici, dar frica de el și lăluie te înțoia la fel ca degetul lui Dumnezeu. Da, merg la pas; fac prinsoare pe ce vrei că vorbesc la comandă, da, și că gândesc la comandă. Pentru noi, singurul lucru important este că dispar la comandă.

Syme dădu din cap aprobator. Era adevărat, pepticul negru al următorilor devenea din ce în ce mai mic în timp ce șaranul își biciuia zdravănul calul.

Deși neted, în ansamblu, în partea mai departată a pârâului, planul peisajului însorit cobora spre mare în valuri mari de pantă abrupte, amintind de povârnișurile dealurilor din Sussex. Singura diferență era că, în Sussex, drumul era întrerupt și întortocheat precum un pârâiș, în timp ce aici, drumul francez, alb, se lăsa brusc în jos în fața lor... precum o cascadă. În timpul coborârii, căruța hârâia și se înclina considerabil; peste câteva minute, când drumul deveni și mai abrupt, văzură dedesubt micul port Lancy și-un arc mare și albastru de mare. Norul câtor al inamicilor dispăruse complet la orizont.

Calul și căruța trecură de-o curbă abruptă ce mărginea un pălciș de ulmi, iar nasul calului aproape că atinse fața unui domn bătrân care stătea pe una din băncile aflate în fața micii cafenele Le Soleil d'Or. Șaranul mormoni o scuză și coborî de pe capră. Ceilalți se îndură jos pe rând și se adresară bătrânului domn curtenitor, căci, judecând după

comportamentul lui expansiv, era destul de evident că este proprietarul micii taverne.

Era un bătrân cu păr alb și fața ca un măr, cu ochi apatici și mustață curată; robust, sedentar și foarte inocent, un tip de om întâlnit frecvent în Franța, dar și mai frecvent în Germania catolică. Tot ce era în jurul său — pipa, cana de bere, florile și stupul de albine — sugera o pace ancestrală; dar când vizitatorii se uitară pe perețele salonului hanului, văzură o sabie.

Colonelul, care îl salutase pe hangiu ca pe-un vechi prieten, intră repede în salon, se așeză și comandă o băutură coritoare. Felul său militaresc de acțiune stârni interesul lui Syme, care se așeză lângă el, iar când bătrânul hangiu ieși afară, profită de ocazie și-i satisface curiozitatea.

— Colonele, pot să vă întreb, spuse cu voce gravă, de ce-am venit aici?

Colonelul Ducroix zâmbi pe sub mustața albă și zbârlită.

— Din două motive, domnule; vi-l spun pe cel dintâi, nu pe cel mai important, ci pe cel mai pragmatic. Am venit aici pentru că pe o rază de douăzeci de mile, acesta e singurul loc unde putem face rost de cai.

— Cai! repetă Syme ridicând rapid privirea.

— Da, răspunse cel lalt. Dacă doriți într-adevăr să vă distanțați de dușmanii voștri, caii sunt singura soluție — dacă, bineînțeles, nu aveți biciclete sau automobile în buzunar.

— Încotro ne sfătuiți să ne îndreptăm? întrebă Syme ezitând.

— Fără îndoială, răspunse colonelul, ați face bine să vă duceți cât mai repede la stația de poliție de la capătul celălalt al orașului. Mi se pare că priete-

nul pe care l-am secondat în împrejuriri cam dubioase exagerează foarte mult posibilitatea unei revolte generale; însă presupun că nici el n-ar putea susține că n-a i fi în siguranță alături de jandarmi.

Syme aprobă din cap cu gravitate. Apoi spuse brusc:

— i cel lalt motiv pentru care am venit aici?

— Cel lalt motiv pentru care am venit aici, zise Ducroix calm, este că i cade bine să vezi unul sau doi oameni de treabă când e posibil să mori curând.

Syme se uită pe perete și vizu o scenă religioasă patetică, pictată cu stângăcie. Spuse:

— Aveți dreptate. i imediat după aceea: S-a interesat cineva de cai?

— Da, răspunse Ducroix. Fiți convins că am dat ordine în momentul în care am ajuns aici. Dușmanii voștri nu dădeau impresia că s-ar grăbi, dar de fapt se deplasau uimitor de repede, ca o armată bine antrenată. Nu știam că anarhiștii sunt atât de disciplinați. N-aveți nici o clipă de pierdut.

În timp ce vorbea colonelul, bătrânul hangiu cu ochi albaștri și păr alb intră în încăperă cu pașii mrunți și anunță că ase căi așteaptă în eua și afară.

Urmând sfatul lui Ducroix, ceilalți cinci se aprovizionară cu mâncare ușor de transportat și cu vin, și, străduindu-se să ia biile de duel ca singurele arme de care dispuneau, porniră în ropot de copite pe drumul abrupt și alb. Cei doi servitori care transportaser bagajul marchizului pe când mai era marchiz au fost lăsați să se bea la cafenea de comun acord, nicidecum împotriva propriei voințe.

Între timp, soarele după amiezii începuse să coboare pieziș spre vest, și-n lumina lui, Syme vizu silueta robustă a bătrânului hangiu din ce în ce mai mică, dar nemișcată, uitându-se după ei în tăcere,

cu razele sclipind în p ru-i argintiu. Syme avea o idee fix i supersti ioas , r mas în minte dup vorbele aruncate la întâmplare de colonel, i anume c , probabil, acesta era chiar ultimul str in cinstit pe care avea s -l vad vreodat pe p mânt.

Continua s se uite la silueta care se împu ina — o pat cenu ie atins de o flac r alb pe fundalul peretelui înalt i verde al povârni ului abrupt din spate. Pe când se uita, în vârful povârni ului din spatele hangiului v zu o armat de b rba i în negru, m r luind. P reau c atârâ deasupra acelu om cumsecade i a casei sale precum un nor negru de l custe. Căi fuseser în eua i în ultima clip .

XII

P mântul în anarhie

Mânând caii în galop fără să țin seama de drumul destul de accidentat, călăreții dobândiră curând un avans față de bărbății care mergeau, în cele din urmă, grupul primelor călări din Lancy îi scoase pe urmăritori din raza lor vizuală. Cu toate acestea, cursa fusese lungă, iar când ajunser în inima orașului, partea lui vestice era încă lăzită de culorile și nuanțele apusului. Colonelul propuse ca înainte de a merge la stația de poliție, în trecere, să facă efortul de a completa grupul cu un individ care le-ar putea fi de folos.

— Patru din cei cinci oameni bogați ai orașului, spuse el, sunt escroci de rând. Presupun că proporția e aceeași în toată lumea. Al cincilea mi-e prieten și e un băiat foarte de treabă. Ceea ce e mai important din punctul nostru de vedere, are automobil.

— Mă tem, spuse profesorul în stilul său vesel, privind în urmă de-a lungul drumului alb pe care peticul negru târâtor putea apărea în orice moment, mă tem că nu prea avem timp pentru vizite de după-amiază.

— Casa doctorului Renard este la numai trei minute de-aici, spuse colonelul.

— Primejdia, spuse dr Bull, e la nici dou minute de-aici.

— Da, spuse Syme, dac vom c l ri repede, îi l s m în urm ; ei merg pe jos.

— Are un automobil, spuse colonelul.

— S-ar putea s nu ni-l dea, spuse Bull.

— Ba da, e cu totul de partea voastr .

— E îns posibil s nu fie acas .

— ine i-v gura, spuse Syme brusc. Ce zgomot e sta?

O clip r mase r cu to ii nemi ca i ca statuile ecvestre i, timp de-o secund — de dou , trei sau patru secunde —, cerul i p mântul p rur la fel de nemi cate. Apoi, cu toate urechile într-o pând agonizant auzir de-a lungul drumului acele trepida ii i tropote de nedescris care nu înseamn decât un singur lucru: cai!

Fa a colonelului se schimb instantaneu, de parc ar fi lovit-o fulgerul, dar r mase nev t mat .

— Ne-au f cut-o, spuse el cu o mic ironie de militar. Preg ti i-v s întâmpina i cavaleria!

— De unde-au luat caii? întreb Syme pe când îi i mâna mecanic arm sarul în galop.

Colonelul r mase o clip t cut, apoi spuse cu voce încordat :

— Vorbeam cu o mare precizie când spuneam c Le Soleil d'Or e singurul loc pe o raz de douzeci de mile unde se g sesc cai.

— Nu! zise Syme violent, nu cred c el a f cut-o. Nu cu p rul acela alb.

— E posibil s fi fost obligat, spuse colonelul cu blânde e. Trebuie s fie cel pu in o sut de oameni, motiv pentru care îl vom vizita cu to ii pe prietenul meu Renard, care are un automobil.

Cu aceste cuvinte, întoarse brusc bidiviul după colul străzii și porni cu o asemenea viteză, încât ceilalți, deși în plin galop, abia se puteau ține după coada calului său, care flutura în vânt.

Dr Renard locuia într-o casă înaltă și confortabilă la capătul de sus al unei străzi abrupte; când celerii descălecară în fața porții, zăriră din nou coama masivă și verde a dealului, cu drumul alb care o străbătea în lăundu-se deasupra tuturor acoperirilor orașului. Respirară din nou văzând că drumul era încă pustiu și sunară.

Dr Renard era un bărbat vesel cu barbă castanie, un bun exemplu pentru acea categorie profesională tăcută, dar foarte activă, care în Franța s-a păstrat și mai nealterată decât în Anglia. Când îi se expuse problema, trată cu tot disprețul panica fostului marchiz; spuse, cu scepticismul temeinic al francezilor, că o revoltă generală a anarhiștilor nu este nicicum posibilă. Anarhia, spuse ridicând din umeri, e o prostie!

— *Et ga*, strigă colonelul brusc, ar tânda peste umerii celorlalți, și asta e o prostie, nu-i așa?

Își întoarseră privirile și văzură un arc de celerii negri trecând nevăzând peste vârful dealului cu toată forța unui Attila. În ciuda vitezei cu care celerii erau, întregul grup înainta strâns laolalt: văzură vizierile negre din primul rând ca o linie de uniforme. Deși careul negru principal era același chiar dacă se deplasa mai repede, exista acum o diferență extraordinară pe care o vedeau limpede pe panta dealului, de parcă ar fi privit o hartă înclinată. Majoritatea celerilor alcătua un singur corp, dar un celer se detașase mult de coloană, mișcându-se frenetic mâinile și călcăiele, și își îmboldea calul cât putea de repede, de parcă nu era el următorul, ci următorul. Însă chiar de la distanță aceea, pe chipul său se vedea

un lucru atât de fantastic, atât de incontestabil, încât îi dădură imediat seama că era secretarul.

— Îmi pare rău că întrerup brusc o discuție elevat, spuse colonelul; dar mi-ai putea oare împrumuta iute automobilul, în două minute?

— Cred că sunteți tot niște nebuni, spuse dr. Renard zâmbind amical; însă ferească Dumnezeu ca nebunia să pună cumva capăt prieteniei. Să mergem spre garaj.

Dr. Renard era un om blând cu o avere colosală, în casa lui era ca la Musée de Cluny. De inea trei automobile pe care le folosea foarte rar, având gusturile simple ale clasei de mijloc franceze. Când prea-grăbiții și prietenii începuseră să le examineze, trecu un timp până să se asigure că măcar unul dintre ele putea fi pus în funcțiune. Îl scoaseră cu oarecare greutate în stradă, în fața casei doctorului. Ieșind din garajul întunecos, văzură cu surprindere că amurgul se lăsa pe neașteptate, ca o noapte tropicală — fie că zăboviseră acolo mai mult decât îi imaginau, fie că un neobișnuit acoperiș de nori se adunase deasupra orizontului. Priviră în josul străzilor abrupte și li se părură că văd o ceață subire ridicându-se de pe mare.

— Acum ori niciodată, spuse dr. Bull. Aud căi.

— Nu, spuse profesorul, un cal.

În timp ce ascultau, era evident că zgomotul, trecând repede peste pietrele hârțoare, nu era zgomotul întregii cavalcade, ci al singurului călare care-o lăsa mult în urmă: secretarul nebun.

Familia lui Syme, precum majoritatea celor care sfârșesc prin a alege o viață simplă, avusese cândva un automobil, iar el ținea totul despre aceste vehicule. Sări imediat pe scaunul oferului și, cu fața îmbujorată, învârtea într-o geamă în rîmă înve-

chit . Ap s cu toat for a pe o manet , apoi spus e încet:

— M tem c nu merge.

în timp ce vorbea, de dup col ap ru, iute ca o s geat , un b rbat care st tea eap n pe un cal în spume. Avea un zâmbet care-i scotea în afar b r-bia, de parc era dislocat . Trecu pe lâng automobilul nemi cat în care se înghesuis e „echipa” i puse mâna în fa , pe capot . Era secretarul, iar în solemnitatea triumfului, gura i se îndrept .

Syme se l s cu toat greutatea pe volan; nu au-zea nici un sunet în afar de huruitul celorlal i urm ritori care intrau c lare în ora . Apoi deslu i brusc un scâr âit de fier vechi, i automobilul f cu un salt înainte. îl smulse pe secretar din a, a a cum sco i cât ai clipi din ochi cu itul din teac , îl târî, în timp ce se zb tea cumplit, vreo dou zeci de yarzi i-l l s lat pe drum, în fa a calului s u însp imântat, în timp ce automobilul lua col ul f când un viraj de toat frumuse ea, apucar s -i vad pe ceilal i anarhi ti populând strada i ridicându- i liderul c zut.

— Nu în eleg de ce s-a f cut atât de întuneric, spuse în cele din urm profesorul, cu voce slab .

— Cred c vine furtuna, spuse dr Bull. Ei, ce p -cat c n-avem lumin la automobil¹, s vedem m -car ce se-ntâmpl în jur.

— Avem! spuse colonelul; pescui de pe fundul ma inii un felinar greu i demodat din fier forjat, prev zut cu lumin . Evident, era un obiect vechi, p rea c func ia sa originar fusese oarecum semi-religioas , deoarece pe una din fe e se afla o cruce rudimentar .

¹ Primele automobile nu erau dotate cu faruri (*n. ed.*)

— De unde Dumnezeu l-a i luat? întreb profesorul.

— L-am luat de unde am luat automobilul, r s-punse colonelul chicotind, de la cel mai bun prieten al meu. În timp ce amicul nostru se lupta cu volanul, am fugit până la treptele de la intrare ale casei i-am vorbit cu Renard, care stătea pe verandă, cum vă amintiți. „Presupun”, i-am spus, „c n-avem timp să facem rost de-o lampă.” Privi în sus, uitându-se binevoitor la frumosul tavan boltit al vestibulului. De el era atârnat, în lanțuri minunate forjate, această lampă, una dintre sutele de comori ale tezaurului său. Smulse cu forță lampa din propriul tavan, stricând panourile pictate și d râmând cu violență două vase albastre. Mi-a întins felinarul de fier, iar eu l-am pus în automobil. Oare n-am avut dreptate când am spus că merit să-l cunoașteți pe dr Renard?

— A i avut! spuse Syme serios și ag felinarul greu, în față, pe capot. În ansamblu, situația lor era oarecum alegoric, dat fiind contrastul dintre automobilul modern și lampa bizară, bisericască.

Depășiseră partea cea mai liniștită a orașului, întâlnind cel mult unul sau doi pietoni care nu aveau cum să lase vreo impresie despre pacea sau ostilitatea locului. Totuși, ferestrele caselor începură să se lumineze una după alta, sporind senzația de a ezare omenească locuit. Dr Bull se întoarse spre noul detectiv care le condusesese fuga și îndrăzni să schițeze un zâmbet firesc, amical:

— Luminile astea te înveselesc.

Inspectorul Ratcliffe îi înpreună sprâncenele.

— Există un singur fel de lumină care mă înveselesc, spuse, luminile stației de poliție, pe care le

v d în partea cealalt a ora ului. M rog lui Dumnezeu s putem ajunge acolo în zece minute.

Atunci se dezl n ui tot tumultul de bun-sim i de optimism al lui Bull:

— Oh, toate astea-s ni te aiureli! Dac chiar crezi c ni te oameni obi nui i, în case obi nuite, sunt anarhi ti, e ti mai nebun decât orice anarhist. Dac ne-am întoarce i am lupta cu oamenii ia, tot ora-ul ar lupta de partea noastr .

— Nu, spuse cel lalt cu o simplitate de neclintit, tot ora ul ar lupta de partea lor. Vom vedea.

În timp ce vorbeau, profesorul se aplec în fa , cuprins de o panică subit :

— Ce e cu zgomotul la?

— Oh, caii din spatele nostru, presupun, spuse colonelul. Credeam c am sc pat de ei.

— Caii din spatele nostru! Nu, spuse profesorul, nu sunt cai — i nu sunt în spatele nostru.

În timp ce vorbea, dou „forme” sclipitoare i huruitoare trecu în mare vitez la cap tul str zii din fa . Disp rur aproape într-o clipit , dar toat lumea v zu c erau automobile. Profesorul se ridica palid la fa i jur c erau celelalte dou automobile din garajul doctorului Renard.

— V spun c erau ale lui, repet cu ochi s lbatitici; i erau pline de oameni masca i.

— Absurd! spuse colonelul furios. Dr. Renard nu le-ar da niciodat ma inile.

— Poate c a fost constrâns, spuse Ratcliffe lini tit. Tot ora ul e de partea lor.

— Mai crede i asta? întreb colonelul sceptic.

— Curând o ve i crede cu to ii, spuse cel lalt cu un calm disperat.

Urm o scurt t cere deconcertant , dup care colonelul relu brusca:

— Nu, nu pot să cred. E o prostie. Oamenii simpli dintr-un ora francez pa nic...

Fu întrerupt de un bubuit și de o izbucnire de lumină care-i intră în ochi. Automobilul gonea lăsând în urmă un petec plutitor de fum alb; Syme auzi lângă ureche zgomotul unei împușcături.

— Dumnezeuule! spuse colonelul, cineva a tras în noi.

— Asta nu trebuie să ne întrerupă conversația, spuse mohorâtul Ratcliffe. Vă rog, reluați-vă observațiile, colonelule. Vorbeați, dacă-am înțeles bine, despre oamenii simpli dintr-un ora francez pa nic...

Colonelul, încrămențit, nu mai dădea de mult atenție sarcasmelor. Își roti ochii peste toată strada.

— E extraordinar, spuse, e mai mult decât extraordinar.

— O persoană pretențioasă, zise Syme, ar putea să spună că e chiar „neplăcut”. Oricum, presupun că luminile care se văd dincolo de această stradă în de jandarmerie. Ajungem curând acolo.

— Nu, spuse inspectorul Ratcliffe, nu vom ajunge niciodată acolo.

Stătușe în picioare și privise atent în față. Se așeză și-i netezi părul lucios cu un gest obosit.

— Ce vrei să spui? întrebă Bulltios.

— Vreau să spun că nu vom ajunge niciodată acolo, spuse calm pesimistul. Sunt două rânduri de oameni înarmați de-a curmezișul drumului; se văd de aici. Orașul e mobilizat, cum vă-am mai spus. Pot doar să mă cufund în minunată consolare a propriei precizii.

Ratcliffe se așeză comod în automobil și-i aprinse o țigară, înșă cealaltă se ridică tulburat ca să privească atent drumul. Syme încetinise viteza, de vreme ce planurile lor deveniseră nesigure, și-n cele

din urmă opri chiar în colul unei străzi lăturale care cobora foarte abrupt spre mare.

Ora era aproape învâluită în umbră, deși soarele nu coborâse cu totul spre asfințit; ori de câte ori o rază de lumină reușea să străbată, picta totul în aur mistuitor. Pe strada lăturalnică, ultima geană de lumină a apusului strălucia la fel de tios și de limitat precum fulgerul artificial de la teatru. Atinse automobilul celor cinci prieteni și-l lumină de parcă era un car de luptă în flăcări. În restul străzii, în special cele două capete, rămasă în cel mai intens crepuscul — și câteva clipe nu mai văzură nimic. Apoi Syme, care avea cei mai puțini trunzi torici, fluieră ușor a pagubă și spuse:

— E foarte adevărat. O mulțime de oameni sau o armată, sau ceva de genul asta se află la capătul acelei străzi.

— Ei bine, dacă e așa, spuse Bull nervos, atunci trebuie să fie altceva: o luptă simulată sau ziua primarului, sau ceva... Nu pot și nu vreau să cred că oamenii simpli și veseli ai unui asemenea loc se plimbă cu dinamita-n buzunar. Ia-o pușcă în față, Syme, să ne uităm mai bine la ei.

Automobilul se târâ cam o sută de yarzi mai încolo. Dr Bull izbucni într-un hohot puternic de râs care-l înspăimântă pe toți:

— Ei, nătrânilor, ce v-am spus? Mulțimea aia e supusă ca o vacă. Și chiar dacă n-ar fi, tot de partea noastră e!

— De unde îți? întrebă profesorul, uitându-se atent.

— Liliac orb, strigă Bull, nu vezi cine o conduce?

Se uită din nou cu atenție, după care colonelul, cu vocea sugrumată de emoție, strigă:

— Mășter, e Renard!

Era, într-adevăr, un rând de siluete terse care alergau pe drum fără să se distingă clar; în fața, dar suficient de departe, atât cât să prindă lumina întâmplătoare a serii, pe lângă un înconfundabilul dr. Renard, cu părul alb, mângâindu-și barba lungă de castanie, cu un revolver în mână stângă.

— Ce prost născut am fost! exclamă colonelul. Bineînțeles, dragul și vechiul meu prieten a venit să ne ajute.

Dr Bull se prăvăli de râs, agitând neglijent sabia de parcură care fusese o nuaie. Sări din mașină și străbătu în fugă distanța care-l despărțea, strigând:

— Dr Renard! Dr Renard!

Peste o clipă, Syme crezuse că ochii săi au luat-o razna. Filantropicul dr. Renard ridicase deliberat revolverul și trase de două ori spre Bull, iar împușcăturile răsunară de-a lungul străzii.

În clipa în care suflul norului alb se ridică deasupra cumplitei explozii, alt suflu de nor lung și alb se ridică din țigara cinicului Ratcliffe. La fel ca ceilalți, plăpând, dar surâșe. Dr Bull, spre care fusese trase gloanțele, ratându-și înșurubul, rămase nemișcat în mijlocul drumului, fără să dea vreun semn că i-ar fi frică; se-ntoarse apoi foarte încet, se târî spre automobil și se sui în el; avea două guri în părul alb.

— Ei bine, spuse rar fumătorul, acum ce mai crezi?

— Cred, spuse dr Bull cu precizie, că sunt în pat în clădirea de la nr. 217, de pe strada Peabody, și că mă voi trezi curând sărind în sus; iar dacă nu sunt acolo, cred că stau într-o mică celulă capitonată din Hanwell, iar doctorul nu prea ține de unde să mă apuce. Dar dacă vrei să știi ce nu cred, îmi spun. Nu cred ce crezi tu. Nu cred — și nu voi crede

vreodat — c marea mas a oamenilor obi nui i
formeaz o hait de gânditori moderni josnici. Nu,
domnule, sunt un democrat i continui s nu cred
c Duminic ar putea converti un s p tor de dru-
muri obi nuit sau un b iat de pr v lie. Poate c eu
sunt nebun, dar omenirea nu este nebun .

Syme î i întoarce ochii mari i str lucitori c tre
Bull cu o gravitate pe care nu o afi a în mod nor-
mal.

— E ti un b iat foarte nobil. Crezi într-o jude-
cat s n toas care nu e numai judecata ta s n -
toas . Ai perfect dreptate în privin a omenirii, în
privin a ranilor i a indivizilor precum acel han-
giu b trân i vesel. Dar n-ai dreptate în ce-l prive te
pe Renard. L-am b nuit de la-nceput. Este ra iona-
list i, ce e mai r u, e bogat. Dac respectul i reli-
gia vor fi distruse cu adev rat, asta va fi opera celor
boga i.

— Sunt distruse de-acum cu adev rat, spuse
b rbatul cu igar . Se ridic în picioare cu mâinile
în buzunar. Diavolii vin spre noi!

B rba ii din automobil se uită nelini ti i în di-
rec ia privirii sale vis toare i v zur c spre ei îna-
înta întregul regiment de la cap tul drumului;
dr Renard m r luia furios în frunte, cu barba flu-
turând în b taia brizei.

Colonelul s ri din automobil, exclamând intole-
rant:

— Domnilor, e incredibil. Trebuie s fie o glum
proast . Dac l-a i cunoa te pe Renard cum îl cu-
nosc eu — e ca i cum ai spune c regina Victoria
e un dinamitard! Dac a i ti ce caracter are...

— Dr Bull tie, spuse Syme sarcastic, cel pu în
în p l rie.

— V spun, nu e posibil! strig colonelul b tând din picior. Renard va da explica ii. Va da explica ii în fa a mea! Porni înainte cu pa i mari.

— Nu v gr bi i a a de tare, spuse t r g nat fum torul. Curând va da explica ii în fa a tuturor.

Colonelul, care- i pierduse r bdarea, era prea departe ca s -l mai aud ; se îndrepta spre inamicul care se apropia. Dr Renard, ner bd tor, ridic din nou pistolul, dar dându- i seama cine este adversarul, ezit ; când colonelul ajunsese în fa a lui, f cu un gest frenetic de dojana.

— Nu folose te la nimic, spuse Syme. Nu va scoate niciodat nimic de la acel p gân b trân. Propun s trecem ca fulgerul prin mijlocul lor, la fel ca gloan ele care i-au fulgerat p l ria lui Bull. Putem fi to i uci i, dar trebuie s omoram un num r frumu el dintre ei.

— Nici prin gând nu-mi trece, spuse dr Bull, mai direct în redarea propriei virtu i. Bie ii b ie i ar putea s fac o gre eal . Da i-i colonelului o ans .

— Atunci ne-ntoarcem? întreb profesorul.

— Nu, spuse Ratcliffe impar ial; i strada din spatele nostru e ocupat . De fapt, mi se pare c mai v d un prieten de-al t u, Syme.

Syme se-ntoarse în vitez i se uit cu aten ie la drumul pe care veniser . V zu un deta ament dezordonat de c l re i care se strângeau i galopau spre ei în întuneric. V zu pe aua din fruntea grupului lic rirea argintie a unei s bii i, pe m sur ce se apropia, lic rirea argintie a p rului unui om b trân. În urm toarea clip , cu o violen zdrobitoare, vira, i automobilul o lu în jos, pe partea abrupt a str zii care cobora spre mare, precum un om care nu- i mai dorea decât moartea.

— Ce dracu' s-a-ntâmpat? strig profesorul apucându-l de bra .

— A c zut luceaf rul de diminea ! spuse Syme, în timp ce automobilul aluneca prin întuneric asemenea unei stele c z toare.

Ceial i nu pricepur ce spune, dar când se uitara înapoi spre strada de deasupra, v zur cavaleria ostil dând col ul i coborând povârni urile dup ei; în fa a tuturor c l rea bunul hangiu, îmbujorat de candoarea aprins a luminii înser rii.

— Lumea e nebun ! spuse profesorul, i- i îngropa fa a în mâini.

— Nu, spuse dr Bull cu o modestie de nezdruccinat. Eu sunt nebun.

— Ce urmeaz s facem? întreb profesorul.

— Pentru moment, spuse Syme cu deta are savant , urmeaz s ne ciocnim de-un stâlp de felinar.

În urm toarea clip , automobilul se izbi cu un zgomot cumplit de un obiect de fier. În secunda care urm , patru oameni ie ir târându-se de sub un haos de metal; stâlpul felinarului înalt, sub ire i drept de pe marginea falezei se înclinase i se r -sucise precum creanga unui copac frânt.

— Ei bine, am distrus i noi ceva, spuse profesorul cu un zâmbet slab. E o oarecare consolare.

— Devii anarhist, spuse Syme scuturându- i hainele de praf cu pedanteria care-l caracteriza.

— Toat lumea devine, spuse Ratcliffe.

în timp ce vorbeau, c l re ul c runt i oamenii lui coborau de sus ca un tunet, i aproape concomitent, un ir indistinct de indivizi alergau strigând de-a lungul coastei. Syme în fac o sabie i o puse-ntre din i; strecur alte dou la subsuoar , o lupe-a patra în mâna stâng , apuc felinarul cu dreapta i s ri de pe faleza înalt pe plaja de dedesubt.

Cealalt își scrie după el, încuviințând tacit o astfel de acțiune hotărâtă, lăsând sus hârbul și mulțimea care se aduna.

— Mai avem o șansă, spuse Syme scoțându-l din gură. Indiferent ce înseamnă tot acest pandemoniu, presupun că securitatea de poliție ne va ajuta. Nu putem să ajungem acolo pentru că ei blochează drumul. Dar există chiar aici un chei sau un sparge-val care intră în mare, pe care l-am putea apăra la fel ca Horațiu⁸, podul, mai mult decât orice alt obiectiv. Trebuie să-l apărăm până când apare jandarmeria. Urmați-mă !

Peaua scârțâind pe plajă, după o clipă sau două, ghetele lor dădură nu de nisipul mării, ci de niște pietre mari și teșite. Mărluier pe un dig lung și scund care înainta pe un singur braț în marea întunecată și clocotitoare; când ajunseră la capătul digului, avură senzația că au ajuns la sfârșitul poveștii lor. Se întoarseră cu fața spre oraș.

Orașul era transfigurat de vacarm. De-a lungul întregii faleze înalte de pe care tocmai coborâseră se afla un zăvorșat indistinct și violent de umanoizi cu brațele agitate și fețele aprinse, bâjbâind și uitându-se cu ură la ei. Linia lungă și opacă era punctată de torozi și felinare; însă chiar dacă flăcările nu luminau fețele furioase, ei vedeau pe cel mai departe chip, în cel mai neclar gest o ură generalizată. Evident, erau blestemații de întreaga umanitate — și nu țiau de ce.

Doi sau trei dintre ei, care pareau mici și negri ca maimuțele, scriau peste parapet, cum făcuseră

⁸ Referire la Horatius Cocles („cel chior”), erou roman legendar; a apărut de etrusci podul de pe drumul spre Roma —vezi p. 119 (n. *trad.*).

i ei, i aterizar pe plaj . î i croir drum prin nisipul adânc ipând înfior tor i încercar s înainteze prin ap f r s chibzuiasc . Exemplul lor fu urmat, i întreaga mas neagr de b rba i începu s alerge i s se preling peste parapet precum o melas brun .

În fruntea b rba ilor de pe plaj , Syme îl z ri pe ranul care le mânase c ru a. Trecea prin valuri pe un cal de c ru uria i îi amenin a cu securea.

— ranul! strig Syme. Nu s-au mai r sculat din Evul Mediu.

— Chiar dac ar sosi acum poli ia, spuse profesorul cu triste e, n-ar putea face nimic cu această mul ime.

— Prostii! spuse Bull disperat. Tot au mai r mas ni te oameni umani în ora ul sta.

— Nu, spuse dezn d jduitul inspector, fiind omeneasc va disp rea curând. Suntem ultimele exemplare ale umanit ii.

— Se poate, spuse profesorul absent. Ad ug apoi cu vocea-i vis toare: Ce vrea s spun sfâr itul *DunciadeP*.

Nici iubirea pentru toi, nici cea pentru unul
nu se-ncumet s str luceasc ;
N-a r mas nici lumin omeneasc , nici sc p rare
divin !

Ia seama, Haos! Imperiul t u cumplit s-a ref cut;
Lumina p le te dinaintea cuvântului t u sterp:
Mâna ta, Mare Anarhist, las cortina s cad ;
i întunericul universal îngroap totul.

— înceteaz ! strig Bull pe nea teptate. Au ieit jandarmii.

Luminile sc zute ale sec iei de poli ie erau de-a dreptul estompate i întrerupte de siluetele gr bite;

auzir în întuneric z ng nitul i uruitul cavaleriei disciplinate.

— Atac mul imea! strig Bull exaltat.

— Nu, spuse Syme, s-au aliniat de-a lungul fa-lezei.

— i-au dat jos carabinele, strig Bull dansând emo ionat.

— Da, spuse Ratcliffe, i se preg tesc s trag înnoi.

În timp ce vorbea se auzi un r p it lung de foc de arm ; gloan ele p reau c zburd ca grindina pe pietrele din fa a lor.

— Jandarmii li s-au al turat! strig profesorul i- i lovi fruntea.

— M aflu într-o celul capitonat , spuse Bull flegmatic.

Se l s o lung t cere, dup care Ratcliffe spuse privind peste marea umflat , toat , ca o purpur cenu ie:

— Ce conteaz cine e nebun i cine e s n tos la minte? În curând vom fi cu to ii mor i.

Syme se întoarce spre el i spuse:

— Prin urmare, i-ai pierdut orice speran ?

Domnul Ratcliffe p str o t cere împietrit ; în cele din urm , zise încet:

— Nu. Oricât ar p rea de ciudat, nu mi-am pierdut speran a. Exist o speran infim , nes buit , pe care nu pot s mi-o alung din minte. Puterea întregii planete e împotriva noastr , dar nu pot s nu m -ntreb dac această speran infim i stupid e totu i lipsit de speran .

— în ce sau în cine speri? întreb Syme curios.

— într-un om pe care nu l-am v zut niciodat , spuse cel lalt uitându-se la marea plumburie.

— tiiu la cine te referi, zise Syme cu voce slabă, la b rbatul din camera întunecat . Duminic trebuie s -l fi ucis pân acum.

— Probabil, spuse cel lalt ferm; dar dac e a a, era singurul om despre care se poate spune c lui Duminic nu i-a fost u or s -lucid .

— Am auzit ce-a i spus, zise profesorul, stând cu spatele. i eu m ag cu toat t ria de ceea ce n-am v zut niciodat .

Syme, care st tea de parc era absorbit de gânduri introspective, se r suci brusc i strig ca un om care se treze te din somn:

— Unde e colonelul? Credeam c e cu noi!

— Colonelul! Da, strig Bull, unde Dumnezeu e colonelul?

— S-a dus s vorbeasc cu Renard, spuse profesorul.

— Nu putem s -l l s m printre toate bestiile alea! strig Syme. Mai bine murim ca gentlemeni decât...

— Nu-i plânge de mil colonelului, spuse Ratcliffe cu un rânjel palid. O duce foarte bine. E...

— Nu, nu, nu! strig Syme cuprins de-un soi de frenezie. Nu și colonelul! N-o s cred asta niciodat !

— Oare crezi ce vezi cu propriii ochi? întreb cel lalt i ar t spre plaj .

Mul i dintre urm ritorii lor intraser în ap , amenin ând cu pumnii, dar marea era agitat i nu ajunser la dig. Totu i, doi sau trei indivizi st teau la cap tul aleii de piatr i p reau c înainteaz cu pruden de-a lungul ei. Str lucirea orbitoare a câte unui felinar ocazional lumina chipurile primilor doi. Unul dintre ei purta o masc neagr care îi acoperea jum tate de fa ; gura se strâmba de

enervare cu o asemenea demență, încât barbi onul negru se mișcă încoace și-ncolo ca un lucru viu, fără astâmpăr. Cel lalt avea chipul roșu și mustața albă a colonelului Ducroix. Purtau o discuție aprinsă.

— Da, s-a dus și el, spuse profesorul și se așeză pe-o piatră. Totul s-a dus. Și eu m-am dus! N-am încredere în mecanismul propriului trup. Simt că mi se ridică propria mână și mă lovește.

— Când mâna mea se va ridica, spuse Syme, va lovi pe altcineva; porni cu pași mari de-a lungul digului, spre colonel, cu sabia într-o mână și felinarul în cealaltă.

De parcă ar fi vrut să-i distrugă ultima speranță sau îndoială, colonelul, care îl văzu pe Syme venind, îndreptă spre el revolverul și trase. Glonțul nu-l nimeri, dar îi lovi sabia, frângând-o lângă mâner. Syme se repezi înainte și-i puse felinarul de fier deasupra capului.

— Iuda în fața lui Irod, spuse și-l trânti pe colonel peste pietre. Se-ntoarse spre secretar, acruț gură înspăimântătoare aproape că spumega, și ridică lampa cu un aer atât de neînduplecat și de impresionant, încât omul rămasă o clipă înghețat și obligat să asculte.

— Vezi felinarul sta? strigă Syme cu o voce cumplită. Vezi crucea încrustată pe el? Vezi flacăra din untru? Nu tu ai făcut-o. Nu tu ai aprins-o. Oameni mai buni ca tine, oameni care au fost în stare să creadă și să se supună, au răsunat rătăciile fierului și au perpetuat mitul focului. Nu există nici o stradă pe care umbli, nu există nici un fir de ață pe care îl porți și care să nu fi fost făcut ca acest felinar, care să nu-ți respingă filozofia mur-

dar , o filozofie pentru obolani. Nu poți să faci nimic. Poți doar să distrugi. Vei distruge omenirea; vei distruge lumea. Mulțumește-te cu asta! Dar nu vei distruge acest vechi felinar creștin. Va ajunge acolo unde imperiul tău de maimuă nu va avea niciodată abilitatea de a-l găsi.

Îi lovi pe secretar cu felinarul, iar omul se clătina; apoi, rotindu-l de două ori deasupra capului, îi făcu vânt departe în mare, unde străluci precum o rachetă uierătoare și se scufundă.

— Să biile! strigă Syme întorcându-i fața înflăcărat spre cei trei din spatele lui. Să-i atacăm pe câinii tăia! A venit vremea să murim.

Cei trei tovarăși veniseră după el cu săbiile în mână. Sabia lui Syme era ruptă, dar a reușit să smulgă muciua din mâna unui pescar, aruncându-l la pământ. Dacă mai dura o clipă, ei înșiși ar fi aruncați în fața mulțimii și ar fi pierit; dar a intervenit ceva. După discursul lui Syme, secretarul rămăsese buimac, cu mâna la capul lovit; îi smulse brusc masca neagră.

În lumina felinarelor, chipul palid astfel „jupuit” dezvăluia nu atât mult furie, cât uluire. Ridică mâna autoritar și îngrijorat.

— S-a strecurat pe undeva o greșeală, spuse el. Doamnă Syme, nu cred că în legea în această situație sunteți. Vă arestez în numele legii.

— Al legii? spuse Syme și scapă din mână bastonul.

— Desigur! zise secretarul. Sunt detectiv la Scotland Yard — și scoase cartonașul albastru din buzunar.

— Și ce crezi că suntem noi? întrebă profesorul și-i ridică brațele.

— Voi sunteți, spuse secretarul bănos, acum tuțiu precis, membri în Consiliul Suprem al Anarhiștilor. Deghizat ca unul dintre voi, eu...

Dr Bull își azvârli sabia în mare.

— N-a existat niciodată un Consiliu Suprem al Anarhiștilor, spuse el. Am fost totuși un grup de polițiști tâmpiți care ne-am holbat unii la alții. Și totuși oamenii serioși de treabă care ne-au ciuruit cu gloanțe au crezut că suntem dinamitarzi. Și am cănuț greșesc în privința gloatei, spuse el, privind zâmbitor spre mulțime care se întindea până departe pe ambele părți. Oamenii de rând nu sunt niciodată nebuni. Și eu sunt un om de rând, tușu. Mă duc pe mal să-mi cinstesc cu un pahar pe totuși cei care sunt aici.

XIII

Urm rirea pre edintelui

Adoua zi diminea a, cinci b rba i buimaci, dar veseli luar vaporul spre Dover. Bietul colonel ar fi putut avea motive de nemul umire, fiind mai întâi obligat s lupte de partea a dou fac iuni care nu existau, pentru ca apoi s fie trântit la p mânt cu un felinar de fier. Dar era un gentleman b trân i generos i, sim indu-se u urat c nici una din p r i n-avea de-a face cu dinamita, îi conduse la debarcader cu o dispozi ie de zile mari.

Cei cinci detectivi reconcilia i aveau de limpezit sute de am nunte. Secretarul a trebuit s -i relateze lui Syme cum de-au ajuns ini ial s poarte m ti în fa a presupu ilor inamici, b nui i tovar i întru conspira ie. Syme a trebuit s explice de ce-au fugit mâncând p mântul într-o ar civilizat . În mai presus de toate aceste detalii explicabile, problema era str b tut de-un fir ro u c ruia nu-i d -deau de cap t. Ce însemnau toate astea? Dac to i erau ni te ofi eri inofensivi, ce era Duminic ? Dac nu pusese st pânire pe lume, cu ce naiba se ocu-pase? Inspectorul Ratcliffe avea în continuare o p -rere sumbr în aceast privin .

— Nu pot pune cap la cap inten iile b trânului Duminic mai mult decât voi, spuse el. Indiferent

ce este, Duminic nu e un cetean nevinovat. La naiba! Vaminti i chipul lui?

— Recunosc, r spuse Syme, n-am fost în stare s -l uit.

— Ei bine, zise secretarul, presupun c putem afla curând, pentru c mâine avem urm toarea întrunire general . M scuza i, spuse cu un zâmbet însp imânt tor, îmi cunosc bine îndatoririle de secretar.

— Cred c ai dreptate, zise profesorul meditativ. Cred c putem s afl m de la el; dar m rturisc c mi-ar fi cam team s -l întreb pe Duminic cine e el de fapt.

— De ce? întreb secretarul. i-e fric de bombe?

— Nu, zise profesorul, m tem c mi-ar spune-o.

— S bem ceva, zise dr Bull dup o clip de t - cere.

în timpul întregii c l torii cu vaporul i cu trenul au fost extrem de comunicativi, dar au r mas, instinctiv, împreun . Dr Bull, care fusese mereu optimistul grupului, se str dui s -i conving pe ceilal i patru c ar putea lua cu to ii aceea i birj din Gara Victoria, dar n-au fost de acord; au plecat cu tr sura, cu dr Bull cântând pe capr . î i încheiar c l toria la un hotel din Picadilly Circus, pentru a fi aproape de Leicester Square, unde urmau s - i ia micul dejun în diminea a urm toare, foarte devreme. Dar nici atunci nu se încheiar definitiv aventurile zilei. Dr Bull, nemul umit de propunerea general de a merge la culcare, ie i din hotel pe la ora unsprezece pentru a vedea i gusta din frumuse ile Londrei. Se-ntoarse dup dou zeci de minute i f cu o zarv destul de mare în sal . Syme, care încerc întâi s -l calmeze, fu nevoit în cele din urm s -i asculte raportul cu aten ie sporit .

— Îți spun că l-am văzut! spuse dr Bull insistent.

— Pe cine? întreb repede Syme. Nu cumva pe președintele?

— Nici chiar așa, spuse dr Bull râzând fără rost. Nici chiar așa. E aici.

— Cine e aici? întreb Syme nerăbdător.

— Bărbatul peșterii, spuse cel lalt lămpede, bărbatul care era peșterii, Gogol. Iată! i-l trase de cot în fața peșterii care, cu cinci zile în urmă, ieșise în mare forat din Consiliu, cu peșterii rar înțeles, cu fața palidă — pe primul dintre anarhiștii falși demascați.

— De ce nu mă lăsați în pace? strigă el. M-ați exclus ca spion.

— Toți suntem spioni, opti Syme.

— Toți suntem spioni! strigă dr Bull. Hai să bei ceva.

În dimineața următoare, batalionul reconciliat al celor ase se îndreptă apăsător spre hotelul din Leicester Square.

— E cât se poate de nostim, spuse dr Bull. Suntem ase oameni care se duc să-ntrebe un om cine este el.

— Mă tem că e și mai caraghios, spuse Syme. Cred că suntem ase oameni care se duc să-ntrebe un om cine sunt ei înșiși.

Cotir în liniște spre piață, cu toate că hotelul se afla în colțul opus, văzură imediat balconul și silueta care peșterii prea mare pentru el. Stătea de unul singur, cu capul înclinat, meditănd peste un ziar. Toți consilierii și ei, care veniseră să-l dea jos, străbătură piața de parcă ar fi fost priviți din cer de o sută de ochi.

Discutaseră mult ce tactic să aleagă : dacă trebuie să-l lase pe Gogol fără masă în afara planului și să înceapă totul diplomatic sau dacă trebuie să-l includă și să detoneze praful de pușcă pe loc. Datorită influenței lui Syme și a lui Bull a precumpănit a doua variantă, deși până în ultima clipă secretarul i-a întrebat de ce îl atacă pe Duminiuc atât de imprudent.

— Motivul meu e foarte simplu, spuse Syme. Îl atacă imprudent pentru că m-a tem de el.

Îi urmasă totuși pe scara întunecoasă și apărură în același timp în lumina limpede a soarelui de dimineață și în lumina clară, de amiază, a zâmbetului de pe fața lui Duminiuc.

— Încântător! spuse el. Ce bine-mi pare că vă vede pe toți! Ce zi splendidă! A murit arul?

Secretarul, care era din întâmplare în fața, se concentra și izbucni demn:

— Nu, domnule, n-a avut loc nici un masacru. Nu vă aduc vești despre asemenea spectacole dezgustătoare.

— Spectacole dezgustătoare? repetă președintele cu un zâmbet senin și iscoditor. Te referi la ochelarii spectaculoși ai doctorului Bull?

Secretarul se înecă o clipă, iar președintele continuă pe-un ton oarecum insinuant:

— Bineînțeles, totuși avem propriile păreri, ba chiar propriii ochi, dar să-și spuie omului în fața sunt dezgustători...

Dr. Bull îi smulse ochelarii și-i sparse pe masă:

— Ochelarii mei sunt o escrocherie, dar eu nu sunt escroc. Uită-te la fața mea.

— Nu neg că e genul de față care devine din ce în ce mai agreabil, spuse președintele. De fapt, și-și devine mai agreabil; dar cine sunt eu să mă plâng de fructele sâlbatică care atârnă în Pomul

Vie îi? Nu neg c -mi va deveni i mie agreabil într-o bun zi.

— N-avem timp de prostii, spuse secretarul intervenind brutal. Am venit s afl m ce înseamn toate acestea. Cine e ti? Ce e ti? De ce ne-ai adunat pe to i aici? tii cine i ce suntem? E ti un prost care se d drept conspirator, sau e ti un om inteligent care face pe prostul?

— Candida ilor, murmur Duminic , li se cere s r spund la opt întreb ri din aptesprezece de pe chestionar. Din câte-mi dau seama, vre i s v spun ce sunt eu i ce sunte i voi, ce este această mas i ce este acest Consiliu, ce tiu despre această lume. Ei bine, voi merge pân acolo încât voi ridică v lul unui singur mister. Dacă vre i s ti i ce sunte i, sunte i o ga c de tineri n t r i foarte bine inten iona i.

— i tu, spuse Syme, aplecându-se în fa . Ce e ti tu?

— Eu? Ce sunt eu? r cni pre edintele i se ridic încet pân la o în l ime incredibil , ca un val enorm pe cale s se bolteasc deasupra lor i s se sparg . Vre i s ti i ce sunt eu, nu-i a a? Bull, e ti om de tiin . Scurm la r d cinile copacilor i afl adev rul despre ei. Syme, e ti poet. Scruteaz norii dimine ii. Fi i aten i la ce v spun: ve i descoperi adev rul celui din urm copac i al celui mai înalt nor înainte de a afla adev rul despre mine. Ve i în elege marea, dar eu voi continua s fiu o enigm ; ve i afla ce sunt stelele, dar nu ve i ti ce sunt eu. De la începutul lumii, to i oamenii — regi i în elepi, poe i i legiuitori, toate Bisericile i to i filozofii — m vâneaz ca pe un lup, dar n-am fost niciodat prins; cerurile vor c dea când voi fi încol it. Le-am dat mult de furc , i asta am de gând s fac i acum.

Înainte ca vreunul dintre ei să se poată mișca, bărbatul monstruos își făcu vânt ca un urangutan enorm peste balustrada balconului. Însă înainte de a-l da drumul, se trase din nou în sus ca pe o bârnă orizontală, sprijinindu-l bărbăția imensă pe marginea balconului, zise solemn:

— E totuși un lucru pe care înșăvi-l spun despre mine. Sunt omul din camera întunecată, cel care v-a făcut pe toți polițiști.

Cu aceste cuvinte, se lăsa în jos de pe balcon, sărind pe pietrele de dedesubt precum o minge enormă de cauciuc, și se îndreptă în salturi spre colțul Teatrului Alhambra, unde chemă o birjă și se aruncă în ea. Cei ase detectivi rămăseseră înlemniți și livizi după ultima sa afirmație; însă când dispărură în birjă, lui Syme îi reveni simțul practic, sărind peste balcon cu nesăbuită, de era cât pe ce să-și rupă picioarele, și chemă altă birjă.

El și Bull săriră în aceeași birjă, profesorul și inspectorul în alta, în timp ce secretarul și fostul Gogol se cărară în a treia, tocmai la timp când se poate înțelege după Syme, care zbură în urmărire a preedintelui zburător. Duminică îi purtă într-o cursă turbată spre nord-vest; birjarul lui, influențat evident de stimulente mai substanțiale decât cele obișnuite, îmboldea calul la o viteză amețitoare. Lui Syme nu-i ardea de maniere; se ridică în picioare și strigă: „Opriți hoțul!” Mulțimea se porni să alerge pe lângă birja lui, iar polițiștii opreau lumea și puneau întrebări. Toate acestea își făcu efectul asupra birjarului preedintelui, care începu să se uite în urmă cu suspiciune și încetini ritmul. Deschise ușa pentru a discuta rațional cu pasagerul său, dar în timp ce-o făcea, lăsa bicicleta lung să atârne înaintea birjei. Duminică se aplecă în față, îl apucă

i-l smulse violent din mâna omului. Apoi, ridicându-se el însuși în fața birjei, biciui calul și răzni atât de tare, încât animalul porni pe străzi ca o vjele. Acest vehicul irațional, în care pasagerul îmboldea calul, iar birjarul încerca disperat să-l oprească, străbătu ca vântul străzile și piețele. Celălalte trei birje veneau după el (dacă expresia se potrivește cu o birjă) ca niște câini de vânatoare care găfâie. Magazinele și străzile zburau prin fața lor ca săgețile zbârnâitoare.

Pe când goneau cu viteză maximă, Duminică se răsuși pe apăsătoare de noroi pe care cădea și, scoțându-și capul mare și zâmbire din birjă, cu părul alb uierând în vânt, se strămbăcumplit, ca un spirit distrugător, în direcția următorilor. Apoi, ridicându-și repede mâna dreaptă, zvârlă un ghemotoc de hârtie în fața lui Syme și dispăru. Syme îl prinse, dar, instinctiv, se apăsăde el; descoperi că se compunea din două hârtii mototolite. Una îi era adresată lui, iar cealaltă, doctorului Bull, cu un foarte lung și — există motive să ne temem — parțial ironic ir de litere scrise după numele său. Formula de adresare către dr Bull era în orice caz mult mai lungă decât coninutul, întreg mesajul fiind compus din următoarele cuvinte:

Ce zici de Martin Tupper *acum*?

— Ce vrea să spună bătrânul maniac? întreb Bull, uitându-se atent la cuvinte. Ce spune alături, Syme?

Mesajul lui Syme era în orice caz mai lung și suna astfel:

Nimeni nu va regreta mai mult decât mine amestecul arhidiaconului. Sunt încredințat că nu se va ajunge la asta. întreb pentru ultima oară: unde-i

sunt galo ii? Faptul e foarte regretabil, mai ales dup cele relatate de unchi.

Vizitiul pre edintelui p rea s - i fi rec p tat oarecum controlul asupra calului, iar urm ritorii câ tigar pu in teren virând spre Edgware Road. Aici interveni ceea ce p ru alia ilor un blocaj providențial, întregul trafic era dirijat la stânga, la dreapta, ori era blocat, deoarece pe oseaua cea lung se apropia iuitul inconfundabil al ma inii pompierilor, care trecu peste câteva secunde precum un tr snet de alam . De i trecu repede, Duminic s ri din birj , se n pusti spre ma ina pompierilor, o prinse din mers, urc în ea i, în timp ce vorbea, gesticulând, cu pompierul uluit, disp ru în dep rtarea zgomotoas .

— Dup el! url Syme. Acum nu mai poate s scape. N-are cum s ne scape ma ina pompierilor.

Cei trei birjari, buim ci i pentru moment, î i biciuir caii i reducer o parte din distan a până la prada care se f cea nev zut . Pre edintele confirm apropierea venind în spatele vehiculului, înclinându-se în mai multe rânduri, trimi ând bezele i, în cele din urm , aruncând un bilet bine împ turit în pieptul inspectorului Ratcliffe. Când respectivul domn îl deschise, nu f r ner bdare, descoperi urmatoarele cuvinte:

Fugi imediat. Se tie adev rul despre întinz totul t u de pantaloni.

— UN PRIETEN

Ma ina pompierilor î i continu drumul spre nord, intrând într-o zon pe care n-o recuno teau; în timp ce trecea pe lâng un grad înalt umbrit de copaci, cei ase prieteni fur surprin i, dar oarecum u ura i, s -l vad pe pre edinte s rind din ma ina

pompierilor, de i nu i-au putut da seama dac faptul se datora altui capriciu sau protestelor sporite ale amfitrionilor s i. Înainte ca cele trei birje s ajung acolo, se c rase precum o pisic cenu ie uria pe gardul înalt, s ri de pe el i disp ru în frunzi ul întunecos.

Cu un gest furios, Syme î i opri birja, s ri din ea i se gr bi s escaladeze. Dup ce î i trecu un picior peste gard, întoarse spre prietenii care-l urmau o fa pe care umbra o f cea foarte palid .

— Ce loc s fie sta? întreb el. S fie casa b trâ-nului drac? Am auzit c are o cas în nordul Londrei.

— Cu atât mai bine, spuse secretarul neînduplecat, plantându- i un picior pe o platform ; îl g sim acas .

— Nu, nu e vorba de asta, zise Syme, împreunându- i sprâncenele. Aud cele mai cumplite zgomote, de parc diavolii râd, str nut i- i sufl nasurile diavole ti!

— Câinii lui latr , desigur, spuse secretarul.

— De ce nu spunem c latr gândacii lui! zise Syme furios. C latr melcii! C latr mu catele! Ai auzit vreun câine care s latre a a?

Ridic o mân ; din desi se auzi un urlet lung i amenin tor care p rea c - i într sub piele i c - i înghea sângele în vine, un urlet slab i cutremur tor care f cu aerul s vibreze în jurul lor.

— Câinii lui Duminic nu sunt câini obi nui i, spuse Gogol i începu s tremure.

Syme s rise în cealalt parte, dar continua s asculte nelini tit.

— Ei, fi i aten i, spuse el. E oare câine, e câinele cuiva?

La urechile lor ajunse un ip t r gu it, de parc cineva ar fi protestat i ar fi vociferat cuprins de o

durere subit ; apoi, foarte departe, ca un ecou, auzi ceva care suna precum o lung trompet nazal .

— Ei... casa lui ar trebui să fie iadul, spuse secretarul, iar dacă este iadul, eu intru! Să ri peste gardul înalt aproape dintr-o mi care.

Ceialalt îi urmărit . Străbătura un haț de plante în tufe și ieșir pe o c rare neînțr dīt . Nu se vedea nimic; dr Bull îi lovi brusc mâinile una de cealalt .

— P i... n t r ilor, ip el, e gr dina zoologic !

În timp ce, înnebuni i, c utau în jur urma pr - zii lor periculoase, un paznic în uniform veni în fug pe c rare înso it de un b rbat în haine obi - nuite.

— A luat-o pe-aici? rosti paznicul gâfâind.

— Cine s-o ia? întreb Syme.

— Elefantul! strig paznicul. Un elefant a înnebunit i a fugit.

— A fugit cu un domn în vârst , spuse cel lalt str în cu sufletul la gur , cu un biet domn b trân cu p r alb!

— Cum era domnul b trân? întreb Syme cu sporit curiozitate.

— Domnul b trân era foarte mare i gras; era îmbr cat în haine gri-deschis, zise paznicul repede.

— Ei bine, spuse Syme, dacă domnul b trân ar ta chiar a a, dacă sunte i foarte siguri c domnul b trân era mare, gras i avea haine cenu ii, atunci crede i-m pe cuvânt, elefantul n-a fugit cu el. El a fugit cu elefantul. Elefantul nu este creat de Dumnezeu ca s fug cu el dacă el n-ar fi de acord cu această r pire. La naiba, iat -1!

De data asta nu exista nici un dubiu. Chiar de-a curmezi ul întinderii de iarb , cu vreo dou sute de yarzi mai încolo, urmat de o mul ime care ipa

i alerga zadarnic dup el, trecea cu pa i maiestuo i un elefant cenu iu uria , cu trompa-n vânt, rigid ca bompresul unui vapor, mugind precum trâmbi a apocalipsei. Pe spinarea animalului care r gea i zvârlea din picioare edea pre edintele Dumini- c , senin ca un sultan, dar îmboldind animalul s goneasc furibund cu un obiect ascu it din mân .

— Opri i-1! ipa gloata. Iese pe poart !

— Opri i o alunecare de teren! spuse paznicul. A ie it pe poart !

Dar chiar în timp ce vorbea, un ultim trosnet i-un strig t de groaz vesti c marele elefant ce- nu iu a trecut prin por ile gr dinii zoologice i c gonea pe Albany Street precum un nou model de omnibuz rapid.

— Dumnezeule mare! strig Bull. N-am tiut niciodat c un elefant poate s alerge a a de re- pede. P i... iar avem nevoie de birje dac vrem s nu-l pierdem din ochi.

în timp ce fugeau spre poarta pe unde disp - ruse elefantul, Syme trecu în revist panorama str - lucitoare a animalelor bizare din cu ti. Ulterior i s-a p rut ciudat c le-a v zut atât de limpede. î i amin- tea în special de pelicani, de gâtlejurile lor ridicole i atârânânde. Se întreba de ce pelicanul era simbolul carit ii, poate doar pentru c aveai nevoie de mult caritate pentru a-l admira. î i amintea de pas rea-rinocer, care era efectiv un cioc imens i galben cu o pas re minuscul ata at înd r t. Totul îi d dea o senza ie a c rei vitalitate nu i-o putea explica, i anume c natura f cea mereu glume foarte miste- rioase. Duminic le spusese c îl vor în elege dup ce vor în elege stelele. Se întreba dac în i i arhan- ghelii puteau în elege pas rea-rinocer.

Cei ase detectivi neferici i s rir în birje i urm - rir elefantul, împ rt înd teroarea pe care o r spân - dea de-a lungul i de-a latul str zilor. De ast dat , Duminic nu întoarse capul, dar le oferi suprafa - a solid a spatelui s u insensibil, ceea ce-i scoase din min i, dac e posibil, mai mult decât farsele sale anterioare. Dar chiar înainte de a intra pe Baker Street, îl v zur aruncând ceva sus în aer, a a cum î i arunc un b iat mingea cu inten ia de a o prin - de din nou. La viteza cu care goneau, obiectul c zu mult în spatele s u, chiar lâng birja în care se afla Gogol. în speran a palid de a g si o motiva ie pen - tru pornirea inexplicabil , Gogol î i opri birja i-l ridic . Era un pachet foarte voluminos i îi era adre - sat. La o cercetare atent , con în ea treizeci i trei de buc i de hârtie f r valoare, înf urate una peste alta. Când o rupse pe ultima, r mase o buc ic de hârtie pe care scria:

Cuvântul, îmi imaginez, trebuie s fie „roz”.

B rbatul cunoscut cândva sub numele de Go - gol nu spuse nimic, dar mi c rile mâinilor i picioa - relor sale sem nau cu cele ale unui om care- i îmbolde te calul la noi eforturi.

Miracolul elefantului zbur tor care str b tea str zile i cartierele scosese lumea la ferestre i de - viase circula ia la stânga i la dreapta. Dar în ciuda vâlvei demen iale, cele trei birje reu iser s în pasul, astfel încât ajunser s fie considerate par - te a procesiunii i, probabil, reclama unui circ. Se deplasau cu asemenea vitez , încât distan ele se scurtaser incredibil: Syme v zu Albert Hall-ul din Kensington pe când credea c se mai afl în Pad - dington. Pasul animalului deveni mai iute i mai slobod de-a lungul str zilor goale i aristocratice

din South Kensington, pentru ca, în cele din urmă, s-a îndreptat spre partea de orizont în care roata uria de pe Earl's Court se proiecta pe cer. Roata deveni din ce în ce mai mare și umplu firmamentul: era roata stelelor.

Animalul o luase înaintea birjelor. îl pierdură după mai multe cotituri, și când ajunseră la una din porțile expoziției de pe Earl's Court, se pomeniră definitiv blocați. În fața lor se afla o mare de oameni; în mijlocul ei, un elefant imens dea din picioare și se scutura precum creaturile diforme de acest fel. Prea edintele dispăruse.

— Încotro s-a dus? întrebă Syme lunecând la urmă.

— Domnul s-a năpustit în expoziție, spuse un funcționar uluit. Apoi adăugă cu un aer ofensat: Un mârșărici, domnule. M-a rugat să-i încalec și mi-a dat asta.

Întinse scârbit o bucată de hârtie împăturită cu adresa: „Pentru secretarul Consiliului Central al Anarhiștilor.”

Turbând de furie, secretarul o despătură și și scris în untru:

Când scrumbia aleargă o mil,
Lăsa-i-l pe secretar să zâmbească;
Când scrumbia încearcă să zboare
Lăsa-i-l pe secretar să moară.

Proverb popular

— De ce naiba, începu secretarul, l-ai lăsat pe tipul ăsta să intre? Oare oamenii vin la expoziție ca să-lare pe elefant și nebuni? Oare...

— Ia uita-i-vă, strigă Syme dintr-odată. Uita-i-vă acolo!

— La ce să mă uit? întrebă secretarul furios.

— La balonul captiv, spuse Syme i ar t cu frenezie într-o anumit direc ie.

— De ce dracu' trebuie s m uit la un balon captiv? întreb secretarul. Ce e ciudat la un balon captiv?

— Nimic, spuse Syme; doar c nu e captiv!

Î i întoarser privirile spre locul în care balonul se lega i se umfla deasupra expozi iei, legat de sfoar ca un balon pentru copii. Dup o secund , sfoara se rupse în dou chiar sub nacel , iar balonul, eliberat, plutea slobod ca o bul de s pun.

— Mii de draci! ip secretarul. S-a suit în el, i i agit pumnii spre cer.

Balonul, purtat de-un vânt întâmpl tor, ajunse chiar deasupra lor; v zur capul mare i alb al preedintelui uitându-se peste bord i privind binevoitor spre ei.

— Domnul s m aib -n paz ! spuse profesorul în felul s u b trânicos, pe care nu putea nici odat s -l despart de barba decolorat i de fa a pergamentoas . Domnul s m aib -n paz ! Mi s-a p rut, mi-a trecut prin minte c mi-a c zut ceva pe p l rie!

Ridic o mân tremurând i lu de pe p l rie o bucat de hârtie împ turit ; o deschise absent i g si, pe lâng un nod, simbol al iubirii adev rate, urm toarele cuvinte:

Frumuse ea ta nu m-a l sat indiferent.

— De la MICUL GHIOCEL

Urm o scurt t cere, dup care Syme spuse, mu cându- i barba:

— Nu m dau b tut. Dr covenia asta trebuie s aterizeze undeva. Dup ea!

XIV

Cei ase filozofi

Murdari de noroi, cei ase detectivi înaintau Manevoie peste câmpiile verzi și printre tufi urile înflorite aflate la vreo cinci mii de Londra. Optimistul grupului propusese inițial să urmărească balonul prin sudul Angliei, cu birjele. A fost în cele din urmă convins de refuzul tenace al balonului de a zbura deasupra drumurilor și de refuzul și mai tenace al birjarilor de a urmări balonul. Prin urmare, cel torii neobosi și dar exaspera și i-au croit drum prin desișurile negre și au tăiat brazde pe câmpiile arate până când fiecare cel puțin o înfrânt are mult prea scandalos pentru a nu fi luat drept vagabond. Dealurile verzi din Surrey au fost martorele distrugerii și tragediei finale a admirabilului costum gri-deschis în care Syme pornise din Saffron Park. Păria de mătase fusese strâns pusă chiar deasupra nasului de o creangă ce se lega, pulpanele hainei fuseseră sfâșiate de spini până în dreptul umerilor, era împrocată de lutul Angliei până la guler; dar își purta barba galbenă tot înainte, cu hotărâre mută și mânie, iar ochii săi erau fixați tot pe mingea plutitoare cu gaz, care, în roata a deplină a asfințitului, purta un nor în amurg.

— La urma urmelor, spuse el, e foarte frumos!

— E ciudat i deosebit de frumos, spuse profesorul. Mi-a dori ca blestemata aia de pung plin cu gaz s explodeze!

— Nu, spuse dr Bull, sper s nu explodeze. L-ar putea r ni pe b trân.

— S -l r neasc ! spuse profesorul r zbun tor, s -l r neasc ! Nu pe cât l-a r ni eu... dac a ajunge la el. Micul Ghiocel!

— Oricum, n-a dori s fie r nit, spuse dr Bull.

— Ce! strig secretarul cu am r ciune. Crezi toat povestea aia despre omul nostru din camera întunecat ? Duminic putea s spun c e oricine.

— Nu tiu dac s-o cred sau nu, zise dr Bull. Nu asta vreau s spun. N-a dori s ard balonul b -trânului Duminic pentru c ...

— Ei bine, spuse Syme ner bd tor, pentru c ...

— Pentru c el însu i e jovial ca un balon, rosti dr Bull disperat. Nu pricep o iot din povestea aia, cum c el ar fi omul care ne-a dat legitima iile albastre. Pare s transforme totul în absurd. Nu-mi pas cine o în elege, eu l-am simpatizat întotdeauna pe b trânul Duminic , a a tic los cum era. Parc era un copil mare i robust. Cum s v explic bizara mea simpatie? Nu m-a împiedicat s m lupt cu el din r sputeri. E oare mai clar dac spun c l-am îndr git pentru c era atât de gras?

— Nicidecum, spuse secretarul.

— Acum tiu, strig Bull, a fost pentru c era atât de gras i atât de u or. Exact ca un balon. Ne imagin m mereu c oamenii gra i sunt grei, dar el ar fi putut dansa al turi de o silfid . Acum îmi dau seama ce vreau s spun. O for mediocr se manifest prin violen , o for suprem , prin abilitatea de a le vi ta. A fost ca în vechile specula ii: ce s-ar

întâmpla dac un elefant ar putea s ri pân la cer ca o l cust ?

— Elefantul nostru, spuse Syme privind în sus, a s rit la cer ca o l cust .

— i, conchise Bull, iat de ce nu poate s nu-mi plac b trântul Duminic . Nu, nu e o admira ie a for ei sau a vreunui lucru stupid de genul sta. E tipul de veselie din el, de parc ar exploda de atât de ve ti bune. Nu sim i i uneori acest lucru într-o zi de prim var ? ti i, natura joac renghiuri, îns în acea zi, renghiurile sunt prietenoase. în ce m prive te, n-am citit niciodat Biblia, dar partea de care se face haz este adev rat : „Ce vi-e vou mun ilor, c-a i s ltat ca berbecii?”¹ Mun ii chiar salt — sau cel pu in încearc s-o fac ... De ce îmi place Duminic ? Cum s v spun... pentru c e a a de... b - d ran.

Urm o t cere lung , dup care secretarul spuse cu voce bizar i nefireasc :

— Nu-l cuno ti deloc pe Duminic . Probabil c e ti mai bun decât mine i nu cuno ti iadul. Am fost la-nceput un tip înver unat i cam morbid. Omul care st în întuneric — i care ne-a ales pe to i — m-a ales pentru c a v zut în mine toat demen a conspiratorului, pentru c zâmbetul meu era strâmb, iar ochii, tri ti chiar când zâmbeam. Trebuie s fi fost ceva în mine care intra în rezonan cu nervii tuturor anarhi tilor. Pentru c atunci când l-am v zut pentru prima oar pe Duminic , nu mi-a sugerat vitalitatea asta a ta aerian , ci ceva grosolan i trist în natura lucrurilor. L-am g sit fumând într-o înc pere slab luminat , cu obloanele trase, infinit mai deprimant decât bezna fertil în care tr ie te

¹ Psalmul 68,16 (*n.ed.*).

st pânul nostru. Edea pe o banc , un morman uria îndistinct i inform. M-a ascultat pân la cap t f r s vorbeasc sau s se clinteasc . Am dat frâu liber celor mai înfl c rate chem ri, i-am pus cele mai gr itoare întreb ri. Apoi, dup o lung t cere, „obiectul” începu s tremure; am crezut c era scuturat de o maladie secret . Tremura precum o gelatin vie i resping toare. îmi amintea de tot ce citisem despre fiin ele inferioare aflate la originea vie ii, despre aglomer rile din adâncul m rilor i despre protoplasme. P rea forma ultim a materiei, cea mai inform i mai odioas . îmi spuneam, judecând dup tremurat, c un asemenea monstru e cel pu in nefericit. Apoi am în eles c muntele brutal se scutura de râs, era râsul unui om însingurat, am în eles c râdea de mine. îmi cere i s -l iert? Nu e pu in lucru ca cineva care i-e inferior, dar pare mai puternic, s rîd de tine.

— Desigur, prieteni, exagera i din cale-afar , interveni vocea clar a inspectorului Ratcliffe. Pre edintele Duminic este un tip extraordinar de inteligent, iar în ce prive te fizicul, nu e monstrul lui Barnum⁹ cum crede i voi. M-a primit într-un birou obi nuit, în hain gri în carouri, în plin zi. Mi-a vorbit firesc. S v spun ce te cam înfioar la Duminic . Camera sa este îngrijit , hainele, la fel, totul pare în ordine; dar e distrat. Uneori ochii s i mari i str lucitori par orbi de-a binelea. Uit , ore în ir, c te afli acolo. Ei bine, neb garea de seam e pu in prea însp imânt toare la un tic los. Nu ne gândim îa un tic los care este, în mod sincer i onest, un

⁹ Americanul Phineas Taylor Barnum (1810-1891), proprietarul unui circ faimos i ini iatorul unor expozi ii itinerante de ciud enii (*n. trad.*).

vis tor, pentru c nu trebuie s ne gândim la un tic los însingurat. Un om distrat înseamn un om bun. înseamn un om care, dac se întâmpl s te vad , î i cere scuze. Dar cum s şupor i un om distrat care, dac se-ntâmpl s te vad , te omoar ? Asta- i pune nervii la-ncercare, neb garea de seam combinat cu ferocitatea. Oamenii au sim it asta uneori, când au str b tut p durile virgine i au constatat c animalele erau inofensive i necru toare deopotriv . Pot s ignore sau sucid . V-ar pl cea s petrece i zece ore din via în compania unui tigru distrat?

— Gogol, ce crezi tu despre Duminic ? întreb Syme.

— Nu m gândesc la Duminic din principiu, spuse Gogol simplu, a a cum nu m uit la soare în miezul zilei.

— E un punct de vedere, spuse Syme meditativ. Ce spui, profesore?

Profesorul mergea cu capul plecat, târându- i bastonul, i nu r spuse.

— Treze te-te, profesore, rosti Syme cu blânde e. Spune-ne ce crezi despre Duminic .

În cele din urm , profesorul vorbi, dar foarte încet:

— Cred ceva ce nu pot exprima clar. Sau mai degrab , cred ceva ce nu pot nici m car gândi clar. Sun cam a a... La început, cum ti i, via a mea era pu in prea liber , prea dezl n uit . Ei bine, când am v zut fa a lui Duminic , am crezut c era prea mare — toat lumea crede asta —, am crezut c era i prea dezl n uit . Fa a era atât de mare, încât nu te puteai concentra asupra ei, adic nu puteai s o consideri cât de cât o fa . Ochii erau atât de dep rta i de nas, încât nu p reau ochi. Gura era atât de deta at de rest, încât trebuia s te gânde ti la

ea ca la o parte separat . întreaga situa ie e prea greu de explicat...

Se opri pu in, târându- i bastonul, apoi continu :

— S-o lu m i altfel. Mergând odat noaptea pe drum, am v zut un felinar, o fereastr luminat i un nor care, laolalt , conturau o fa des vâr it i inconfundabil . Dac cineva din Univers are fa a aceea, îl voi recunoa te. Dar când am mers pu in mai departe, am descoperit c nu exista nici o fa , c fereastra se afla cu zece yarzi mai încolo, felinarul, cu o mie de yarzi, iar norul, în lumea de dincolo. Ei bine, fa a lui Duminic mi-a sc pat; fugea la stânga i la dreapta... cum fug imaginile întâmpl toare. Astfel, fa a lui m-a f cut oarecum s m îndoiesc dac , în general, exist fe e. Nu tiu dac fa a ta, Bull, e o fa sau o combina ie în perspectiv . Poate c una din lentilele negre ale ochelariilor t i îngrozitori e foarte aproape, iar cealalt , la cincizeci de mile distan . Oh, incertitudinile unui materialist nu fac doi bani. Duminic m-a înv at c cele mai însemnate i mai nefericite îndoieli sunt ale unui spiritualist. Sunt budist, presupun; iar budismul nu e o credin , e o îndoial . Dragul meu Bull, nu cred c ai de fapt o fa . N-am destul credin ca s cred în materie.

Ochii lui Syme erau fixa i asupra globului r t citor care, înro it de lumina serii, p rea s in de o lume mai trandafirie i mai inocent :

— N-a i observat ceva ciudat în toate descrierile voastre? Fiecare îl vede pe Duminic foarte diferit, i totu i fiecare g se te ceva cu care s -l compare, cu însu i Universul. Bull îl vede ca p mântul prim vara, Gogol, ca soarele la amiaz . Secretarului îi aminte te de protoplasma inform , iar inspectorului, de indiferen a p durilor virgine. Profesorul spune

c e ca un peisaj schimb tor. E ciudat, îns i mai ciudat e faptul c eu însumi mi-am f cut o idee bizar despre pre edinte i c , la rândul meu, îmi dau seama c m gândesc la Duminic ca la întreaga lume.

— D -i b taie, Syme, spuse Bull; nu te mai uita la balon.

— Când l-am v zut pentru prima oar pe Duminic , spuse Syme alene, i-am v zut doar spatele; iar când i-am v zut spatele, am tiut c este cel mai r u om din lume. Gâtul i umerii s i erau la fel de dezgust tori ca cei ai unui zeu maimu rit. Capul, încovoiat aproape neomene te, era ca spinarea unui bou. Am avut imediat fantezia revolt toare c nu m aflu nicidecum în fa a unui om, ci a unui animal îmbr cat în haine omene ti.

— Continu , spuse dr Bull.

— Apoi s-a-ntâmplat un lucru ciudat. Îi v zusem spatele din strad , stând în balcon. Am intrat în hotel i, venind din partea cealalt , i-am v zut fa a în lumina soarelui. Fa a lui m-a însp imântat, ca pe noi to i, dar nu pentru c era dezgust toare, nu pentru c era primejdioas . Dimpotriv , m-a însp imântat pentru c era atât de frumoas , pentru c era atât de bun .

— Syme, exclam secretarul, nu i-e bine?

— Era precum chipul arhanghelului din vechime, cel care împ r ea dreptatea dup r zboaie eroice. Ochii s i râdeau, iar gura exprima onoare i suferin . Avea acela i p r alb, aceia i umeri imen i, îmbr ca i în gri, pe care-i v zusem din spate. Dar când l-am v zut din spate, eram sigur c e animal, iar când l-am v zut din fa , tiam c e zeu.

— Pan, spuse profesorul vis tor, era i zeu, i animal.

— Apoi i mereu dup aceea, continu Syme precum un om care vorbea cu sine, acesta a fost pentru mine misterul lui Duminic — i e i misterul lumii. Când v d spatele oribil, sunt convins c fa a nobil este doar o masc . Când v d fa a, chiar pentru o clip , tiu c spatele este doar o glum . R ul este atât de r u, încât nu ne gândim la bine decât accidental; binele este atât de bun, încât suntem convin i c r ul poate fi explicat. Ieri, când îl urm ream pe Duminic din birj , când m aflam permanent în spatele lui, lucrurile ajunseser la un fel de apogeu.

— Ai avut atunci timp s te gânde ti? întreb Ratcliffe.

— Timp, r spuse Syme, pentru un gând cumplit. Mi-a trecut brusc prin minte c spatele indescifrabil i inexpressiv din fa a mea era chiar chipul s u — un chip orb, îngrozitor, care m privea fix; mi-am imaginat c individul care alerga în fa a mea fugea în realitate cu spatele, dansând în timp ce alerga.

— Oribil, spuse dr Bull i se cutremur .

— Oribil nu este cuvântul potrivit, spuse Syme. A fost într-adev r cel mai nefericit moment din via a mea. i totu i, dup zece minute, când i-a scos capul din birj i s-a strâmbat ca un gargui, mi-am dat seama c este doar ca un tat care se joac de-a v-a i ascunselea cu copiii lui.

— E un joc lung, spuse secretarul i se încrunta spre ghetele lui rupte.

— Asculta i-m ! ip Syme cu o insisten extraordinar . Vre i s v spun care e secretul întregii lumi? Faptul c i-am cunoscut numai spatele. Vedem totul din spate i ni se pare dezgust tor. la nu e un copac, ci spatele unui copac. la nu e un nor, ci spatele unui nor. Nu v da i seama c totul

î i pleac i î i ascunde fa a? M car de-am putea s ajungem în fa ...

— Privi i, strig Bull din r sputeri, balonul co-boar !

Nu era nevoie s strige, Syme nu- i luase ochii de la el. V zu globul mare i luminos cl tinându-se pe cer, apoi îndreptându-se i scufundându-se lent în spatele copacilor, asemenea unui soare care apune.

B rbatul numit Gogol, care abia deschisese gura în timpul tuturor acestor istovitoare c l torii, î i arunc brusc bra ele în sus ca un suflet condamnat.

— E mort! strig . Acum tiu c mi-a fost prieten, prietenul meu din întuneric!

— Mort! rosti secretarul cu dispre . Nu moare el a a u or. Dac i-ar fi dat cineva brânci dintr-un automobil, l-am g si t v lindu-se ca un mânz pe câmp, dând din picioare ca s se amuze.

— Ciocnindu- i copitele, spuse profesorul. Mânjii fac a a... i Pan...

— Iar Pan! spuse dr Bull âfnos. Crezi c Pan e totul.

— Este, în grece te, spuse profesorul. înseamn totul.

— Nu uita, zise secretarul uitându-se în jos, c înseamn i panic .

Syme r m sese în picioare f r s aud exclama iile.

— A c zut, spuse scurt. S mergem într-acolo! Apoi ad ug cu un gest indescriptibil:

— Oh, dac ne-a în elat pe to i i s-a omorât! Ar putea fi una din festele sale!

Porni cu pa i mari spre copacii din dep rtare animat de un nou impuls, cu hainele zdren uite i cravata desf cut , fluturându-i în vânt. Ceilal i îl

urmar ceva mai ov ielnici, acuzând dureri de picioare. Aproape concomitent, cei ase b rba i î i d - dur seama c nu erau singuri pe câmp.

Pe paji tea acoperit cu iarb venea spre ei un b rbat înalt, sprijinindu-se într-un baston lung, sem nând cu un sceptru. Era îmbr cat într-un costum rafinat, dar demodat, cu pantaloni pân la genunchi; culoarea costumului era ceva între albas-tru, violet i gri, nuan pe care o dau anumite umbre din inuturile p duroase. P rul era c runt spre alb i la prima vedere, asociat pantalonilor, p rea pudrat. Privirea-i era foarte calm ; dac n-ar fi fost bruma argintie de pe cap, ar fi putut fi una din umbrele p durii.

— Domnilor, spuse, st pânul meu are o tr sur care v a teapt pe un drum din apropiere.

— Cine e st pânul dumatiale? întreb Syme f r s clipeasc .

— Mi s-a spus c -i cunoa te i numele, zise b rbatul respectuos.

Se l s t cere, dup care secretarul spuse:

— Unde e tr sura asta?

— A teapt doar de câteva clipe, zise str inul. St pânul meu abia a ajuns acas .

Syme privi la stânga i la dreapta peticului de iarb verde pe care se g sea. Tufi urile p reau tu-fi uri obi nuite, copacii p reau copaci obi nui i; cu toate acestea, se sim ea captiv într-un inut vr jit.

Îl examina pe misteriosul sol din cap pân -n picioare, dar nu descoperi nimic — doar faptul c haina lui avea culoarea umbrelor purpurii, iar fa a, culoarea cerului ro u, brun i auriu.

— Arat -ne locul, spuse Syme scurt; f r s scoat o vorb , b rbatul în hain violet se-ntoarse cu spatele i porni spre o sp rtur din gardul viu, care l s s se întrevad brusc lumina unui drum alb.

Când cei ase c l tori ajunser în acel loc, v -
zur c drumul alb era blocat de ceea ce p rea un
lung ir de tr suri de tipul celor care str juiesc în-
trarea caselor din Park Lane. În dreptul irului de
tr suri st tea un rând de servitori str lucitori, îm-
br ca i în uniform gri-alb struie, având cu to ii un
aer de m re ie i de independen rar întâlnit la ser-
vitorii unui gentleman, dar frecvent la oficiali i la
ambasadorii unui rege important. Erau acolo nu
mai pu in de ase tr suri care a teptau, câte una
pentru fiecare din zdren ro ii jalnici ai grupului.
To i slujitorii (de parc ar fi fost în inut de gal)
purtau s bii, iar în timp ce fiecare b rbat se urca
târându-se în tr sur , le scoaser din teci i salu-
tar cu o lumin nea teptat de o el.

— Ce înseamn toate acestea, îl întreb Bull pe
Syme în timp ce se desp r eau. E oare alt glum
a lui Duminic ?

— Nu tiu, spuse Syme în timp ce, istovit, se cu-
funda în pernele tr surii; dar dac e a a, este una
dintre glumele despre care vorbeai. Este o glum
prietenoas .

Cei ase aventurieri trecuser prin multe peri-
pe ii, dar nici una nu-i zguduise într-o asemenea
m sur ca această ultim aventur , a confortului.
Se obi nuiser ca lucrurile s se desf oare anevoie,
când îns lucrurile începur brusc s se desf oare
lin, fur cople i i. Nu- i imaginau nicidecum ce era
cu aceste tr suri; era suficient s tie c erau tr -
suri, i înc tr suri cu perne. Nu- i închipuiau cine
era b trântul care-i condusese, dar era mai mult decât
suficient c îi condusese la tr suri.

Syme trecu prin bezna deas a copacilor l sân-
du-se în voia lucrurilor. Era tipic pentru el: dup
ce- i purtase b rbia cu înver unare înainte cât timp

se putea face ceva, când întreaga problemă i-a fost luat din mâini, căzu pe perne, pentru a se duce binelea.

Treptat, foarte vag, îmi dădu seama pe ce drumuri bogate îl poartă trăsura. Văzu că trec prin porțile de piatră ale unui așezământ parcă încep să urce lent un deal care, deși împins dur pe ambele culmi, era oarecum mai sistematizat decât o pădure. Apoi îl cuprinse o bucurie generală, cum se întâmplă cu cineva care se trezește încet dintr-un somn tulmădător. Simi că toate gardurile vii sunt ceea ce trebuie să fie, și anume ziduri însuflețite; că un gard viu este precum o armată de oameni, disciplinat, dar și mai viu. Văzu ulmi înalți în spatele gardurilor vii și se gândi vag cât de fericiți sunt băieții care se căsar în ei. Trăsura coti pe cărare, și văzu pe neașteptate, în liniște, precum un nor lung și jos în amurg, o casă lungă și joasă, îndulcită de lumina blândă a asfințitului. Cei ase prieteni schimbă apoi impresii și se contraziseră; dar totuși căzură de acord că, într-un mod inexplicabil, locul le amintea de copilărie: fie vârfurile ulmilor, fie cărare în întortocheată, fie peticul de livadă, fie forma ferestrelor; fiecare pretindea că și-a amintit acel loc înainte de chipul mamei.

Când, în cele din urmă, trăsura traseră în fața unei porți masive, scunde și cavernoase, alt bărbat, în aceeași uniformă, dar purtând o stea de argint pe pieptul cenușiu al hainei, le ieși în întâmpinare. Personajul impresionant se adresă unui Syme uluit:

— În camera dumneavoastră găsiți întăritoare.

Sub influența acelei și-a somn hipnotic al uluirii, Syme urcă scara lată de stejar în urma servitorului respectuos. Intră într-un splendid birou de apartament care pare proiectat special pentru el.

Se îndreptă spre oglinda mare cu instinctul comur al clasei din care făcea parte, de a-și îndrepta cravata sau netezi părul; acolo își văzu figura înspăimântătoare — sângele care-i cursese pe fațete unde îl lovise creanga, părul zburlit semnând cu firele galbene de iarbă deasă, hainele sfâșiate în fâșii lungi și tremurătoare. Brusc, întregul mister ieși la suprafață la fel de simplu ca felul cum ajunsese acolo și cum urma să iasă din nou de acolo. Chiar atunci, un bătărbat în albastru, care fusese numit valetul său, spuse foarte solemn:

— V-am pregătit hainele, domnule.

— Haine! zise Syme sarcastic. N-am alte haine în afara de acestea. Întinse două fâșii lungi de rețingot ca două ghirlande fascinante și schișoapieret de balerin.

— Stăpânul meu mă roagă să vă spun, zise slujitorul, că astăzi seară este bal mascat și că dorete să purtați costumul pe care l-am pregătit. Până la una-alta, domnule, aveți aici o sticlă de vin de Burgundia și ni te fazan rece, pe care sper că nu le veți refuza; mai sunt câteva ore până la cin.

— Fazanul rece e un lucru bun, spuse Syme reflectând, iar vinul de Burgundia e un lucru excelent. Dar zău că nu le doresc pe cât îmi doresc și tu ce dracu' înseamnă toate astea și ce costum mi-ai pregătit.

Servitorul ridică de pe un fel de divan o draperie lungă albastră-purpură, care aducea mai degrabă cu un domino; în față avea pictat un soare mare și auriu, în jurul căruia, pe ici, pe colo, erau presărate stele și semiluni strălucitoare.

— Urmează să vă îmbrăcați în Joi, domnule, spuse valetul oarecum afabil.

— Să mă îmbrac în Joi, spuse Syme reflexiv. Nu pare un costum călduros.

— Ba da, domnule, spuse cel lalt plin de zel, costumul de Joi e foarte c lduros, domnule. Se încheie pân sub b rbie.

— Nu în eleg nimic, spuse Syme oftând. M-am obi nuit de atâta vreme cu aventurile incomode, încât aventurile comode m scot din joc. Cu toate acestea, cred c mi se va permite s întreb de ce anume, într-o sutan verde mâzg lit peste tot cu soarele i luna, ar t ca Joi. Cred c sferele astea cere ti str lucesc i în alte zile. îmi amintesc c odat am v zut luna mar i.

— V cer iertare, domnule, spuse valetul. Ave i aici i Biblia. i cu un deget respectuos i rigid ar t un pasaj din primul capitol al Genezei. Syme îl citi uimit. Era cel în care a patra zi a s pt mâinii este asociat facerii soarelui i lunii. Acum totu i se calculau în func ie de o duminic cre tin .

— Devine din ce în ce mai de neîn eles, spuse Syme în timp ce se a eza pe scaun. Cine sunt ace ti oameni care ofer fazan rece i vin de Burgundia, haine verzi i biblii? Oare pot oferi chiar orice?

— Da, domnule, orice, spuse slujitorul solemn. V ajut s îmbr ca i costumul?

— Ei, atârn i dumneata dr covenia asta pe mine! spuse Syme ner bd tor.

Dar de i pretinse c dispre uie te mascarada, sim i o ciudat senza ie de libertate i de naturale e în mi c ri când î i arunc pe spate ve mântul albastru-auriu; iar faptul c trebuia s poarte sabie îi aminti de-un vis din copil rie. Ie ind din camer , zvârli faldurile peste um r cu o singur mi care; sabia se deta cu o anumit înclina ie, iar el î i însu i fanfaronada trubadurului. C ci aceste deghez ri nu deghizeaz , ci dezv luie.

XV

Acuzatorul

În timp ce înainta cu pașii mari pe coridor, Syme îl zări pe secretar în capul scării mari. Bărbatul nu păruse nicicând atât de nobil. Era drapat într-un rob lung de-un negru-intens, pe centrul creșea trecea o bandă sau o fâșie lată de-un alb pur, ca o rază singulară de lumină. Ansamblul parea un veșmânt ecleziastic foarte auster. Syme nu avu nevoie să-și scruteze memoria sau să caute în Biblie pentru a-și aminti că prima zi a Creșterii n-afăcuse decât să separe lumina de întuneric. Veșmântul însuși sugera în suficientă măsură simbolul; Syme simțea cât de fărâșos exprima acest model în alb-negru sufletul palidului și sobrului secretar, cu sinceritatea sa inumană și cu nebunia sa calmă, care-l determinaseră atât de ușor să se războiască cu anarhiștii și să treacă, la fel de ușor, de partea lor. Syme n-afost aproape deloc surprins să observe că în ciuda tihnei și ospitalității din noua lor ambianță, ochii acestui om continuau să fie sumbri. Nici mirosul berii, nici mirosul livezilor nu-l puteau împiedica pe secretar să pună o întrebare în eleapt.

Dacă Syme ar fi putut să se vadă, i-ar fi dat seama că, pentru prima dată, și el parea el însuși, nu altcineva. Căci dacă secretarul întruchipă filozoful care iubește lumina originară și amorfă, Syme era

tipul de poet care caut mereu s dea luminii forme deosebite, s o descompun în soare i stele. Filozoful poate uneori s iubeasc infinitul; poetul iube te întotdeauna finitul. Pentru el, momentul suprem nu este facerea luminii, ci facerea soarelui i a lunii.

în timp ce coborau împreun sc rile largi, îl ajunser din urm pe Ratcliffe, care era îmbr cat precum un vân tor, în verde crud, pe ve mântul lui fiind desena i copaci verzi încol ci i. El reprezenta ziua a treia, cea în care au fost f cute p mântul i lucrurile verzi, iar fa a sa p trat i lucid , cu cinismul ei deloc neprietenos, p rea destul de potrivît cu ea.

Au fost condu i prin alt poart larg i scund într-o gr din englezeasc foarte mare i veche, plin de tor e i ruguri la lumina c rora dansa un carnaval imens de oameni în costume multicolore. Lui Syme i se p ru c vede fiecare form din natur r reprodus de câte-un costum nebunesc. Cineva era îmbr cat în moar de vânt cu aripi imense, un b rbat era costumat în elefant, altul, în balon; ultimii doi, lua i la un loc, p reau s perpetueze iurul aventurilor lor n stru nice. Syme v zu chiar — i tres ri surprins — un dansator îmbr cat într-o enorm pas re-rinocer, cu ciocul de dou ori mai mare decât corpul: era pas rea bizar care i se întip rise în minte precum o întrebare vie în timp ce alerga pe lungul drum din gr dina zoologic . în orice caz, erau o mie de alte asemenea elemente. Se aflau acolo un felinar dansator, un m r dansator, o corabie dansatoare. Ai fi crezut c melodia neîmblânzit a vreunui muzician nebun stârnise toate elementele familiare ale câmpului i str zii s danseze o giga etern . Mult vreme dup aceea, ori de

câte ori, ajuns la vârsta omului împ cat, Syme vedea unul din acele lucruri — un stâlp de felinar, un m r sau o moar de vânt —, se gândea c e un pretrec re r t cit de la acel bal mascat.

Într-o parte a peluzei, animat de dansatori, se afla un soi de movil verde precum terasa gr dinilor de mod veche.

De-a lungul acesteia, în semilun , st teau apte scaune mari, tronurile celor apte zile. Gogol i dr Bull î i ocupaser locurile. Profesorul tocmai urca spre scaunul s u. Gogol — sau Mar i — purta un ve mânt care-i ilustra bine simplitatea, conceput pe ideea desp r irii apelor; costumul se desf cea deasupra frun ii i-i c dea la picioare, cenu iu i argintiu precum o perdea de ploaie. Profesorul, în a c rui zi fuseser create p s rile i pe tii — forme de via mai simple —, avea un ve mânt purpuriu-închis pe care se distingeau pe ti cu ochi bulbuca i i p s ri tropicale de prad , împreunarea, în fiin a sa, a imagina iei insondabile cu îndoiala. Dr Bull, ultima zi a Crea iei, purta o hain acoperit cu animale heraldice în nuan e de ro u i aur, iar pe cre tet, emblema unui om în pozi ie de atac.

ede pe scaun sprijinit pe spate, zâmbind larg: imaginea optimistului aflat în elementul s u.

Unul câte unul, c l torii se urcar pe movil i se a ezar pe scaunele bizare. Pe m sur ce se a ezau, participan ii la carnaval reac ionau cu o explozie de entuziasm asem n toare celor cu care mul imile îi întâmpin pe regi. S-au ciocnit cupe, s-au agitat tor e, s-au aruncat în aer p l rii cu pene. Oamenii c rora li se rezervaser tronurile erau încununa i cu lauri extraordinari. Scaunul din mijloc era îns gol.

Syme se afla în partea stâng a acestuia, iar secretarul, în dreapta. Secretarul se uit , peste tronul gol, spre Syme i spuse, strângându- i buzele:

— Nu tim dac nu zace mort pe câmp.

În timp ce Syme auzea aceste cuvinte, vazu pe marea de chipuri omenești din fața o schimbare ne-
mai-pomenit de frumoasă, de parcă cerul și s-ar fi
deschis în spatele capului. Duminică nu făcuse de-
cât să treacă în liniște, precum o umbră, de-a lungul
primului rând și se așeză pe scaunul din
mijloc. Era înveșmântat foarte simplu, într-un alb
pur și extraordinar, iar deasupra frunții, părul său
era o flacăra argintie.

O vreme îndelungată — să fi fost câteva ore
bune —, omenirea travestită s-a legănă și a dat din
picioare în fața lor, pe o muzică ritmată și trium-
fătoare. Fiecare pereche de dansatori purta un ro-
man în sine. Era fie o zână care dansa cu o cutie
de scrisori, fie o rână care dansa cu luna; într-un
sens, fiecare caz era la fel de absurd ca cele
din *Alice în țara minunilor*, dar serios și tandru ca
o poveste de dragoste. În cele din urmă, mulțimea
densă începu să se subțieze. Perechile porniră
pe potecile grădinii, sau se îndreptară spre cap-
tul clădirii, unde fumegau, în oale imense precum
cazanele de gătit pe țigănițe, amestecuri fierbinți și aro-
mate de bere și vin vechi. Deasupra lor, pe un fel
de grătar negru așezat pe acoperișul casei, într-un
colț de fier, uiera un foc gigantic care lumina în
până departe. Efectul domestic al luminii flăcă-
rilor se întinse peste griul și maroniul părurilor vas-
te, părând să încâlzească înșiși goliciunea nopții de
deasupra. Cu toate acestea, după o vreme, și focul
și înghețul sălășliu; grupurile indistincte se
strânseseră în jurul cazanelor mari, sau intrară, ră-
zând și sporovind, pe coridoarele casei vechi. Nu
rămăseseră mai mult de zece pierde-vară în gră-
dină; curând după aceea, doar patru. În cele din

urm , ultimul chefliu r t cit într în fug în cas , strigând dup tovar ii s i. Focul p li i r s rir stelele, lente i puternice. Cei apte b rba i ciuda i fuseser l sa i singuri precum apte statui din piatr pe scaune din piatr . Nici unul nu scosese vreun cuvânt.

L sau impresia c nu se gr beau, ascultau în lini te zumzetul insectelor i cântecul dep rtat al unei p s ri. Apoi vorbi Duminic , dar atât de ireal, încât p rea c mai degrab reia conversa ia decât c o începe.

— Mânc m i bem mai târziu, spuse el. S st m pu în împreun , noi cei care ne-am iubit cu atâta am r ciune i am luptat atâta vreme. Am impresia c -mi amintesc doar secolele de r zboi eroic în care a i fost mereu eroi — o epopee dup alta, un lan întreg de nenorociri, iar voi, mereu, tovar i de arme. Dacă asta s-a întâmplat abia de curând (pentru c timpul nu înseamn nimic) sau la începutul lumii, eu sunt cel care v-am trimis la r zboi. Am stat în întuneric, unde nu exist nimic creat, iar pentru voi am fost doar o voce care porunea vitejie i virtute neomeneasc . A i auzit vocea în întuneric — i n-a i mai auzit-o niciodat . Soarele din înalt a negat-o, p mântul i cerul au negat-o, întreaga în elepciune omeneasc a negat-o. i când v-am întâlnit la lumina zilei, eu însumi am negat-o.

Syme se foi brusc pe scaun, dar altminteri era lini te; discursul ininteligibil continu .

— Dar voi a i fost b rba i. Nu v-a i uitat onoarea nedezv luit , de i întregul cosmos declan ase o ma in rie de tortur ca s v-o smulg . tiu cât de aproape a i fost de iad. tiu cum tu, Joi, ai încruciat sabia cu regele Satana, i cum tu, Miercuri, m-ai pomenit într-un moment disperat.

Era o lini te des vârit în gr dina luminat de stele. Apoi, implacabil, secretarul cu sprâncene negre se r suci în scaun înspre Duminic i spuse cu voce aspr :

— Cine i ce e ti?

— Sabatul, spuse cel lalt f r s se mi te. Sunt pacea lui Dumnezeu.

Secretarul s ri în sus i începu s - i mototoleasc cu mâinile roba pre ioas .

— tiu ce vrei s spui, strig el; e exact ce nu- i pot ierta. tiu c e ti mul umirea, optimismul i, cum se spune, armonia, împ carea suprem . Ei bine, eu nu sunt împ cat. Dac ai fost omul din camera întunecat , de ce ai fost i Duminic , ofensând lumina soarelui? Dac ai fost de la început tat l i prietenul nostru, de ce ne-ai fost i cel mai mare du man? Am plâns, am fugit cuprin i de groaz ; am stat cu moartea-n suflet... i tu pretinzi c e ti pacea lui Dumnezeu! Oh, Îi pot ierta lui Dumnezeu mânia, de i a distrus popoare întregi, dar nu-I pot ierta pacea.

Duminic nu rosti nici un cuvânt, dar î i întoar-se foarte lent fa a de piatr spre Syme, de parc ar fi pus o întrebare.

— Nu, spuse Syme, nu sunt atât de înver unat. Îi sunt recunosc tor nu numai pentru vinul i ospitalitatea de acum, dar i pentru multe alerg turi s n toase i înfrunt ri libere. A vrea îns s tiu. Sufletul i inima mea sunt aici la fel de fericite i de lini tite precum această gr din veche, dar ra-iunea mea continu s ipe. A vrea s tiu.

Duminic se uit la Ratcliffe, a c rui voce limpede spuse:

— Pare atât de *stupid* c te-ai aflat de ambele p r i, c ai luptat cu tine însu i.

Bull zise:

— Nu în eleg nimic, dar sunt fericit. De fapt, îmi vine să dorm.

— Eu nu sunt fericit, spuse profesorul cu capul în mâini, pentru că nu în eleg. M-ai lăsat să rătăcesc puțin prea aproape de iad.

Gogol zise cu simplitatea desvârșită a unui copil:

— A vrea să știu de ce am fost făcut să sufăr.

Duminică nu spuse nimic, mulțumindu-se să își sprijine bărbia puternic în mână și să privească în zare. În cele din urmă zise:

— V-am auzit pe rând nemul umirile. Dar iată, mai vine cineva să se plângă; să-l ascultăm și pe el.

Focul care se stinge în toroace mare aruncă o ultimă lungă licărire peste iarba întunecată, pe rând un lingou de aur incandescent. Pe fundalul acestei benzi de foc se desenau, în negru-intens, picioarele unei siluete în negru care venea spre ei. Pe ea căpoartă un frumos costum ajustat pe corp, cu pantaloni până la genunchi, la fel ca cel al servitorilor casei, doar că nu era albastru, ci negru profund. Avea, ca servitorii, un fel de sabie la sold. Doar când ajunse foarte aproape de semiluna celorlalte și i ridică fața să se uite la ei, Syme văzu, cu o claritate desvârșită, fața lui, cu trăsături aproape simiene, a vechiului său prieten Gregory, pe răsărit, bogat în zâmbetul jignitor.

— Gregory! suspină Syme, aproape ridicându-se de pe scaun. Mi se fie, el e anarhistul adevărat!

— Da, spuse Gregory cu o reținere puternică și primejdioasă. Eu sunt anarhistul adevărat.

— „și iarși au venit într-o zi”, murmură Bull, care pe re adormit cu adevărat, „îngerii lui

Dumnezeu s-a se înfățișeze înaintea Domnului, și Satana a venit și el printre ei..."¹

— Ai dreptate, spuse Gregory, și se uită de jur-împrejur. Sunt un distrugător. A distruge lumea... dacă a putea.

Un sentiment de înflăcărare venind din adâncurile pământului îl apăsa pe Syme, care vorbea cu întreruperi, furiș:

— Oh, om nefericit, strigă el, încearcă să fii fericit! Ai pierdut rău că sora ta.

— Pierdut rău rău va aprinde lumea ca flăcările rău, spuse Gregory. Credeam că urăsc totul mai mult decât oamenii obișnuiți, dar am descoperit că nu urăsc totul atât de mult ca pe tine!

— Eu nu te-am urât niciodată, spuse Syme foarte trist.

Dintr-o dată, din această creatură de neînțelese izbucniră ultimele tunete:

— Tu! Tu n-ai urât niciodată pentru că n-ai trăit niciodată. Tiu ce sunteți cu toții, de la primul la ultimul, sunteți oamenii care dețineți puterea. Sunteți poliția, bărbății foarte grațioși și zâmbitori în albastru și bumbi! Voi sunteți Legea, n-ați fost niciodată călcați în picioare. Există oare un suflet liber și viu care să nu tânjească și să calce-n picioare numai pentru că n-ați fost niciodată călcați în picioare? Noi, revoltații, vorbim fără îndoială tot felul de prostii despre o crimă sau alta a guvernului. E o nebunie! Singura crimă a guvernului este că guvernează. Putatul de neiertat al puterii supreme este că e suprem. Nu vă blestem pentru că sunteți cruzi. Nu vă blestem (deci a putea) pentru că sunteți blânzi. Vă blestem pentru că stați la adpost!

¹ Iov 2, 1 (*n. ed.*).

Stai pe scaunele voastre de piatră și nu vi ridicați niciodată de pe ele. Sunteți cei apte îngeri din cer, și n-ați avut niciodată necazuri. Oh, a putea să vă iert totul, vouă, celor care conduceți omenirea, dacă a simțit o dată că a suferit măcar o oră agonie adevărată, așa cum eu...

Syme sări în picioare, tremurând din cap până în picioare:

— În aleg totul, tot ce există. De ce fiecare lucru de pe pământ se războiește cu toate celelalte lucruri? De ce fiecare lucru din lume trebuie să lupte împotriva lumii înseși? De ce trebuie să lupte o muscă cu întregul Univers? De ce trebuie să lupte o păsărie cu întregul Univers? Din același motiv pentru care a trebuit să fiu singur în cumplitul Consiliu al Zilelor. Pentru că fiecare lucru care se supune legii să aibă gloria și solitudinea anarhistului. Pentru că fiecare om care luptă pentru ordine să poată fi la fel de viteaz și de bun ca dinamitulardul. Pentru că adevărata minciună a Satanei să-i fie zvârlit înapoi blasfematorului, astfel încât prin lacrimi și cazne să ne câștigăm dreptul de a-i spune acestuia: „Mină!” Nici o suferință nu-i destul de mare cât să-i cumpere dreptul de a-i spune acuzatorului: „Și noi am suferit!”

— Nu-i adevărat că n-am fost niciodată călcați în picioare! Am fost trași pe roată. Nu-i adevărat că n-am coborât niciodată de pe aceste tronuri. Am coborât în iad. Ne plângeam de suferință și de neuitat chiar în clipa în care acest om a intrat să ne acuze cu insolentă de fericire. Resping calomniile: nu am fost fericiți. Pot să vă spun pentru fiecare dintre marii apărători ai Legii pe care i-a acuzat. Cel puțin...

Întoarse privirea și văzu brusc pe fața mare a lui Duminică un zâmbet ciudat.

— Oare, strig el cu voce cumplit , oare tu ai suferit vreodat ?

În timp ce se uita, fa a cea mare crescua pân la o dimensiune cumplit , deveni mai lat decât masca uria a lui Memnon, care-l f cea s ipe când era copil. Deveni din ce în ce mai mare, umplând cerul. Apoi totul se întunec . Abia în bezn , înainte ca aceasta s -i distrug cu des vâire minile, p ru c aude o voce dep rtat rostind un text banal pe care-l mai auzise undeva: „Po i s bei din cupa din care beau eu?”

*

Când personajele c r ilor se trezesc din vis, se g -sesc de obicei în locul în care ar fi putut s adoarm . Casc în scaun sau se scoal , cu m dularele umflate, de pe câmp. Experien a lui Syme era mult mai ciudat din punct de vedere psihologic, dac exist într-adev r un lucru, în sens p mântesc ireal, legat de cele prin care trecuse. C ci de i ulterior î i amintea mereu c a le inat în fa a lui Duminic , nu- i mai aducea aminte dac i-a revenit vreodat , î i amintea doar c , treptat i firesc, i-a dat seama c se afla i c mergea pe un drum de ar în compania unui ins binevoitor i pl cut la vorb . B rbatul jucase un rol în drama lui recent : era Gregory, poetul cu p r ro u. Mergeau ca ni te vechi prieteni, se aflau în toiul unei discu ii despre un lucru banal. Syme sim ea o vioiciune nefireasc în corp i o limpezime de cristal în minte, care p reau superioare oric rui lucru pe care îl spunea sau îl f cea. Sim ea c se afl în posesia unei ve ti nespuse bune, care f cea din orice altceva un lucru banal, îns de-o banalitate încânt toare.

Zorii se revîrsau peste toate lucrurile în culori transparente și ovielnice deopotrivă, de parcă natura încerca pentru prima dată galbenul și trandafiriul. Adierea de vânt sufla atât de curată și de dulce, încât nu puteai decât să te gândești că sufla din cer; sufla mai degrabă printr-o gaură de cer. Syme simi o ușoară surpriză când văzu ridicându-se împrejur, pe ambele părți ale drumului, clădirile roșietice și dezordonate din Saffron Park. Nu avea nici cea mai vagă idee că umblase atât de aproape de Londra. O luă instinctiv pe-un drum alb, pe care niște pisici matinale începuseră să cântărească, și se trezi în fața unei grădini împrejmuite cu gard. Acolo o zări pe sora lui Gregory, fata cu părul auriu, stând lângă liliac înainte de micul dejun, cu imensa și inconștientă seriozitate a fetelor.

*Fragmente dintr-un articol
de G.K. Chesterton*

*referitor la Omul care era Joi
publicat în Illustrated London News
13 iunie 1936 (cu o zi înainte de a muri)*

...Revin aici asupra punctului meu de vedere privind tendința de a nu sesiza la ce se referă un titlu — sau chiar ce spune un titlu. [...] într-un comentariu dezlânat, fie el personal sau impersonal, i-este îngduit să faci glume pe seama ta și a altor persoane cât timp afirmi suficient de respicac că sunt glume. În lege sau fără lege cu acest fapt, constat că se întâmplă să-mi displice subterfugiul de a nu sesiza poanta unei povești — sau, uneori, chiar în alesul evident al titlului poveștii. Am avut uneori ocazia de a citi cărți cu blândețe celor care rezistă la efortul de a citi o carte ar putea rezista și la efortul de a citi pagina de titlu a cărții. Căci există mai multe exemple decât îmi poate cineva închipui în care critici serioși și-ar putea rezolva multe probleme legate de ce anume este o carte, descoperind pur și simplu ce pretinde acea carte că este.

... E ciudat faptul că unul din exemplele mele private [...], se referă la cartea *Omul care era Joi*. Era un soi de fantezie foarte melodramatică, dar avea în ea o anumită idee: descria întâi grupul ultimilor apărători ai ordinii luptând împotriva a ceea ce pare să fie lumea anarhiei; iar apoi, revela că misteriosul stăpân al anarhiei și ordinii era tot un soi de elf elementar, ceea ce pare să se asemuiască mai degrabă cu un câmpic un din spectacolele pentru copii.

Această linie logică — sau sminteală — i-a făcut pe mulți să presupună că fapta cea echivocă intențională este o descriere serioasă a Divinității. Opera mea s-a bucurat chiar de un respect temporar în rândurile celor cărora le place ca Divinitatea să fie astfel descrisă. Eroarea s-a datorat în întregime faptului că au citit cartea, nu și pagina de titlu. În cazul meu, e adevărat, era mai degrabă o problemă de subtitlu decât de titlu. Cartea se intitula *Omul care era Joi: Un coșmar*. Nu urmărește să descrie lumea reală așa cum este, sau așa cum consideram eu că este, chiar dacă gândurile mele erau pe-atunci mult mai puține în limpezite decât sunt acum. Urmărește să descrie lumea îndoielii și a disperării dezlănțuite, lumea pe care pesimiștii o descriau îndeobște la acea oră — cu o simplă licărire de speranță surprinsă în anumite înțelegeri duble ale îndoielii, pe care pesimiștii înșiși o percepeau în funcție de toane.

Cuprins

I. Cei doi poezii din Saffron Park	5
II. Secretul lui Gabriel Syme	18
III. Omul care era Joi	29
IV. Povestea unui detectiv	43
V. Festinul fricii	56
VI. Demascarea	67
VII. Comportamentul inexplicabil al profesorului De Worms	77
VIII. Profesorul explic	88
D(B rbatul cu ochelari	103
X. Duelul	121
XI. Criminalii urm resc poli ia	140
XII. P mântul în anarhie	151
XIII. Urm rirea pre edintelui	171
XIV. Cei ase <i>filozofi</i>	185
XV. Acuzatorul	199
Fragmente dintr-un articol de G.K. Chesterton	210

Totul pornește de la o ceartă filozofică între doi tineri poeți. Englezi și excentrici. Dar, de la un capitol la altul, cartea se transformă într-un adevărat roman polițist, în care nimic nu e cum pare a fi și nimeni nu e ceea ce pretinde că este. Surprizele se țin lanț până în ultima clipă.

Dacă vă plac umorul englezesc, *fairplay*-ul și politețea de gentleman din alte vremuri, citiți povestea acestor bărbați poreclii după zilele săptămânii. Unul dintre ei este Joi.

Observația criticului: Carnavalul final la care participă poetul Gabriel Syme dă cheia întregii construcții: viața e un joc de măști.

**Există cărți de care
rămâi cumva îndrăgostit:
crezi că le-ai uitat
și totuși le duci atât de tare dorul...
Sau cărți cărora le-ai presimțit miracolul,
fără să le fi cunoscut vreodată.
Cărți gata să te iubească,
adunate pentru tine
în colecția CARTEA DE PE NOPTIERĂ.**

Pe copertă: André Derain, *Podul Waterloo* (detaliu)

ISBN 978-973-50-1514-5

5 948353 012248